

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Tractatvs De Excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

TRACTATUS DE EXCOMMUNICATIONE. DISPUTATIO I. De natura, institutione, & diuisione Excommunicationis in communi.

DIFFICULTAS I.

Quid sit Excommunicatio in communi.

T à nomine ipso exordium sumendo, excommunicatio perinde dicitur, atque à *communione separatio*: excommunicatus enim dicitur, qui est extra communionem factus.

Ad rem ergo accedendo, excommunicatio in communi, prout comprehendit maiorem & minorem, est *censura*, qua quis ab *Ecclesiastica communione fidelium separatur*.

Est autem excommunicatio censura, vt constat ex cap. *Querenti*. 20. de Verborum significatione, quia est poena medicinalis bono spirituali priuans, & continetur sub censura tamquam sub genere, in quo conuenit cum suspensione & interdictione, vt constat ex dicto cap. & ab eis differt per particulam à *communione*, quia suspensio & interdictum formaliter & precise non priuant societate cum aliquo, neque communionem in aliquo dono cum aliis; quia suspensio tantum priuat ministerio Ecclesiastico vt sic, vt scilicet est ministerium, seu usus & exercitium potestatis Clericalis; & interdictum tantum priuat diuinis officiis, & rebus vt sic, quatenus scilicet possunt participari seu haberi. In dicta definitione additur *Ecclesiastica*, vt denotetur, excommunicationem tantum esse priuationem communionis quae Ecclesiae dispositioni subest, qualis est in conuictu communi, & in Sacramentis, & in suffragiis communibus, & non communionis qua iusti communicant & sociantur in gratia & charitate, quae non subest dispositioni Ecclesiae, sed tantum Deo & consensui iusti, neque communionis qua communicant in quodam fructu bonorum operum, qui ad alios iustos sedundat ad impetrandam pro eis auxilia gratiae, quia neque ista communicatio subest dispositioni Ecclesiae, sicut neque societas in gratia & charitate ex qua oritur.

Quia ergo excommunicatio essentialiter & formaliter consistit in priuatione communionis fidelium, ided non tam priuatio communionis fidelium, quam ipsum priuare hominem communionem, aut potius hominem esse priuatum, dicitur effectus (nempe formalis) excommunicationis, sicut hominem esse viliu priuatum, est effectus formalis caritatis, & sicut corpus esse album, est

effectus formalis albedinis: quod si excommunicatio sumatur, vt solet, pro sententia aut iudicio, quo imponitur dicta priuatio, tunc haec priuatio in rigore est effectus excommunicationis, quia est effectus dictae sententiae, aut iudicii tamquam efficientis, non physice, sed moraliter.

DIFFICULTAS II.

A quo Excommunicatio fuerit instituta.

Quamuis non desint, qui existiment, excommunicationem institutam fuisse à Christo, illis verbis Matth. 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus*, Suarez tamen dicitur. 2. sect. 1. Filiucius Tract. 11. cap. 2. quatinus, & communiter Doctores docent, excommunicationem non fuisse à Christo Domino institutam & ordinatam, sed tantum ab Ecclesia, & merito. Quia si aliquibus verbis Christus eam instituit, maxime predictis Matth. 18. eis autem illam non instituit; quia si eis eam instituit, vnam ex duobus significasset, nempe vel quod persona, significata Pronomine *tibi*, excommunicaret inobedientem Ecclesiae, quod non significat, tum quia verba id non sonant, sed tantum quod caute tractetur cum inobediente Ecclesiae, sicut caute tractatur cum ethnicis & publicanis; tum etiam quia persona Pronomine *tibi* significata non est locus qui possit excommunicare, sed confrater (qui non potest) vt patet ex illis antecedentibus verbis, *Dic Ecclesiae* (id est Iudici) *quod si Ecclesiam* (id est Iudicem) *non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus*: vel significasset, quod viter inobedientem Ecclesiae, quasi eo ipso excommunicatum Iure ipsius Christi, quod non significat; aut Christus iure excommunicasset omnes futuros inobedientes Ecclesiae, quod est absurdum. Predictis ergo verbis Christus nihil specialiter praescripsit seu instituit, sed tantum generaliter monuit, quod inobedientes & rebelles Ecclesiae caute tractentur, sicut ethnici & publicani; quo Ecclesia admonita excommunicationem instituit & praescripsit, & etiam suspensionem & interdictum.

Excommunicatio autem, vt nunc est in Ecclesia, instituta est à Summis Pontificibus; quia vtriusque instituta, est ritus quidam generalis & communis toti Ecclesiae, qui tantum potest institui ab eis qui toti Ecclesiae praesunt, & eam gubernant: & idem ob eandem rationem est de suspensione & interdicto.

DIFFICULTAS III.

Quotuplex sit Excommunicatio.

6 **O**mittimus diuisionem excommunicationis in varias excommunicationes pro varietate culparum ob quas feruntur, ut in excommunicationem latam ob heresim, & in excommunicationem latam ob percussione Clerici, &c. quæ in cap. 1. de Exceptionibus, in 6. dicuntur species excommunicationis, non quia distinguantur specie seu essentialiter, quia non distinguuntur, imò neque accidentaliter; sed quia culpæ, ob quas feruntur, distinguuntur specie: & eam omittimus, quia non tam est diuisio excommunicationis in excommunicationes, quam in culpas ob quas excommunicatio fertur. Omittimus quoque pro nunc varias diuisiones excommunicationis desumptas ex varietate modorum quibus feruntur; primam, qua diuiditur in excommunicationem à Iure, & in excommunicationem ab homine; secundam, qua diuiditur in excommunicationem generaliter latam, & in excommunicationem specialiter; & tertiam, qua diuiditur in excommunicationem latam, & in excommunicationem ferendam; & eas omittimus pro nunc, quia potius sunt diuisiones excommunicationis in varios modos ferendi excommunicationem, quam in excommunicationes: de eis tamen diximus Tractatu de Censuris in communi, Diffic. v.

7 **P**ropriè ergo & principaliter diuiditur excommunicatio in maiorem & minorem. Diuisio hæc ab omnibus recipitur, & exprimitur in cap. penult. de Sententia excommunicationis, in quo utraque excommunicatio definita videtur, dum dicitur, quod excommunicatio minor separat à perceptione Sacramentorum, & maior à communione fidelium, id est ab omni; quia locutio hæc, quamuis indefinita, cum doctrinalis sit, æquiualeat

uniuersali. Vnde anathema (quod, prout est in usu Ecclesiæ, est quædam maxima excommunicatio) non distinguitur essentialiter ab excommunicatione maiori, ut deducitur ex can. *Debent*. 11. quæst. 3. & ex can. *Certum*. 24. q. 3. & ex Tridentino sess. 24. cap. 9. de Reformatione; quia excommunicatio maior priuat omni Ecclesiastica communione qua anathema priuare potest. Imò non distinguitur ab illa accidentaliter, in eo videlicet, quod quando anathema fertur ab homine, fertur adhibitis caerimoniis illis, de quibus in dicto can. *Debent*, & non excommunicatio maior, ut contra nonnullos aduertit Sayrus lib. 1. cap. 3. quia ex Iure nulla distinctio deduci potest, quia eadem caerimonia, quæ in dicto can. *Debent* instituitur pro pronuntiatione anathematis; etiam instituitur pro excommunicatione maiori, ut ex ipso textu constat; ac proinde voce anathema non aggrauatur poena ipsa, exaggeratur tamen; & idè sub ea voce ferri solet ob grauissimam culpam, sicut etiam quando supra anathema adduntur illæ particulæ Syriacæ *maran atha* (ut addit Paulus 1. ad Corinth. 16.) non aggrauatur anathema, sed exaggeratur; quia his particulis, significantibus *Dominus venit*, significatur, quod sit excommunicatus usque ad aduentum Domini, subintellige, si non emendetur.

Addimus, quoties excommunicatio ab homine absolute fertur non addendo maior, neque minor, intelligitur maior, ut declarauit Gregorius IX. in dicto cap. penult. de Sententia excommunicationis. IX. (et idem est, ut Doctores conueniunt, quando excommunicatio à Iure absolute fertur, dum aliud ex adiunctis non constet) & merito: quia excommunicatio maior est simpliciter & absolute excommunicatio, quia est totum includens non solum priuationem susceptionis Sacramentorum, in qua excommunicatio minor consistit, sed etiam priuationem aliorum.

DISPUTATIO II.

De effectibus quasi in communi Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Quibus generatim priuet Excommunicatio maior.

1 **C**ONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem generatim priuare omni communicatione fidelium (id est, baptizatorum) non solum communione, quæ est commercium unius cum alio, in omnibus, quæ his quinque vocibus sequenti versu contentis significantur,

Os, orare, uale, communicio, mensa negatur;
sed etiam communione, quæ est participatio seu communicatio in aliquo communi aliis & ipsi excommunicato, quia excommunicatio maior generaliter priuat omni communione cum baptizatis, ut deducitur ex cap. penult. de Sententia excommunicationis, & ex aliis Iuribus; & ex communi sensu Ecclesiæ, quod constabit ex sequentibus Disputationibus, in quibus seorsim agemus de

particularibus & proximis effectibus excommunicationis maioris.

2 **O**bservandum est, excommunicationem maiorem ita priuare excommunicatum dicta communione uno & altero modo sumptâ, ut non solum ipsi excommunicato sit prohibitum aliis baptizatis communicare, sed etiam aliis sit prohibitum communicare illi. Vnde excommunicatus, in penam ipsius, non solum debet alios quoad communicationem vitare, sed etiam quoad illam est vitandus ab aliis. Excommunicatio ergo priuat mutua communicatione excommunicati, videlicet cum fidelibus, & e contra fidelium cum ipso.

DIFFICULTAS II.

Quo Iure Excommunicatio maior priuet dicta mutua communicatione.

3 **Q**ui sentiunt, excommunicationem maiorem institutam esse à Christo, consequenter affirmare tenentur, dictam mutua communicationem prohibitam esse Iure diuino positiuo; quia, ut

Bbb 2 dice-

dicebamus Disput. I. Diffic. I. ipsa excommunicatio est privatio & prohibitio illius. Quod Couarruias in cap. *Alma mater*, 1. par. §. 1. & Vasquez dub. 7. & alij, qui non satis explicant, an excommunicatio maior sit instituta à Christo, limitant ad communicationem in diuinis; quia ea videtur à Christo prohibita dictis verbis, *Sic tibi sicut ethnicus & publicanus*, in his videlicet, quæ sunt propria Christianorum, qualia sunt diuina.

Suarez verò disp. 2. sect. 1. Aulæ 2. p. cap. 3. disput. 1. dub. 6. Egidius disp. 14. dub. 2. & plures alij docent, dictam communicationem etiam in diuinis esse prohibitam Iure tantum humano Ecclesiastico, & merito: quia excommunicatio maior instituta tantum est ab Ecclesia, & non à Christo (quævis excitata à Christo dictis verbis Matth. 18.) ut diximus Disput. I. Diffic. 1. ergo omnis dicta communicatio prohibita est tantum Iure humano; quia excommunicatio maior nihil aliud est formaliter, quam privatio omnis dictæ communicationis, seu separatio ab omni dicta communicatione cum fidelibus. Quod non inefficaciter probatur ex eo, quod Ecclesia in Extrauag. *Ad euitanda scandala*, quam refert Antoninus 3. p. tit. 25. cap. 3. indulget & concedit fidelibus omnem communicationem, etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, cum excommunicato non denunciato, neque notoriè excommunicato ob percussione Clerici; quia non posset, si tota aut aliqua Iure diuino esset prohibita.

Prædictis autem verbis Matth. 18. Christus nihil instituit, nec præcepit, etiam si consulerit fugere à commercio inobedientium Ecclesiæ, sicut etiam illis verbis Pauli ad Tit. 3. *Hæreticum post unam & alteram correptionem denota*, non continetur excommunicatio maior, instituta à Christo contra hæreticos, nec ab illo lata, neque ab ipso Apostolo, sed tantum consilium Apostoli, fugiendi commercium cum hæretico, aut excommunicandi illum, quia dicta verba Christi & Apostoli non plus sonant quam consilium.

Dicta autem mutua communicatio prohibita est tam excommunicato cum baptizatis, quam aliis baptizatis cum excommunicato, intuitu virtutis religionis, quia facta est in odium excommunicati, tamquam indigni conuictu & communicatione baptizatorum, qui sunt membra Ecclesiæ; ac proinde communicatio excommunicati cum baptizatis, & baptizatorum cum illo, etiam in civilibus est peccatum sacrilegij seu irreligiositatis.

DIFFICULTAS III.

Qui excommunicati sint necessariò vitandi.

Supponimus, quod olim Iure antiquo omnes excommunicati maiori excommunicatione vitabantur, seu non tolerabantur, publici etiam publice, & occulti occultè tantum, ut constat ex c. *Cum non ab homine*. 14. de Sententia excomm. Iam tamen Iure nouiori Extrauagantis *Ad euitanda scandala*, editæ vel à Concilio Constantiensi, Martin. V. vel à Martino V. viua voce traditæ, & consuetudine receptæ, tantum tenemur vitare duo genera excommunicatorum, nempe eos qui expressè & specialiter, id est nominatim, denunciati sunt; & eos qui notoriè inciderunt in sententiam excommunicationis latam pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, quamuis denunciati non sint; non ob-

stante constitutione Concilij Basiliensis, & Concilij Lateranensis sub Leo X. sess. 11. ubi decretum est, vitari non solum eos qui denunciati sunt, sed etiam quoscumque notoriè excommunicatos ex quacumque causa; non quia eorum Constitutio non fuerit legitima, sed quia vniuersali consuetudine Ecclesiæ abrogata est, & suprà dicta, vix licentiosa, generali applausu recepta.

Circa priores excommunicatos, qui vitandi sunt & non tolerandi, certum est, nullum esse necessariò vitandum, quamuis certò constet incurrisse excommunicationem à Iure vel ab homine, siue specialiter siue generaliter latam, si non sit nominatim declaratus excommunicatus, ut constat ex ipsa Extrauaganti: imò ut contra Adrianum & Petrum Sotum docent Suarez disp. 6. sect. 2. & Vasquez de Excommunic. dub. 2. nullus, quamuis expressè & nominatim declaratus excommunicatus, est necessariò vitandus, nisi sit denunciatus seu publicatus ut excommunicatus, vel in templo, vel assignando literas in publico loco, vel alio iuridico modo pro consuetudine regionis; quia consuetudo, quæ est optima legum interpret, sic declarat dictam Extrauagantem, & facit conformiter finem dictæ concessionis, qui fuit, subuenire conscientiam timoratis. Vnde ille cui data est censura excommunicationis in scripto contra aliquem ut eam denunciet seu publice, non tenetur illum vitare ante factam denuntiationem.

Addimus, ut contra Suarez & Couarruiam aduertit Nauarrus de Oratione, notabili 2. no. 4. & 10. non sufficere ad vitandum excommunicatum, quod contra eum sit lata & denunciata sententia declaratoria criminis, cui est annexa excommunicatio, ut criminis hæresis; quia iste non est declaratus neque denunciatus excommunicatus, sed tantum hæreticus, & in Extrauagante requiritur, quod excommunicatio sit expressè & specialiter denunciata.

Addit Suarez quòd, ut teneamur vitare excommunicatum iam denunciatum, non sufficit debium, adhuc prudens, dictæ denuntiationis, sed quòd requiratur notitia illius moraliter certa, & merito, ut ex intentione dictæ Extrauagantis conici potest.

Quod autem dictum est circa hos priores excommunicatos, nempe non esse necessariò vitandos quousque denunciati sint, etiam est verum de suspensis & de interdictis, non solum personis, sed etiam locis, ut ex ipsa Extrauagante constat.

Circa posteriores excommunicatos, nempe notoriè ob percussione Clerici, qui sunt vitandi, quamuis non sint denunciati nominatim, certum est, ut ex dicta Extrauagante constat, eos non esse necessariò vitandos, nisi ita notoriè constet eos in excommunicationem canonis si quis *suadet diabolo*, incidisse, ut factum seu percussio non possit vlla tergiversatione celari, aut suffragio aliquo excusari, & non sufficiat publica infamia, neque confessio extraiudicialis percipientis, imò neque iudicialis, neque sententia Iudicis adhuc Ecclesiastici. Ad id ergo duo requiruntur, nempe & quòd percussio Clerici sit notoria notorietate seu euidentià facti, & quòd ea percussio non possit apparenti aliqua ratione excusari à percussione Clerici ex se sufficiente ad incursum excommunicationis ei annexæ; quia si apparenter indicio aliquo possit percussor se excusare, dicendo

se non sciuisse, aut non aduertisse percussum esse Clericum, aut illum percussisse in defensionem, aut alio modo quo percussio non censetur mortaliter sacrilega (qualis requiritur ad incursum dicta excommunicationis) non est necessarium vitandus. Sed vt percussio sit prædicto modo absolute notoria, requiritur quod fiat coram multis testibus, in quorum numero non conueniunt Doctores: eorum tamen variis opinionibus omissis, id censemus absolute notorium, quod fit coram maiori parte vicinorum, aut Collegij, in quo aut in qua ad minus habitant decem; si tamen vicinia, aut Collegium sit plurimorum, non requiritur, quod fiat coram maiori parte, sed coram aliquibus (sicut quando fit in oppido) ad arbitrium viri prudentis, attenta qualitate testium, tempore & loco; quia si fiat coram grauibz personis, & in foro, & diu, sufficit quod fiat coram paucioribus, quam si fiat coram non grauibz, & in alio loco non tam publico, & noctu. Vnde, vt contra Suarez optimè Auila 2. part. cap. 6. disp. 2. dub. 4. non sufficit, quod coram me solo quis percussit Clericum, vt illum teneat vitare; quia quamuis id sit mihi notorium, non tamen notorium simpliciter & absolute, vt requiritur in Extrauagante, quia id requiritur absque vlla restrictione.

Addimus, quod vt teneatur vitare dictum percussorem, non sufficit dubium, quamuis prudens, dicta notorietatis, sed requiritur notitia moraliter certa, vt ex intentione Extrauagantis conici potest.

DIFFICULTAS IV.

Utrum possit communicari cum excommunicatis non necessarium vitandis, ac si non essent excommunicati.

Supponimus Primò, in quo Doctores conueniunt, ipsi excommunicato non necessarium vitando (qui dicitur toleratus) illicitum esse ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicandum cum aliis, quia in Extrauagante *Ad adiuvandum* scandalum, non est ipsi directe ablata prohibitio communicationis; quia, vt ex textu patet, nullus intenditur fieri fauor ipsis excommunicatis.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conueniunt, aliis fidelibus non esse illicitum, seu peccatum contra Ius Ecclesiasticum, seu contra prohibitionem Ecclesie, communicare cum excommunicato tolerato, adhuc in administratione & receptione Sacramentorum; vt patet ex Extrauagante ipsa, quia in ea dicitur: *Indulgemus, ut nemo deinceps a communione alicuius in Sacramentorum administratione, aut receptione, aut in aliis quibuscumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscumque censure à Iure vel ab homine generaliter promulgatæ abstinere teneatur, nisi censura fuerit à Indice publicata, & denunciata specialiter & expresse, &c.*

Communicatio ergo cum excommunicato tolerato in quibuscumque diuinis, & extra, non est contra prohibitionem Ecclesiasticam censure, cum Ecclesia omnem communicationem indulgeat, & concedat. Ex quo fit, ob communicationem fidelium cum excommunicato tolerato, quamuis aliunde sit illicita, nullam adhuc incurri excommunicationem; quia hæc tantum incurritur ob transgressionem præcepti Ecclesiastici.

His ergo suppositis, existimamus, fideles possit licite absque vlla prohibitione, adhuc diuina & naturali, communicare cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, non solum in humanis, etiam cum prouocando, in quo Doctores conuenire videntur, sed etiam in Sacramentis, & in quibuscumque aliis diuinis, vt contra non paucos docet Ledesma 1. p. 4. q. 5. ar. 6. dub. 13. & Ledesma. supponit Fillius Tract. 13. cap. 3. & 4. & probabile iudicat Auila 2. part. cap. 6. disp. 8. dub. 1. & 2. quia Ecclesia in supradicta Extrauagante id concessit, & indulget fidelibus, dum dixit, *Nemo prætextu censure abstinere teneatur, &c.* Quia si, supposita excommunicatione, fideles indirecte, ne cooperentur cum excommunicato, aut ne illum inducant ad communicationem actiuam vel passiuam, teneantur abstinere, non diceretur in Extrauagante ita simpliciter & absque vlla restrictione, neminem teneri abstinere à communicatione prætextu censure; id est, quamuis ille, cum quo communicat, sit censurâ innodatus. Et confirmatur, quia si fideles non possent omnino libere absque peccato aliquo cum excommunicato tolerato communicare, ac si non esset excommunicatus, non satis consultum fuisset scrupulis conscientiarum timoratarum, vt ibi consuli intenditur.

Quod autem Ecclesia id potuerit concedere etiam quoad communicationem in Sacramentis, & in aliis diuinis, constat Primò, quia id fecit, quod non faceret, si non posset. Secundò, quia excommunicatio semel incurta, vixit quoad suam totam essentiam inlicita ab Ecclesia, ab ea dependet quoad ipsius perseuerantiam, & quoad ipsius suspensionem, & quoad omne id quod Ecclesia disposuerit: potuit ergo ab Ecclesia suspendi quoad omnem priuationem communicationis cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus etiam quoad priuationem communicationis ipsius cum fidelibus, quantum sit ipsis necessarium, vt absque peccato cooperationis possint communicare cum illo, & acquiescere communicationi ipsius cum ipsis, ac si non esset excommunicatus; quia quamuis ipsi excommunicato directè, & ratione ipsius, non sit ablata seu suspensa prohibitio communicationis cum fidelibus, vt significatur illis verbis Extrauagantis, *Per hoc tamen non intendimus excommunicatos in aliquo releuare, indirecte tamen, & in fauorem fidelium, conceditur ipsi excommunicato, quod possit licite communicare cum fidelibus, quantum fuerit necessarium, vt ipsi possint omnino libere & absque aliquo scrupulo peccati cooperationis, & incurtionis excommunicationis, sicut ante excommunicationem, tractare cum excommunicato, etiam eum prouocando, seu inducendo.*

Ex quo fit, ipsi excommunicato tolerato esse illicitum, quando non prouocatur à fidelibus, ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicationem, & eam ex se ipso continuare, quamuis fideles acquiescant, & satisfaciant communicationi illius; quia vt fideles ei licite acquiescant, non est necessarium quod excommunicatus ipse id possit licite facere; quia acquiescere communicationi excommunicati non est ei cooperari, neque ex eo excommunicatus passiuè scandalizatur. Est quoque illicitum excommunicato tolerato, acquiescere communicationi fidelium adhuc eum prouocantium ad illam, quando ipse, antequam sit neces-

necessarium acquiescere, habet in sua potestate absolui ab excommunicatione, & non absoluitur; quia etiam tunc, ut communicatio fidelium cum illo, & provocatio sit fidelibus licita, non est necessarium, quod excommunicatus licite acquiescat; quia tunc provocatur ad id quod ipse potest licite facere, si velit absolui, si alias communicatio cum ipso sit fidelibus magis utilis, quam communicatio cum alio; quia tunc ratione dicta maioris utilitatis possunt communicare cum illo, quamvis ipse illicite acquiescat; quia tunc tantum est scandalum passivum, cum provocetur ad id quod ipse potest licite efficere, & regulariter est scandalum passivum ex malitia (& non ex infir-

mitate, neque ex ignorantia) ad quod vitandum non est necessarium omittere vtile adhuc temporale, quod evenit fidelibus communicando cum illo potius quam cum alio.

Ex quo deducitur, excommunicatum toleratum, qui non provocatus à fidelibus celebratur, ut illud fideles audiant, fieri irregularem; imò etiam quando provocatur, si potuit post provocationem absolui, quia tunc illicite celebratur, non solum contra prohibitionem celebrandi ante confessionem peccati mortalis, ob quod incurrit illam excommunicationem, sed etiam contra prohibitionem excommunicationis, ob quod incurritur irregularitas.

DISPUTATIO III.

De primo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet suffragia communibus Ecclesiae, & ab eis excludat.

SUPPONIMUS, suffragia Ecclesiae (quae sunt quaedam subsidia spiritualia, quibus quaedam Ecclesiae membra aliis subveniunt) esse in duplici differentia: quaedam communia, quae sunt auctoritate publica, ut Sacrificium, & oratio nomine Ecclesiae, & indulgentia; quaedam verò privata seu particularia, quae sunt non auctoritate publica, sed privata, ut ieiunia, & orationes privatae.

Hoc ergo supposito, conveniunt Doctores, excommunicationem maiorem priuare communibus Ecclesiae suffragiis. Ratio à priori huius, est ordinatio & institutio Ecclesiae, quae ita instituit, ut constet ex usu ipsius, & deducitur ex variis locis, praesertim ex cap. *A nobis* 28. & ex c. *Saceris* 38. de Sententia excommunic. & ex Causa 11. quæst. 3. & ex eo excommunicatus dicitur traditus satanae, quia est priuatus suffragiis, quibus forte iuaretur, vel ut exiret à servitute satanae, vel si ante absolutionem exiuit, forte iuaretur ut non iterum succumberet: quod non incongrue facit Ecclesia, quamvis pia mater, vel in bonum ipsius excommunicati, ut vexatio det ei intellectum, vel in commune bonum aliorum, ut terrore in officio contineantur.

DIFFICULTAS II.

Utrum licitum sit communia suffragia pro excommunicatis offerre.

CONVENIUNT Doctores, non esse licitum suffragia communia offerre pro excommunicatis in particulari, imò nec pro excommunicatis quasi in communi, tamquam pro non separatis à communione fidelium, ad impetrandum eis quaecumque bona, sicut reliquis membris Ecclesiae non excommunicatis, quia excommunicatio maior priuat excommunicatos in particulari communibus suffragiis, & ad minus etiam priuat excom-

municatos quasi in communi suffragiis communibus factis modo supradicto. Priuatio autem suffragiorum communium ad minus est prohibitio, vel ex illa redundat prohibitio in alios offendi illa pro excommunicatis.

Est tamen difficultas, An sit licitum offerre suffragia communia pro excommunicatis, quasi in communi, tamquam pro exteris ad impetrandum eis reductionem ad obedientiam.

Silvester v. *Excommunicatio*. 1. nu. 1. & Contrarium in cap. *Alma mater*. 1. p. §. 6. n. 3. partem affirmatiuam tuentur, quia dictos excommunicatos quasi in communi Ecclesia tantum videtur excludere à suffragiis omnibus communibus offerendis pro eis tamquam pro propriis, & non tamquam pro exteris, & ita Feria sexta Parasceves pro haereticis, & pro schismaticis (qui excommunicati sunt) oratione ad eos in communi ordinata, & ad reductionem eorum ad obedientiam.

Valquez verò dub. 2. & Auila 2. p. cap. 6. disp. 9. dub. 3. partem negatiuam tradunt, & merito: quia Ecclesia simpliciter & absolute, & absque ulla restrictione priuat excommunicatos suffragiis communibus ad eos directis, & idem numquam pro excommunicatis, adhuc in communi, sub nomine excommunicatorum publice orat, quamvis Feria illa sexta, quia in ea Christus pro omnibus mortuus est, oret publice pro haereticis & schismaticis (quamvis excommunicati sint) auferendo pro ea vice exclusionem ab ea oratione: quo Ecclesia tacite prohibet ne extra eam vicem pro haereticis & schismaticis, quamvis excommunicatis toleratis, publice oretur, & ne aliquando pro eis alia communia suffragia offerantur, & tacite significat esse priuatos illis. Imò, ut contra Sorum 9. de Iustitia q. 2. ar. 2. ad 3. docent Auila, & communiter Doctores, quia Ecclesia eodem modo procedit quoad suffragia communia cum non baptizatis, quamvis excommunicati non sint, ac cum haereticis & schismaticis, pro illis in die tantum Veneris sancti publice orando, tacite extra eam vicem excludit non baptizatos à publica oratione, & semper ab aliis suffragiis communibus, nolendo quod suo nomine pro eis oretur, & quod pro eis alia suffragia communia offerantur, & prohibendo suis ministris id facere; non quia dicta exclusio illos priuat, quia non potest, cum nondum sit eis superior (sicut haereticis).

reticis est & schismaticis ratione Baptismi; sed quia tamquam administratrix suffragiorum communium id non vult, & prohibet potestate non ordinaria & generali superioris humani, quia hac non potest impedire & prohibere intentionem interiorum, qua oratio publica potest sufficienter dirigi, & Sacrificium, & indulgentia applicari pro aliquo, sed potestate speciali & extraordinaria, simili ei qua dispensat in voto etiam purè interiori, & qua quotannis obligat ad confessionem mortaliū purè interiorum, quamvis non sint alia peccata exteriora.

- 6 Vnde non solum non erit licitum Missas dicere offerre pro reductione hæreticorum & schismaticorum, sed nec pro conversione non baptizatorum, bene tamē pro dilatazione Ecclesie; quamvis dilatanda sit eorum reductione & conversione, quia tunc directè tantum offeruntur pro Ecclesia, etiam si indirectè redundet in bonum illorum. Quando ergo ordinatur Missas offerri pro reductione hæreticorum & schismaticorum, & pro conversione non baptizatorum, sensus talis ordinationis est, vel quod directè offerantur pro dilatazione Ecclesie, vel pro ministris ei muneris incumbendis, ut illud dignè & fructuosè exsequantur.

DIFFICULTAS III.

Utrum suffragia communia pro excommunicatis oblata eis prosint.

- 7 Circa hanc difficultatem dicendum existimamus, quod quamvis sit illicitum (imò & mortaliter, ob gravitatem materie) Sacrificium Missæ pro excommunicatis offerre; nihilominus, si de facto pro eis offeratur, eis proderit quoad totum valorem ipsi ex opere operato seu ex Christi institutione convenientem; quia totus ille intentioni solius ministri commillus est, & ab eo solo dependet. Imò etiam proderit quoad valorem privatum, quem ex opere operantis actio illa verbalis Sacerdotis habeat, si aliqua via excusetur à malitia, & fiat bona, ut verè potest, quia etiam iste valor pendet ex intentione solius ministri. Sed non proderit quoad valorem ex opere operantis, quem actio illa habet ex Ecclesia seu ex fidelibus, si aliquem habet; quia Sacrificium illud non offertur pro excommunicatis nomine Ecclesie, quamvis Sacerdos id intendat, quia Ecclesia non vult: quia quamvis Sacerdos ratione characteris sit minister à Christo datus Ecclesie, ut nomine ipsius Ecclesie oret & offerat, non tamen id efficit, nec potest Sacerdos quando Ecclesia non vult.

8 Et ob eandem rationem non proderit excommunicatis oratio nomine Ecclesie facta à Sacerdote quoad valorem Ecclesie correspondentem, si aliquis ei correspondet, etiam si Sacerdos intendat etiam pro eis orare nomine Ecclesie: neque valebit indulgentia pro eis, siue viuis siue iam defunctis applicata; quia quod indulgentia valeat, dependet ex intentione superiorum Ecclesie qui nolunt eis prodesse.

DIFFICULTAS IV.

Utrum pro excommunicatis toleratis possint offerri suffragia communia.

Suarez disp. 9. sect. 2. Vasquez dub. 2. & Aui-
la 2. part. cap. 6. disp. 9. dub. 6. docent, non posse, sicut nec pro non toleratis; quia excommunicati tolerati in Extravag. *Ad evitanda scandala*, tantum tolerantur quoad communicationem cum illis, non quoad alia, ut constat ex illis verbis: *Nemo à communione alicuius in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis, vel extra abstinere teneatur, vel aliquem vitare.* Sed orare publicè pro illis, & pro eis Sacrificium offerre, & eis indulgentias lucrari, non est communicare cum illis; aliàs sic orans, aut sacrificans, aut indulgentias lucrans, incurreret excommunicationem minorem: ergo quoad hæc suffragia non sunt tolerandi; quia id non est communicare cum illis, & quamvis esset, aliò titulo sunt vitandi, seu non tolerandi quoad id; quia scilicet id cedit directè in favorem illorum, & non tantum indirectè & per redundantiā, & in dicta Extravagante non intenditur eis favere.

Nauarrus verò cap. 27. num. 365. Henriquez lib. 13. c. 11. & Egidius disp. 14. dub. 6. docent, posse pro eis offerri, & merito: quia in dicta Extravagante fidelibus conceditur, ut non teneantur abstinere à communione dictorum excommunicatorum: hæc autem communio absque fundamento limitatur ad communicationem cum ipsis per modum commercij, aut convictus, quia communio in Extravagante generaliter ponitur, & hoc nomine *communio* significatur generaliter omnis communicatio tam quæ est commercium cum aliquo, quam communicatio suffragiorum communium alicui facta; quia hæc est communicatio, seu participatio cum illo in dictis suffragiis, cum sint communia; quia generali ratione sumitur communio in cap. penultimo de Sententia excommunicationis, dum definitur excommunicatio maior, quod sit à *communione fidelium separatio*. Si ergo in hoc cap. nomine *communio* etiam significatur communicatio in communibus suffragiis, quamvis coniungatur nomini separationis, quæ est odiosa, non est mirum quod in Extravagante id etiā significetur, ubi coniungitur verbo *non abstinendi*, quod est favorabile. In cap. quoque *A nobis*. 18. de Sententia excommunicationis, significatur, orationes publicas pro aliquo offerre, esse ei communicare, vel cum eo communicare. Accedit, quod non solum in communicatione cum excommunicatis per modum commercij, possunt esse scrupuli & scandala, quæ in Extravagante intenduntur evitari, sed etiam in communicatione cum illis per modum suffragij communis: quia sicut se potest offerre scrupulus, an Petrus v.g. sit excommunicatus, & consequenter an teneat abstinere à commercio cum illo; ita etiam an teneat abstinere ab orando publicè pro illo, & à celebrando pro eo, & à sepe- liendo eum iam defunctum. Et idèò indulgendo fidelibus, ut non teneantur abstinere ab offerendo suffragia pro dictis excommunicatis, sit favor fidelibus, & id intenditur fieri in Extravagante, non verò favere ipsis excommunicatis, etiam si suffragia pro eis oblata cedant directè in bonum ex-

Bbb 4

commu.

communicatorum. Itaque possunt pro eis offerri, ut non solum id licet fiat, sed etiam semel pro eis oblata, eis proficiant, etiam quoad valorem pendentem ex intentione Ecclesiae; quia eo ipso, quod Ecclesia concedit, & vult quod eis applicentur indulgentiae, & pro eis offeratur Sacrificium, & suo nomine oratur pro eis, non vult denegare valorem ab ipsa pendentem, etiam si moueatur ad dictam concessionem faciendam, ut fideles non agitentur scrupulis, & non ob bonum quod euenit ipsis excommunicatis.

- 12 Existimamus tamen, suffragia communia, ut Sacrificium, & orationes nomine Ecclesiae factae (& suo modo indulgentiae) quando solum generaliter & indefinitè sunt aut offeruntur pro fidelibus, non fieri nec offerri pro praedictis excommunicatis (ac proinde eis non profunt) nisi quando specialiter (sive expresse sive implicite) sunt aut offeruntur pro illis; quia absque dubio minister Ecclesiae, quando id specialiter non intendit, vult conformari Ecclesiae excludenti illos à dictis suffragiis, etiam si indulgeat illi, ut si velit id faciat pro dictis excommunicatis. Quod si excommunicatus toleratus petat pro se offerri suffragia communia, peccat; quia petitione ipsa communicat per modum commercij cum eo à quo petit, non verò quia petit suffragia; quia alter à quo petit, ea potest pro eo offerre, ac proinde petendo tantum peccat venialiter, quia ea petitio tantum est mala, quia est communicatio in locutione.

DIFFICULTAS V.

Utrum suffragia communia possint offerri pro excommunicatis contritis nondum absolutis ab Excommunicatione.

Nauarrus. cap. 27. nu. 18. & Couarruias l. p. §. 6. n. 8. docent posse; quia credi non potest, Ecclesiam, quae est pia mater, velle excludere à dictis suffragiis eum qui iam non est contumax, sed sibi per charitatem coniunctus.

- 14 **Sotus.** **Aegidius.** Sotus verò in 4. dist. 22. qu. 1. art. 1. & Aegidius disp. 14. nu. 29. docent (& merito) non posse pro eis offerri. Quod efficaciter deducitur ex cap. *A nobis*. 18. & ex cap. *Sacris*. 38. de Sententia excommunicationis, dum dicitur, pro huiusmodi excommunicatis iam defunctis non esse oblationes recipiendas, nec orationes faciendas ante impensam absolutionem: ergo multò minùs pro il-

lis viuus. Ratio autem est, quia excommunicati, quamuis contriti, ac proinde iusti, verè matrem excommunicati, quia excommunicatio non tollit poenitentiam & iustificationem, sed tantum absolutionem: ergo verè sunt exclusi à suffragiis communibus; quia exclusio ab illis est effectus formalis, & principalissimus excommunicationis maioris. Unde pro dictis excommunicatis quando non sunt tolerati, non est licitum suffragia communia offerre: & quamuis offerantur, non proficiunt eis, quoad valorem ex intentione Ecclesiae pendentem, iuxta ea quae diximus Difficult. 111.

Quod autem Ecclesia sit pia mater, non sufficit, ut sine absolutione cesset excommunicatio quoad effectum aliquem; praesertim principalissimum, nec id expedit, ut excommunicatio magis timeatur.

DIFFICULTAS VI.

Utrum excommunicati sint priuati orationibus & suffragiis priuatis.

Conueniant communiter Doctores, excommunicatos non esse priuatos suffragiis donationibus priuatis, quia nullibi priuantur illis, ac proinde posse licite & fructuose pro illis priuatum orari, & alia suffragia priuata offerri.

Est tamen difficultas, An possit pro eis orari in Memento Missae.

Circa quod sunt qui id negent, existimantes Sacerdotem in Memento, sicut etiam in aliis partibus Missae, orare nomine Ecclesiae. Et sunt etiam qui id affirmant, existimantes Sacerdotem tunc orare nomine proprio & priuatum, & ad id conferri illi spatium illud.

Nos tamen existimamus quod possit: quia quamuis in Memento etiam teneatur nomine Ecclesiae orare, quia Memento est pars publici officij, tamen in eo non prohibetur etiam orare priuatum pro quibus ipse voluerit, ac proinde etiam pro excommunicatis, quamuis non toleratis: nihilominus etiam tunc sequentibus verbis post Memento, nempe, *pro quibus tibi offerimus*, tantum debent referri, siue explicite siue in confuso, illi pro quibus in Memento nomine Ecclesiae orauit.

Addimus, celebrantem posse pro excommunicatis etiam non toleratis offerre actionem ipsam celebrandi, quoad valorem priuatum ipsi celebranti correspondentem, quia verè est priuatum, & particularis.

DISPUTATIO IV.

De secundo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet participatione Sacramentorum.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare participatione Sacramentorum passiva & actiua, vt constat ex vfu & traditione Ecclesiae: & deducitur ex cap. Cum illorum. 32. & ex c. Si quem. 59. de Sententia excommunicationis, & ex aliis Iuribus.

Excommunicatus ergo non potest licite suscipere nec administrare Sacramenta, sed peccat; quia haec priuatio ad minus est prohibitio, quia prohibetur suscipere & etiam administrare Sacramenta: peccat autem mortaliter suscipiendo, quia suscepcio cuiuscumque Sacramenti est materia grauis; & etiam administrando, quando administratio est effectio, quia effectio Sacramenti est etiam grauis; non tamen pure administrando, vt quando administrat Eucharistiam antea factam, ac proinde pure administrando non fiet irregularis, quia irregularitas quae incurritur ob peccatum seu delictum, non incurritur nisi ob mortale.

Peccatum autem, quod sic excommunicatus committit suscipiendo aut administrando Sacramentum, est sacrilegium, contra reuerentiam Sacramentis debitam, quia priuatur participatione passiva & actiua Sacramentorum tamquam indignus: imò etiam in communicando in aliis rebus aliis civilibus peccat peccato sacrilegij contra religionem, quia tamquam indignus communicatione membrorum Ecclesiae, priuatur communicatione cum baptizatis.

Excusabitur autem excommunicatus à peccato suscipiendo aut administrandi Sacramentum ignorantia inuincibili, vel probabili, aut inaduertentia naturali, tam facti, id est quòd sit excommunicatus, quam Iuris, id est quòd excommunicatus sit prohibitus Sacramenta suscipere & administrare: & quando Sacramenta alijs possunt valide suscipi aut conferri, vt possunt sex, excepta Pœnitentia, etiam excusatur à dicto peccato ob vitandum graue detrimentum, quod ex non suscipiendo aut non administrando imminet ipsi, vel in vita, vel in fama, vel in diuitijs, & ob non scandalizandum actiue; quod non efficit excommunicatus, vbi excommunicatio sit cognita. Addidimus, quando Sacramenta alijs possunt valide suscipi aut conferri, quia si non possunt, vt Sacramentum Pœnitentiae, non excusabitur à peccato, quia illicitum est contra reuerentiam Sacramenti illud inualide suscipere aut conferre.

Sed quamuis excommunicatus excommunicatione maiori peccet mortaliter suscipiendo Sacramentum, nullam tamen incurrit penam, neque penalitatem Ecclesiasticam, excepto excommunicato ob percussione Clerici: quia suscipiens Ordines manet suspensus à suscepcis, vt constat ex dicto cap. Cum illorum. de Sententia excommuni-

cationis. Clericus tamen excommunicatus, illicite mortaliter administrans Sacramenta, fit irregularis, si ad administrandum requiritur Ordo sacer (siue requiratur ratione Sacramenti administrati, siue ratione solemnitate) vt deducitur ex cap. 1. de Sententia & re iudicata, & ex c. Is qui. 18. & ex c. Is cui. 20. de Sententia excommunicationis, in 6.

Obseruandum est, excommunicationem maiorem priuare participatione Sacramentorum actiua & passiva, non solum vt eis regulariter communicamus cum alijs fidelibus per modum commercij, de quo dicemus Disp. 1. x. sed etiam quatenus sunt quaedam bona communia Ecclesiae, ob quod excommunicatus nequit sibi administrare Eucharistiam, nec eam efficere, quamuis neutrum sit communicare cum alio per modum commercij; neque potest aliquem baptizare, quamuis hoc non sit communicare cum fidei seu baptizato.

DIFFICULTAS II.

Utrum excommunicatus possit licite administrare Sacramenta in casu necessitatis proximi.

CONVENIUNT Doctores, extra extremam necessitatem proximi, id est existentis in periculo mortis, non posse excommunicatum licite administrare Sacramentum aliquod: & in ea, seu in eo periculo, si non sit alius minister, posse administrare Baptisma paruulo, quia tunc strictius obligat præceptum naturale subueniendi paruulo in eo periculo, quam prohibitio humana non administrandi illud: imò etiam posse illud administrare adulto existenti in tali periculo, ob eandem rationem.

Est tamen difficultas Primò, An possit licite administrare Sacramentum Pœnitentiae existenti in periculo mortis, quando non est alius minister qui id possit facere.

Medina Cod. de Confessione, & Couarruias Medina. 2. p. §. 6. n. 8. docent, non posse licite; quia excommunicatus caret iurisdictione, ac proinde non potest valide, & consequenter neque licite.

Suarez verò disp. 1. 1. sect. 1. Auila 2. part. cap. 6. disp. 3. dub. 3. & communiter Doctores docent Auila. posse, & merito: quia id satis significat Tridentinum sess. 14. cap. 7. dum ait, ex pietate Ecclesiae omnes Sacerdotes posse pro articulo mortis absolvere quoslibet pœnitenes; quia eo signo omnes, etiam Sacerdos excommunicatus comprehenditur, imò etiam hæreticus; sicut sub signo quoslibet, quando dicitur quoslibet pœnitenes, etiam comprehenduntur excommunicati, adhuc non tolerati, imò & hæretici, ac proinde pro eo articulo ex voluntate Ecclesiae suspenditur excommunicatio quoad priuationem iurisdictionis, & quoad prohibitionem absoluedi.

Secundò est difficultas, An excommunicatus possit licite existenti in periculo mortis reliqua Sacramenta administrare, quando non est alius minister qui id possit facere.

Circa

SAYRUS.

SUAREZ.
AUIA.

Circa hanc difficultatem, quamvis Sayrus lib. 2. cap. 2. & communiter Doctores doceant non posse licite, nos tamen, ut optime Suarez & Auila, existimamus posse ab eo licite administrari Eucharistiam ei qui non potuit suscipere Sacramentum Pœnitentiæ, quia tunc strictius videtur præceptum naturale subueniendi proximo collatione Eucharistiæ, quia fortè damnabitur, si eam non recipiat: quia probabile est Eucharistiam conferre attrito primam gratiam iustificantem: & ob eandem rationem, quando minister est in simili periculo, & non est alius qui ei possit Eucharistiam ministrare, existimamus posse eam sibi ministrare, quando confidit firmiter se esse in statu gratiæ, & ei sit difficile conteri, quia scilicet strictius videtur præceptum naturale charitatis erga Deum non decedendi ex hac vita in inimicitia Dei, quam prohibitio suscipiendi & administrandi Eucharistiam.

7
SUAREZ.
AUIA.

Et ob suprâ dictam rationem potest (ut docent Suarez & Auila) licite conferre Extremam Vnctionem ei, qui neque Sacramentum Pœnitentiæ, neque Eucharistiæ potuit recipere; quia scilicet strictius videtur præceptum naturale subueniendi proximo (quia maxime probabile est, Extremam Vnctionem conferre primam gratiam iustificantem attrito, qui non existimat se esse in statu peccati mortalis) non tamen poterit (quidquid dicat Suarez) conferre Eucharistiam ei qui fuit legitime absolutus, quia tunc non vrget præceptum naturale subueniendi proximo, cum iam sit legitime absolutus, nec præceptum diuinum sumendi Eucharistiam, quia istud non obligat, quando aliàs est legitimum impedimentum conferendi Eucharistiam, qualis est excommunicatio maior.

SUAREZ.

8

Poterit quoque in eoperculo licite contrahere matrimonium, non ut legitimet filios concubinae, sed ut satisfaciatur obligationi iustitiæ erga concubinam, si ei est obligatus, quia hæc obligatio iustitiæ strictior est, quam prohibitio administrandi & suscipiendi Sacramentum.

Tandem Parochum excommunicatum posse valide & licite assistere matrimonio, & licentiam alteri Sacerdoti conferre ad assistendum pro ipso, diximus Tract. de Matrimonio Disp. v. Diffic. viii.

DIFFICULTAS III.

Utrum Sacramenta suscepta ab excommunicato Excommunicatione maiori, sint valida.

9

Difficultas hæc non habet locum in Sacramento Baptismi, quia ante susceptionem Baptismi nullus potest esse excommunicatus; nec habet locum in Sacramento Eucharistiæ, quia istud supponitur factum ante ipsius susceptionem: sed tantum habet locum in aliis quinque Sacramentis, quæ fiunt quando suscipiuntur & administrantur.

10

Conueniunt Doctores, Sacramenta Confirmationis, Extremæ Vnctionis, & Ordinis, suscepta ab excommunicato, esse valida, ut supponitur in pluribus Iuribus: imò Ecclesia nequit ea annullare, quia ex Christi institutione necessariò perficiuntur, quando forma applicatur materiæ cum debita intentione ministri. Sacramentum quoque matrimonij ab excommunicato susceptum esse validum, conueniunt Doctores (excepto Martino

de Magistris) & deducitur ex c. Significasti. 6. de Eo qui duxit, & merito: quia Ecclesia quævis potuerit, noluit illud inuadere; quia non potuit illud inuadere, nisi inuadendo contractum matrimonij (cui, quando est validus, conuenit ex Christi institutione ratio Sacramenti) quem noluit inuadere, cum fiat valide inter Ethnicos, quibus comparare vult excommunicatum excommunicatione maiori, & eum non durius tractare quam illos.

Est tamen difficultas, An Sacramentum Pœnitentiæ susceptum ab excommunicato, sit validum, non obstante excommunicatione.

Est autem certum, quod si suscipiens illud, non excusetur à peccato mortali, quod ex vi excommunicationis committit suscipiendo illud, sit nullum, quia id ad minus redundat in defectum materiæ essentialis, nempe doloris essentialiter requisiti; quia tunc nequit dolere de susceptione.

Punctum difficultatis est, An præcisè ex vi ipsius excommunicationis fiat nullum, quamuis excommunicatus nullum committat peccatum in susceptione illius, quia excusatur ab eo, aut ignorantia vel inaduertentia facti vel iuris, aut quia minister obliuione aut malitia absque negligentia excommunicati, absoluit illum prius à peccato quam ab excommunicatione.

Suarez disp. 10. sect. 3. & Egidius disp. 14. dub. 5. docent, ex vi excommunicationis non fieri nullum; quia in Iure non est verbum aliquod irritans Sacramenta suscepta ab excommunicato. Et confirmatur, quia excommunicatus eodem verbo excluditur à participatione palliæ omnium Sacramentorum, & tamen reliqua suscipiuntur valide (etiam matrimonium, quod potest ab Ecclesia inuadere) ergo etiam Sacramentum Pœnitentiæ.

Siluester v. Confessio. 1. quæst. 3. & Valquez de Excommunicatione dub. 4. docent, fieri nullum, & merito: quia Ecclesia priuat seu excludit excommunicatum à participatione postrema Sacramentorum quantum potest; quia vult haberi tractari tamquam Ethnicum & publicanum: ergo eum excludendo & priuando, non solum prohibet Sacramenti susceptionem, sed etiam irritat illud quod irritare potest, Ecclesia autem irritare potest Sacramentum Pœnitentiæ ab excommunicato susceptum, extrahendo excommunicatum à iurisdictione Confessarij, sic efficiendo illum inabsolubilem à Confessario. Ex quo deducimus, Sacramentum Pœnitentiæ illicitè suscipi ab excommunicato, quamuis suscipiatur ob vitandam grauissimum damnum etiam in vita, quia inuadere suscipitur.

Addimus, Sacramentum Pœnitentiæ valde suscipi ab excommunicato tolerato, etiam quando illud illicitè mortaliter ex obiecto suscipitur (si aliàs à tali culpa excusetur ignorantia aut inaduertentia inuincibili); quia minister potest illud licite tolerato conferre, ac proinde valide.

Ad rationem ergo aduersariorum respondemus, in Iure reperiri verbum æquiuale irritans respectu Sacramentorum susceptorum ab excommunicato, quæ irritari possunt intendendo tractare illum sicut Ethnicum & publicanum, quia excommunicatus excommunicatione maiori in Iure remouetur, reicitur, & separatur à Sacramentis tamquam Ethnicus, & non baptizatus; qui inuadere

bilis est ad Sacramenta, excepto Baptismo, & quia Ethnicus non est inhabilis ad contractum matrimonij, excommunicatus non fit ab Ecclesia inhabilis ad contractum matrimonij, ac proinde nec ad Sacramentum matrimonij, quia ratio Sacramenti à contractu valido in baptizatis non potest absque sacrilegio separari. Et ad confirmationem concedimus, excommunicatum excommunicatione maiori eodem verbo excludi à participatione passiva omnium Sacramentorum, & quod susceptio reliquorum non sit irrita: negamus tamen, quod non sit irrita susceptio Sacramenti Penitentiae, quia eo verbo significatur exclusio possibilibus fieri ab Ecclesia, tractando excommunicatum sicut Ethnicum & publicanum, & non magis durè, & hac ratione non potest irritare, nisi penitentiam, quia reliqua Sacramenta nullo modo possunt, & Sacramentum matrimonij non potest, nisi durius tractando excommunicatum quam Ethnicum.

DIFFICULTAS IV.

Utrum Sacramenta administrata ab excommunicato, sint nulla.

Certum est, Eucharistiam administratam ab excommunicato, esse validam, quia ante administrationem supponitur validè facta: Baptismum quoque, Confirmationem, Extremam Unionem & Ordinem administrata ab excommunicato esse valida, quia ex Christi institutione independentem à voluntate Ecclesiae necessariò perficiuntur, quando forma applicatur materiae cum debita intentione; Sacramentum quoque matrimonij (quod ab ipsis contrahentibus administratur)

absque dubio est validum, ob rationem dictam Diffic. III. circa susceptionem illius.

Est tamen difficultas, An Sacramentum Penitentiae administratum ab excommunicato sit validum: & non est difficultas, quando penitens absque excusatione à culpa confitetur excommunicato, quia tunc est nullum ex defectu contritionis; sed tantum est difficultas, An praecise ex vi ipsius excommunicationis inualidè administretur ab excommunicato.

Circa quam conveniunt Doctores, Sacramentum Penitentiae ab excommunicato administratum esse nullum, quia excommunicatus caret iurisdictione ad absolvendum, quia est remotus ab administratione illius sicut Ethnicus; absolutio autem à non habente iurisdictionem, est nulla.

Observandum tamen est, quod si excommunicatio communiter ignoretur, ut si excommunicatus sit in loco distanti ab eo in quo fuit denunciatus, aut in quo notoriè incurrit excommunicationem ob percussione Clerici, & aliàs habeat titulum coloratum ad absolvendum, ut si habeat beneficium Parochiale, aut licentiam audiendi confessiones, Sacramentum erit validum, ut docent communiter Doctores, quia tunc Ecclesia pro ea occasione suspendit excommunicationem, quoad priuationem iurisdictionis.

Addimus etiam, esse validum, quando confertur ab excommunicato tolerato (etiam si ab eo illicitè confertur, ut quando ipse se ingerit;) quia eo ipso, quod Ecclesia permittit & tolerat illum in fauorem aliorum fidelium, eis indulgens communicationem cum illo in receptione Sacramentorum ab eo, reliquit illi iurisdictionem sufficientem ad illud validè efficiendum.

DISPUTATIO V.

De tertio effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet rebus diuinis & sacris.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare diuinis officiis factis nomine Ecclesiae, & aliis rebus factis, ut constat ex sensu & traditione Ecclesiae, & deducitur ex cap. Nullum. 2. de Foro competentis, & ex can. Qui merito. & ex aliis. 11. quae 3. dum excommunicatus dicitur sequestratus & separatus ab Ecclesia; quia id est esse reiectum ab usu rerum sacrarum, quae instituta sunt ab Ecclesia in usum pium fidelium.

Effectus autem iste distinctus est ab eo, qui est commercium & quasi conuictus cum fidelibus in diuinis, de quo dicemus Disp. IX. quia excommunicatio non solum priuat dictis officiis diuinis & rebus sacris ea generali ratione, qua regularetur in eorum usu est commercium cum aliis, sed etiam specialiter, quatenus sunt bona communia Ecclesiae in usum fidelium instituta, quamuis di-

uerso modo quam suspensio & interdictum; quia excommunicatio priuat illis, quatenus quis in eis communicat sicut alia membra Ecclesiae, seu quatenus sunt bona membris Ecclesiae communia, non verò suspensio & interdictum: excommunicatio enim est priuatio omnis communionis, non solum illius qua communicatur cum aliis per modum commercij & societatis, sed etiam illius qua participatur eisdem bonis communibus quibus alij, quamuis cum eis non sit commercium.

DIFFICULTAS II.

Utrum illicitum sit excommunicato diuina Officia celebrare, & eis assistere.

Conueniunt Doctores, excommunicato illicitum seu prohibitum esse diuina Officia celebrare ut publica, seu nomine Ecclesiae, & eis sic factis assistere; quia est praecise & reiectus ab Ecclesia, quoad minus est prohibitus praedicta celebrare, & eis assistere, & etiam concionari solemniter, & quasi ex officio: non tamen est excommunicato prohibitum concioni interesse, adhuc inclusa communicatione cum concionante

nante, & cum aliis audientibus, ex peculiari permissione Ecclesiae in cap. *Responsio* 43. de Sententia excommunicationis.

Nec est prohibitus priuatim concionari (seclusa communicatione cum audientibus, quae est his & illi prohibita) quia id ut sic factum non est officium publicum, nec ab eo ut à ministro Ecclesiae factum: nec est prohibitus Horas canonicas priuatim recitare ob eandem rationem, & tunc potest absque peccato dicere, *Dominus vobiscum*, ut contra non paucos aduertit Auila 2. p. cap. 6. disput. 4. dub. 6. quia potest illud dicere ut priuata persona; sicut etiam potest dicere, *Venite adoremus*. Et quamuis peccasset dicendo, *Dominus vobiscum*, non peccaret nisi venialiter, quia est materia leuissima; ac proinde nec ob id incurreret irregularitatem, quae quando ob peccatum incurritur, non nisi ob mortale incurritur.

Auila.

4 Ex quo fit, excommunicatum, qui aliàs ratione Ordinis sacri aut professionis tenetur Horas canonicas recitare, non excusari ab ea obligatione, cum possit illas licite recitare: imò nec excusatur quando tenetur ratione beneficii, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quamuis ratione excommunicationis priuatur (siue à Iudice siue à Iure) fructibus beneficii; quia obligatio recitandi nascitur ex beneficio seu ex iure ad fructus, quos percipere posset, si per ipsum non staret.

Aegidius.

5 Excusatur tamen ab audiendo Missam, quamuis negligens sit in obtinenda absolutione, ut aduertit Aegidius disp. 14. dub. 7. quia observatio praecepti audiendi Missam non est tanti momenti, ut obliget ad tam remotam dispositionem, nempe ad acquirendam capacitatem audiendi Missam; sicut etiam incarcatus ob debita excusatur ab audiendo Missam, quamuis possit soluere, & non soluendo peccet contra iustitiam. Non tamen excusatur excommunicatus à praecepto confessionis & Communionis annuae, quando facile potest absolutionem obtinere; quia observatio horum praeceptorum est magni momenti.

Ita tamen excommunicatus est priuatus diuinis Officiis publicis, seu nomine Ecclesiae factis, quod non solum est prohibitus ea efficere, sed etiam quod, quamuis ea intentet nomine Ecclesiae efficere, non prosint ut sic intentata eis pro quibus ea intentat efficere; quia verè non fiunt nomine Ecclesiae, cum ipsa nolit: quod est verum, quamuis excommunicatus sit toleratus, quoties iuxta Extrauagant. *Ad evitanda scandala*, nequit illa licite efficere; quia tunc Ecclesia non vult fieri ab illo nomine ipsius Ecclesiae. Excipimus Sacrificium Missae, quod applicatum ab excommunicato, quamuis non tolerato, prodest ei pro quo offertur quoad totum valorem, quem habet ex Christi institutione; quia totus iste commissus est intentioni celebrantis independentem ab Ecclesia.

Addimus, excommunicato non esse prohibitum legere, adhuc ex officio, Theologiam (seclusa communicatione cum audientibus) quia non est officium diuinum publicum, seu factum à legente ut à ministro Ecclesiae.

DIFFICULTAS III.

Verum illicitum sit excommunicato uti rebus sacris.

Conueniunt Doctores, excommunicato illicitum seu prohibitum esse uti rebus sacris, ut institutis ab Ecclesia ad percipiendum aliquem fructum ratione orationis aut applicationis factae nomine Ecclesiae, vel ab Ecclesia in institutione dictarum rerum: imò non percipiet fructum earum ut sic, quia ea oratio, aut applicatio, utpote facta nomine Ecclesiae, non fit pro excommunicato.

Vnde excommunicatus non potest licite orare in templo intentione percipiendi fructum imperatoris, prouenientem ex oratione Ecclesiae facta in consecratione aut benedictione templi, nec illum percipiet sua oratione in templo facta: neque potest licite uti aqua benedicta, ut ab Ecclesia instituta: neque fructum percipiet imperatoris prouenientem ex oratione Ecclesiae facta in benedictione illius: neque potest licite orare coram imagine, aut altari, cui concessa est indulgentia pro orantibus coram illo, intentione lucrandi indulgentiam: & quamuis oret, illam non consequetur.

Nihilominus, ut Suarez aduertit disp. 12. sect. 4. excommunicatus potest licite uti dictis rebus, nempe templo, aqua benedicta, & dicto altari, & etiam aliis, ut Reliquiis non supradicta intempestive, sed quatenus ei possunt deferuire privatae venerationi, deuotioni, & pietati, sicut etiam orationibus ab Ecclesia institutis. Vnde non potest uti à templo, nisi quando diuina celebrantur.

DIFFICULTAS IV.

Verum illicitum sit sepelire in loco sacro corpus morientis in excommunicatione.

Conueniunt Doctores, corpus morientis in excommunicatione priuari Ecclesiastica sepultura, ut constat ex cap. *Sacris*. 12. de Sepulturis: & consequenter etiam priuari Ecclesiastico comitatu, quia ad Ecclesiasticam sepulturam ordinatur; ex qua priuatione redundat in alios prohibitio sepeliendi & comitandi illum. Per Ecclesiasticam sepulturam, intelligitur sepultura in loco sacro, etiam in cimiterio, ut constat ex dicto cap. Imò addit Suarez disp. 12. sect. 4. intelligi sepulturam in quocumque loco ad id destinato: & etiam in loco, in quo consuevit dici Missa, quamuis nulla alia benedictione sacro.

Addimus, morientis in excommunicatione, qui si ab ea absoluitur in articulo mortis, & ob eam extremam necessitatem, adhuc à Sacerdote eam non habente potestatem ad absolvendum, non priuatur Ecclesiastica sepultura, ut deducitur ex c. ult. de Sepulturis. Quod si non fuit absolutus, quamuis dederit signa contritionis, etiam priuatur Ecclesiastica sepultura; si tamen ea dedit, potest post mortem absolui ab excommunicatione, ut constat ex c. *A nobis*. 28. & ex c. *Sacris*. 12. de Sententia excommunic. sed ab eo solo à quo viuens poterat extra extremam necessitatem, ut deducitur ex dicto cap. *A nobis*: & absoluitur, non manet priuatus Ecclesiastica sepultura, nec aliis suffragiis communibus.

Quod si forte ante absolutionem fuit Ecclesi-

siasticè sepultus, procuranda est absolutio ne exhumetur, & si non obtineatur, exhumandus est, & inde eiciendus, si possit discerni à corporibus aliorum, ut constat ex dicto cap. *Saceris*, de Sepulturis, & locus ille, utpote violatus (ut supponitur in cap. *Consuluit*, 7. de Consecratione Ecclesiarum vel altaris) reconciliandus est asperzione aquæ benedictæ, sicut fit in dedicatione Ecclesiarum, & quamdiu non est reconciliatus, nequeunt absque mortali in eo fideles sepeliri, neque Officia diuina celebrari. Et si corpus excommunicati nequeat ab aliis discerni, non est exhumandum, ut diximus; locus tamen reconciliandus est.

Hæc tamen non habet locum in corpore excommunicati tolerati, ut contra Auilam docent communiter Doctores, quia iuxta Extravagantem *Ad euitanda scandala*, non tenemur abstinere à communione tolerati, quocumque modo communio sumatur, siue pro commercio cum illo, siue pro communione, quæ ei suffragium aliquod commune, in quo fideles communicant, communicatur. Quod autem sepelire corpus illius, & pro eo suffragium commune offerre, cedat directè in fauorem illius, non obstat; quamvis in Extravagante dicatur, quod excommunicato non intenditur fieri fauor prædicta indulgentia, quia his verbis tantum denotatur, indulgentiam non abstinendi à communione illius, non fieri ab Ecclesia attendendo ad fauendum excommunicato, sed tantum ad fauendum timoratis conscientis, ne in communicatione cum illis agitentur scrupulis, etiam si communicare cum illis sit eis benefacere.

Tandem in Clementina 1. de Sepulturis puniuntur excommunicatione maiori ipso facto, qui propria temeritatis audacia excommunicatos publice, aut nominatim, scienter sepelire præsumunt in loco sacro.

Circa quam obseruandum est, post dictam Extravagantem non incurtere hanc excommunicationem eos, qui sepeliunt excommunicatos, adhuc publicè excommunicatos, si tolerati sunt, ut contra Caietanum docent communiter Doctores, sed solum qui sepeliunt non toleratos, & qui scienter absque ignorantia adhuc vincibili, & qui absque graui coactione sepeliunt: imò solum qui propriis manibus sepeliunt, non verò qui id mandant, ut contra Suarez & Egidium docet Auila part. 2. cap. 6. disp. 9. dub. 6. quia licet qui mandant sepelire, dicantur absolute sepelire, non tamen omnino strictè; ad quod dicta Clementina, utpote penalis, restringenda est: & ob eandem rationem multò minùs eam excommunicationem incurrant qui comitantur, & qui cantant, & qui deferunt lumina & crucem.

Eodem modo intelligenda & restringenda est excommunicatio, quæ in cap. 2. de Hæreticis, in 6. imponitur ipso facto illis qui scienter præsumunt in loco sacro sepelire hæreticos, aut eorum fautores publica sententia damnatos; à qua excommunicatione nequeunt absolui, nisi propriis manibus publicè extumulent hæreticum, & inde illum eiciant: imò pars illa loci in qua sepulti fuerint, inhabilitatur, ut in ea amplius nequeant sepeliri fideles, ac proinde ut nequeat reconciliari.

DISPUTATIO VI.

De quarto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet beneficium ante ipsam legitimè obtentis.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem non priuare beneficium ante ipsam legitimè obtentis, quia id non efficit excommunicatio maior, ex eo quod generaliter priuet communione fidelium, quia retentione beneficij non aggreditur communicationem in bonis communibus Ecclesiarum sibi prohibitam, sed retinet sibi legitimè collatam & communicatam; nec iure aliquo peculiariter illis priuatur, quia de eo non constat.

Est tamen difficultas, An excommunicatio maior priuet fructibus beneficij ante ipsam legitimè obtenti.

Conatruas lib. 3. Variarum cap. 13. n. 8. Suarez disp. 13. sect. 2. & Toletus lib. 1. cap. 13. docent, excommunicationem priuare fructibus beneficij correspondentibus durationi excommunicationis, & ita ut excommunicatus nequeat eos validè percipere. Quod exprimi videtur in c. *Pastoralis*, 53. de Appellationibus, dum dicitur: *Illi prouentus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesia communicatio denegatur*. Quod Nauarrus cap. 25. num. 124. limitat, ut tantum sit verum, quando excommunicatus est negligens in pro-

curanda absolute ab excommunicatione.

Vasquez verò de Beneficiis cap. 3. §. 3. dub. 4. Nauarrus de Restitut. lib. 2. cap. 2. num. 238. & Nauarrus, Egidius disp. 14. dub. 9. docent, excommunicationem maiorem non priuare fructibus beneficij; ac proinde excommunicatum posse adhuc licitè percipere fructus sui beneficij, quomodo per se aut per Vicarium satisfaciatur officio, & merito: quia excommunicatio ex eo, quod generaliter est priuatio communione fidelium, non priuat dictis fructibus, quia perceptio eorum non est communicare cum fidelibus, quia cuilibet excommunicato conferri possent: nec excommunicatio priuat illis iure aliquo peculiari, quia si aliquo, maxime iure dicti c. *Pastoralis*; eo autem non fit, quia in eo cap. tantum est sermo de subtractione faciendâ per Iudicem mediâ sententiâ nouâ superadditâ excommunicationi, quod ille qui consuluit Pontificem supponit. Interrogat enim, an excommunicatus, qui excommunicatione iam incurfa appellauit, possit, non obstante appellatione, denuntiari seu publicari excommunicatus, & ad tempus spoliari beneficiis, id est prouentibus beneficij: supponit ergo, excommunicatione non spoliari, quia potius interrogaret, an excommunicatione ipsa maneret spoliatus, & Pontifex eo supposito responderet posse denuntiari, & ei merito subtrahi prouentus, sententiâ videlicet superaddita Iudicis; sicut etiam actu superaddito excommunicationi denuntiatur.

Ccc

Addi-

Addimus, quod quamvis de rigore Iuris excommunicatus eo ipso absque noua sententia Iudicis esset priuatus fructibus sui beneficii, consuetudine tamen non priuatur, quia dicto Iuri, quamuis esset, fuisset dicta consuetudine derogatum.

DIFFICULTAS II.

Utrum Excommunicatio maior priuet obtentione beneficii Ecclesiastici.

4 **C**onueniunt Doctores, excommunicationem maiorem ita priuare beneficiis ipsa existente obtinendis, ut inhabilitet ad ea obtinenda, ac proinde efficere nullam collationem beneficii excommunicato factam, ut constat ex c. *Postulasti*. 7. de Clerico excommunicato. quod est verum, quamuis excommunicatus bona fide, excommunicationem ignorans, acceperit beneficium, ut contra Glossam in dictum cap. docent reliqui Doctores; quia quamuis illa ignorantia excuset à culpa receptionis, & consequenter à pœna, non tamen validat aliàs inualidum: imò ita est nulla collatio beneficii, ut absolutione ab excommunicatione postea data non reuocetur, ut contra nonnullos docent communiter Doctores, quia collatio illa fuit nulla, quamuis solum ratione impedimenti collatori; ac proinde postea, adhuc ablato impedimento, nequit conualescere.

Ex quo fit, excommunicatum, cui tempore excommunicationis collatum fuit beneficium, non facere suos fructus beneficii, quia eos accipit absque titulo, sed eos tenetur restituere: si tamen bona fide seruauit beneficio, potest accipere aut retinere stipendium sequitio proportionatum, & residuum non potest accipere, & si accipit, tenetur illud restituere, nisi bona fide accipit & consumptit, & exinde non est ditior factus.

6 Et ad collationem beneficii, quam factam excommunicato dicimus esse nullam, reducunt Doctores presentationem, nominationem, & postulationem ad beneficium, ut etiam facta excommunicato sint nullæ, & merito: quia sunt collationes quædam inchoatæ, quia per eas confertur ius aliquod ad beneficium. Commendatio quoque beneficii curati facta excommunicato est nulla, quia per eam confertur, quamuis ad tempus, iurisdicção Ecclesiastica, cuius excommunicatus est incapax. Impetratio quoque literarum Apostolicarum ad beneficium obtenta ab excommunicato est nulla, ex cap. 1. de Rescriptis, in 6. nonnullis casibus exceptis, de quo postea Disp. x.

Nomine autem beneficii Ecclesiastici, ad quod excommunicatus est inhabilis, intelligitur quodcumque beneficium, siue cum animarum cura, siue sine illa, siue ex maioribus, ut Episcopatus, siue ex minoribus. Et quamuis excommunicatus sit priuatus beneficio, non tamen pensione, quæcumque sit, ac proinde consignatio illius facta excommunicato est valida, ut contra non paucos docent nonnulli, & probabile censet Auila 2. part. cap. 6. disp. 5. dub. 5. quia pensio non est beneficium; quia nullum ex se est ius perpetuum ad fructus, quod deinceps sit conferendum, quod requiritur ad rationem beneficii, & excommunicatus non est priuatus nisi beneficio.

Et nomine excommunicati, quem dicimus inhabilem ad beneficium obtinendum, communiter

intelligitur à Doctoribus etiam tolerans, quia per Extrauagantem *Ad euitanda scandala*, per quam toleratur, nullus intenditur fieri fauor toleranti: fieret autem, si non esset inhabilis, & si collatio beneficii ei facta, esset valida; id tamen difficile existimamus, quia si collatori licitum est excommunicato tolerato beneficium conferre iuxta dictam Extrauagantem, non minus quam Sacramenta administrare, ut diximus Disp. II. Diffic. I. quo modo collatio illi facta erit nulla, cum iure naturali illicitum sit beneficium conferri inhabili. Quando verò in Extrauagante dicitur, quod nullus ei intenditur fieri fauor, est verum, quamuis fiat aut maneat habilis, quia hoc non fit ut faueatur, sed ut faueatur fidelibus, ut absqueiculo possint cum illo communicare.

Obseruandum est, conferentem beneficium excommunicato (subintellige non tolerato) non tantum inualidè, sed etiam illicitè (imò mortalitèr) illud conferre, quia id est communicare excommunicato, ut significatur in dicto cap. *Postulasti*, & ei qui sciens confert excommunicato beneficium, assignatur in eo cap. pœna suspensionis à collatione beneficiorum, non ipso facto, sed imponenda à Iudice.

DIFFICULTAS III.

Utrum acceptatio beneficii ante Excommunicationem collati seu oblati sit rutila, quando sit tempore excommunicationis.

Valquez de Excommunicatione, dub. 6. Henriquez cap. 13. & Toletus lib. 1. cap. 13. docent esse validam: quod probat Valquez, quia in dicto cap. *Postulasti*, quamuis inualidetur collatio beneficii excommunicato facta, non tamen acceptatio. Alij verò probant, quia in eo cap. tantum inualidatur actio, per quam acquiritur ius ad beneficium; acceptatione autem non acquiritur ius ad illud, quia nullus sibi confert ius.

Couarruias verò lib. 3. Variar. cap. 16. num. 4. Egidijs disp. 14. dub. 9. & alij docent esse nullam, & merito: quia quod in dicto cap. *Postulasti* intenditur, est inhabilitare excommunicatum ad acquirendum beneficium; id autem non minus fit annullando acceptationem, quam collationem, quia, ut exprimitur in cap. *Si tibi absenti*. 17. de Præbendis, in 6. acceptatione beneficii acquiritur ius in illo, non quia sibi confertur tale ius quod acceptat, sed quia acceptat quod sibi ab alio offertur: imò melius fit annullando acceptationem, quia per hanc proximè acquiritur, & non per collationem seu oblationem, nisi inchoatam, id quod annullando acceptationem beneficij tantum potest excommunicatus illud acquirere, aliquando posset annullando tantum collationem, ut cõtingeret in casu præsentis difficultatis. Quod autem in dicto c. *Postulasti* intendatur inhabilitare excommunicatum ad acquisitionem seu obtentionem beneficii, constat Primò, quia quod in eo cap. decernitur, sit in odium excommunicationis, eo cap. decernitur, sit in odium excommunicationis, quod ne participet bona communia Ecclesiæ, quæ de ne beneficium. Secundo, quia in eo cap. non tantum dicitur, quod nequeat beneficium conferri excommunicato, sed etiam quod excommunicatus nequeat illud canonicè consequi. Et hoc non

Auila.

10 dicitur quasi consequens deductum ex eo quod nequeat illi conferri, quia id dicitur absque particula aliqua significante connexionem inter illa duo, quamvis hoc quod nequeat beneficium consequi, assumatur pro antecedente illius quod antea dicitur in eius probationem, nempe quod nequeat beneficium collatum retinere. Vnde in dicto c. *Postulasti*, conferre inualidè excommunicato, non sumitur incompletè, prout est tantum offerre, ut sumitur in dicto cap. *Si tibi absentis*, sed sumitur completè, prout sub eo comprehenditur oblatio & acceptatio, quia ratione est idem quod dare: quia in rigore non datur alicui quod ab eo non accipitur, sed tantum dicitur ei offerri.

Addimus contra Couarrauiam, dictam acceptationem tempore excommunicationis factam adhuc non valere ad hoc, ut postea subsecuta absolutione ab excommunicatione acquiratur beneficium; quia quamvis acceptatio illa quamdiu non

retractatur perseveret habitualiter, adhuc post absolutionem; quia tamen à principio fuit nulla, idèd nequit postea conualescere, & fieri valida (quamvis conualesceret, si in se ipsa actualiter continuaretur usque ad absolutionem iam factam) quia perseverare habitualiter, nihil aliud est, quam fuisse factam, & non esse reuocatam; ac proinde nihil manet in se ipso quod conualescere possit: sicut etiam expressio exterior consensus in matrimonio facta tempore impedimenti dirimentis non valet ad acquisitionem, nec ad translationem dominij corporis, nisi in se ipsa actualiter continuetur usque ad cessationem impedimenti.

11 Obseruandum est, quod etiam si acceptatio iuridica beneficij non solum sit nulla, sed etiam sit excommunicato illicita, quia est contra prohibitionem excommunicationis, imò & mortalis, quia est materia grauis; nulla tamen pœna ei assignatur, sicut assignatur collatori.

DISPUTATIO VII.

De quinto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet vsu iurisdictionis Ecclesiasticæ.

1 **C**ONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare generaliter omni vsu seu exercitio cuiuscunque iurisdictionis Ecclesiasticæ, ut deducitur ex can. *Audimus*, 24. qu. 1. & ex cap. *Ad probandum*, 24. de Sententia & re iudicata, in Decretalibus, & ex c. *Is cui*, 12. de Officio delegati, in 6. & ex cap. 1. de Officio Vicarij, in 6. Actus autem seu vsus iurisdictionis Ecclesiasticæ, quibus priuatur, sunt legem ferre, præcipere, iudicium ferre tam in foro contentioso quam in foro penitentiarum, dispensare, licentiam præbere ad exercendum munus aliquod Ecclesiasticum, delegare iurisdictionem, indulgentias concedere, non verò assistere matrimonio.

2 Vnde excommunicatus illicitè exercet quemcumque actum iudicis, & superioris Ecclesiastici ex dictis, quia dicta priuatio ad minus est prohibitio; ac proinde quoties aliquem exercet, peccat aut mortaliter aut venialiter, pro grauitate aut leuitate materiae, quæ regulariter est grauis. Et non solum excommunicatus non toleratus illicitè exercet actus iurisdictionis Ecclesiasticæ, sed etiam toleratus, quando iste eos exercet non prouocatus à fidelibus, sed ipse se ingerit ad id, non verò quando eos exercet prouocatus: quia ex vna parte actus iurisdictionis à tolerato exercitui sunt validi, ut dicemus Difficult. 11. & ex altera ei est licitum satisfacere fidelibus eum prouocantibus, ut diximus Disputat. 11. Difficultate 19.

DIFFICULTAS II.

Utrum Excommunicatio maior irritet actus iurisdictionis Ecclesiasticæ.

3 **C**ONVENIUNT Doctores, actus cuiuscunque iurisdictionis Ecclesiasticæ exercitos ab excommunicato, esse irritos & nullos, ut deducitur ex can. *Audimus*, 24. qu. 1. & ex c. *Ad probandum*, 24. de Sententia & re iudicata; ac proinde excommunicatio maior priuat vsu iurisdictionis Ecclesiasticæ, non solum prohibendo, sed etiam irritando.

Vnde præceptum ab excommunicato latum est nullum, ac proinde non est obligatio ei obediendi: imò nequit licitè ei obediri, quia id est communicare cum illo. Licentia quoque & dispensatio ab excommunicato data, est nulla; ac proinde subditus nequit ea licitè uti, neque validè. Excipimus licentiam concessam Sacerdoti à Parocho excommunicato ad assistendum matrimonio, quia ista est valida, quia non est actus iurisdictionis, imò nec ipsum assistere adhuc in Parocho, quia neutrum est actus Parochi ut Parochus est, sed cuiusdam facultatis annexæ à Tridentino officio Parochi ad spectandum matrimonium, & ad designandum Sacerdotem spectatorem, ut ipse Parochus aut Sacerdos possit de eo testificari. Imò Sacerdos designatus nullam accipit potestatem à Parocho, sed tantum à Tridentino, supposita designatione facta à Parocho; ac proinde Sacerdos, cui data est licentia, potest ea licitè uti. Imò quamvis accipiendo dictam licentiam, communicet cum illo, licitè potest eam accipere ob necessitatem contrahentium, sicut ob eandem ipse Parochus excommunicatus non toleratus potest eam licentiam licitè dare, aut matrimonio assistere, quamvis utrumque sit communicare; quia absq; eo, aut absq; eius licentia, nequeunt contrahere matrimonium.

Iurisdicctio quoque delegata ab excommunicato est nulla, quia eam delegare, etiam est actus iurisdictionis; ac proinde delegatus nequit validè, &

Ccc 2 con-

consequenter nec licitè ea uti. Imò iurisdicção Ecclesiastica exterior, seu in foro contentioso, delegata ante excommunicationem delegantis, suspenditur, quando deleganti superuenit excommunicatio maior non tolerata, si res seu causa est integra, id est non incepta à delegato, sicut etiam quando res est integra, iurisdicção delegata cessat morte delegantis, ut constat ex cap. *Relatum*. 17. & ex c. *Gratum*. 20. & ex c. *Licet*. 30. de Officio delegati: non verò suspenditur, quando dicta excommunicatio superuenit causa iam incepta à delegato; sicut etiam tunc non cessat, quando superuenit mors delegantis. Nihilominus quando Episcopo superuenit dicta excommunicatio, suspenditur iurisdicção Vicarij seu Prouisoris etiam causa incepta. Sicut etiam cessat seu expirat, quando causa incepta superuenit Episcopo mors, quia est omnino idem tribunal Episcopi, & Vicarij, seu Prouisoris. Iurisdicção tamen delegata interior, seu in foro Pœnitentiæ, & facultas ad administrandum alia Sacramenta, non suspenditur ex eo, quòd deleganti superueniat excommunicatio, ut contra Gutierrez docent Sotus in 4. dist. 18. quæst. 4. ar. 3. & Auila cap. 6. disp. 6. dub. 3. quia dicta iura, in quibus est sermò de collatione iurisdictionis delegatæ morte delegantis, causa integra, seu non incepta, tantum loquuntur de iurisdictione delegata fori contentiosi. Approbare quoque Confessarios, & concionatores, & dare licentiam audiendi confessiones, & administrandi reliqua Sacramenta, factum ab excommunicato, est nullum, quia quodlibet ex his est actus iurisdictionis, quamuis actus ad quem fit approbatio, aut conceditur licentia & facultas, non sit actus iurisdictionis.

Observandum tamen est, quòd quamuis actus iurisdictionis Ecclesiasticæ, & actus præsentandi ad beneficium, & postulandi, exerciti ab excommunicato non tolerato, sint nulli, non tamen exerciti ab excommunicato tolerato, quamuis publico, ut aduertunt communiter Doctores; quia eo ipso quòd Ecclesia permittit & tolerat illum in fauorem aliorum fidelium, relinquit illum sufficientem, ut validè exerceat actus erga illos, sub conditione, ab ipsis fidelibus acceptetur, aliàs per Extrauagantem *Ad euitanda scandala*, non fuisset sufficienter consultum eorum conscientijs. Quod est verum, non solum quando prouocatus à fidelibus eos actus exercet, sed etiam quando ipse se ingerit, ob rationem dictam, quamuis ipse se ingerendo illicitè faciat. Excommunicatus tamen toleratus non obligat suo præcepto, quia subditis est liberum non communicare cum illo; ac proinde nec illos sua censura ligabit, quia incurso censuræ supponit inobedientiam seu contumaciam, quæ non est, quamuis non impleatur præceptum excommunicati: poterunt tamen acceptari actus illius, ut absolutio & dispensatio.

DIFFICULTAS III.

Utrum Excommunicatio maior priuet actiua collatione beneficij.

Conueniunt Doctores, excommunicationem maiorem ita priuare collatione actiua beneficij, & electione actiua ad illud, ut collatio beneficij, & electio ad illud, facta ab excommunicato

non solum sit illicita, sed etiam nulla, quia vtrique est actus iurisdictionis, & id specialiter deducitur ex cap. vñico de Sede vacante, in 6. & ex cap. *Quæ diuersitatem*. 5. de Concessione præbendæ: & ex cap. *Tanta*. 18. de Excessibus Prælatorum, & ex c. *Cum inter*. 16. de Electione.

Quod est verum, quoad electionem, non solum quando excommunicatus eligit solus, sed etiam quando eligit cum aliis non excommunicatis, quia alij non habilitant illum: ac proinde, quando aliàs non constat fuisse suffragia sufficientia ad suffragio excommunicati, electio censenda est nulla; & quia excommunicatus non inhabilitat alios, idèò quando constat absque illo fuisse sufficientia, censenda est valida, etiam quando Capitulum admittit excommunicatum ad electionem, ut contra Suarez disput. 14. sect. 2. & contra plures Canonistas aduertunt Henriquez lib. 13. cap. 7. in Annotationibus, & Agidius dub. 10. quia dicta admisso nullo iure inualidat electionem.

Excipimus electionem ad Summum Pontificatum, quæ est valida, quamuis fiat à Cardinalibus excommunicatis, ut constat ex Clementina *Ni Romani*. de Electione, in 6. & etiam ex c. *Litteræ*. de Electione, dum in hoc dicitur, electum absque vlla exceptione esse admittendum pro legitimo Pontifice, ex quo etiam deducitur, excommunicationem electi non obstat valori electionis ad Summum Pontificatum.

Præsentatio quoque ad beneficium, facta à patrono excommunicato, est illicita & nulla, quamuis fiat à laico, vel à Clerico, quia per præsentationem non solum factam à Clerico, sed etiam per eam quæ fit à laico, confertur ius ad beneficium, quod non potest ab excommunicato conferri nec licitè nec validè, cum beneficium sit bonum commune membris Ecclesiæ, & excommunicatus sit extra eam. Verum est, ius collatum à laico ita, usque ad institutionem seu collationem factam ab Episcopo, manere pendens in consecrari ab ipso patrono laico, ut patronus pro libito possit absque iniuria præsentari alterum præsentare, ut deducitur ex cap. *Cum autem*. 24. de Iure patronatus; nihilominus institutio seu collatio beneficij facta ad præsentationem dicti excommunicati est valida, ut contra Vasquez dub. 5. & contra Couarruiam in cap. *Alma mater*. 1. par. 37. num. 9. docent Suarez disp. 14. sect. 2. Agidius disp. 14. n. 95. quia talis institutio neque iure positio irritatur, quia nullum extat, nec natural, cum fiat absque iniuria patroni, quia non fit contra eius voluntatem: peccat tamen Episcopus acceptando præsentationem dicti excommunicati, quia id est communicare cum illo. Et quod electum est de præsentatione, dicendum est de postulatione, quòd scilicet sit illicita & nulla, ob eandem rationem.

Admissio tamen, quæ ille, cui legitime collatum est beneficium, & qui illud accepit, admittitur in possessionem ab excommunicato tamquam à priuata persona, est valida, imò etiam licita, quando est necessarium aut vtile quòd fiat ab excommunicato; ipsa quoque sumptio possessionis, qua beneficiatus ipse excommunicatus incipit possidere, verè est licita, ut patet, & valida, quia nec admisione nec sumptione confertur, & requiritur ius ad beneficium, sed admittitur, & incipit id quod iam est suum; & neutra earum, admissio

admissio actiua, vt facta à priuata persona, est actus iurisdictionis seu potestatis Ecclesiasticae.

11 Prædicti tamen actus, vt collatio beneficij, & electio ad illud, præsentatio, & postulatio, & quicumque alius qui sit communicatio, sunt validi,

facti ab excommunicato tolerato, vt de alijs actibus iurisdictionis Ecclesiasticæ diximus Difficultate præcedenti ad finem, & ob eandem rationem, quamuis ipse se ingerat ad eos, & in hoc illicitè faciat.

DISPUTATIO VIII.

De sexto effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Virum Excommunicatio maior priuet actibus iudicij forensis.

1 **C**ONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem remouere ab omni actu pertinente ad iudicium exterius, seu forense, etiam seculari, vt sunt iudicare, agere, procurare, aduocare, scribere, & testificari. Quod generaliter constat ex eo, quod excommunicatio maior priuat quacumque communicatione cum fidelibus per modum commercij: & specialiter constat ex cap. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunicationis, & ex cap. 11. de Exceptionibus, in 6. & ex c. *Veniens*. 38. de Testibus, & ex can. pænult. & vl. 15. quæst. 6. & ex alijs Iuribus. Vnde potest excommunicato in quacumque parte litis obicere excommunicatio, vt ex tunc repellatur ab exercendo actum aliquem in iudicio; quod sæpe in Iure supponitur. Excommunicatus ergo ad minus illicitè exercet quemcumque actum ex dictis, nisi sit toleratus, & inuitetur ad id ab eis cum quibus communicat eos exercendo. Sed an inualidè, dicemus Difficultatibus sequentibus.

DIFFICULTAS II.

Virum excommunicatus possit exercere actus Iudicis.

2 **E**X dictis Disputatione præcedenti constat, excommunicatum illicitè (& quando est non toleratus) inualidè exercere actus Iudicis Ecclesiastici: modò est difficultas de actibus Iudicis secularis, an eos exercere possit excommunicatus.

Supponimus, excommunicatum non posse licitè exercere actus Iudicis secularis, quia remotio & priuatio, qua priuatur illis, ad minus est prohibitio. Est tamen difficultas, An actus ab illo exerciti sint validi.

Circa quam conueniunt Doctores, esse nullos, si Iudex infurderit per annum in excommunicatione, vt significatur in c. *Excommunicamus*. 13. de Hæreticis. Est tamen difficultas, An etiam sint nulli, quando non infurderit per annum.

3 **V**ictoria in Summa n. 16. de Excommunicatione, docet, non esse nullos, quod sibi deducere videtur ex dicto c. *Excommunicamus*, dum, postquàm credentes, & receptores, & defensores, & fautores hæreticorum excommunicantur, additur pro secularibus, quod si per annum non satisfecerit, & Iudex sit, eius sententia nullam obtineat firmitatem. vbi eo ipso quod pro dictis delictis præter excommunicationem additur dicta pœna annullationis actuum Iudicis, non videtur hæc pœna in-

clusa in excommunicatione, sed addicta Iudici seculari infurdescenti per annum: ergo non eo ipso, quod Iudex secularis sit excommunicatus, eius actus iudiciales sunt nulli, si non infurdescat per annum.

Vasquez verò dub. 5. Suarez disp. 16. sect. 1. & communiter Doctores docent, esse nullos, quod deducitur ex cap. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunicationis, & ex cap. 11. de Exceptionibus, in 6. in quibus id generaliter supponitur de actibus à quocumque Iudice factis, & præsertim deducitur ex can. vl. & pænult. 15. q. 6. dum Pontifex præcepit ne subditi obediant dominis excommunicatis. Id autem quod diximus, post Extravagantem *Ad euitanda*. intelligitur de actibus factis ab excommunicato non tolerato, quia à tolerato facti sunt validi, si à subditis acceptentur.

In dicto autem cap. *Excommunicamus*. adducto à Victoria, plures exprimentur pœnæ pro dictis delictis, ex quibus non pauca generaliter inclusa sunt in ipsa excommunicatione; vt priuatio Ecclesiasticæ sepulturae, non admissio ad publica officia, & repulsio ab aduocando. Et aliae sunt pœnæ particulares, & superadditæ excommunicationi, vt quod excommunicatus sit infamis, & quod sit intestabilis, & quod non possit accedere ad successionem hereditatis; omnes tamen simul non incurruntur ab excommunicato pro dictis, nisi per annum infurderit. & hoc est quod in eo cap. decernitur.

Obseruandum tamen est, quod quamuis excommunicatus non toleratus illicitè assumatur ad officium, aut ad dignitatem cui sit annexa iurdictio adhuc secularis, in quo Doctores conueniunt, quia id est communicare cum illo, non tamen assumitur inualidè ad iurisdictionem secularem, vt contra nonnullos docent Suarez disp. 16. sect. 2. & Suarez, Egidius dub. 1. quia id nullo Iure inualidatur, adhuc c. *Venerabilem*. 34. de Electione, quia in hoc tantum dicitur ad Pontificem pertinere consecrare & coronare Imperatorem, & personam Imperatoris electi examinare, & si excommunicatus aut hæreticus sit, eum repellere, & eius electionem irritare, aut non admittere.

DIFFICULTAS III.

Virum excommunicatus possit esse actor in iudicio.

5 **C**ONVENIUNT Doctores, excommunicatum extra causam suæ excommunicationis (in qua admittendus est vt actor intendens probare, vel non esse excommunicatum, vel esse absoluentum, vt constat ex c. *Per tuas*. 40. de Sententia excommunicationis) non posse licitè esse actorem in iudicio, vt constat ex c. *Decernimus*. 8. de Sententia

excommunicationis; & ex c. 1. de Exceptionibus, in 6. & idem exceptio seu obiectio excommunicationis contra actorem in quacumque parte latae admittitur, ut repellatur à sequentibus, ex dicto c. 1. de Exceptionibus: & quamvis non obiciatur, si excommunicatus est non toleratus, reiiciendus est à Iudice ex officio; si tamen sit toleratus, quamvis possit à Iudice reiici, quia potest non communicare cum illo; non tamen tenetur eum, quamvis publicum, reiicere (nisi ad petitionem partis sufficienter probantis excommunicationem) quia non tenetur eum vitare.

Sed quamvis actio in iudicio sit illicita seu prohibita excommunicato, acta tamen ab eo (quamvis non tolerato) ante repulsum valida perseverant, ut dicitur in dicto cap. 1. de Exceptionibus, ad eum effectum, ut possit ulterius procedi in causa, si ab excommunicatione absoluitur.

DIFFICULTAS IV.

Utrum excommunicatus possit trahi ad iudicium et reus.

7 **C**onueniunt Doctores, excommunicatum, etiam non toleratum, posse trahi ad iudicium ut reum, ut constat ex c. *Intelleximus*. 7. de Iudiciis, ne, ut in eo cap. dicitur, commodum reportet ex sua contumacia: & ipsum posse se defendere, ac si non esset excommunicatus, ut constat ex cap. 8. & ultimo, de Exceptionibus, etiam ante absolutionem, quamvis sua culpa non absoluitur, quia ei conceditur absolute defensio.

Est tamen difficultas, An possit per se ipsum respondere, & se defendere, an solum per procuratorem.

Suarez
Glossa.

Suarez disp. 16. sect. 4. & Glossa in d. cap. *Intelleximus*, docent, posse per se ipsum; quia ei absolute & absque ulla restrictione, permittitur in dictis capp. 8. & ultimo.

Anila.
Decius.

Anila verò cap. 6. disp. 2. dub. 2. & Decius in d. cap. *Intelleximus*, num. 7. docent, non posse, sed tantum per procuratorem, & merito: quia id significatur in dicto c. *Intelleximus*, dum dicitur, quod excommunicatus potest in iudicio conueniri, & debet per alium respondere, quia particula *debet* necessitatem importat, & cadit non solum supra respondere, sed etiam supra particulam *per alium*. & oppositum absque fundamento dicitur; quia quod in illis capp. 8. & ultimo excommunicato verbis absolutis respondere permittatur, non obstat, quia intelligenda sunt seruatis dispositis in Iure.

DIFFICULTAS V.

Utrum excommunicatus possit exercere munus tabellionis.

8 **C**onueniunt Doctores, excommunicato non esse licitum munus tabellionis exercere, ut constat ex cap. 1. de Exceptionibus, in 6. & excommunicatum non toleratum admitti non posse à Iudice, bene tamen toleratum, dum ei non opponatur excommunicatio à parte. Est tamen difficultas, An instrumenta ab excommunicato facta sint valida.

Henric.
Anila.

Henriquez lib. 13. c. 9. Anila c. 6. disp. 6. dub. 5.

Ægidius dub. 11. & communiter Doctores contra. Rebuffum, docent esse nulla, & merito: quia, ut dicitur in c. *Nullus*. 3. q. 4. à nemine credenda sunt, quæ ab anathematizatis dicuntur vel conscribuntur; ergo eorum instrumenta non sunt valida, quia valor eorum in hoc consistit, quod eis sit creditum: quod est verum etiam de instrumentis factis à tolerato; quia non est obligatio ei credendi, sicut nec communicandi cum illo.

Instrumentum ergo ab excommunicato adhibito tolerato factum reiici potest in iudicio, ut pote nullum: addunt tamen Ægidius & alij, quod si non reiiciatur, erit validum, sumpto argumento à factis actoris excommunicati, quæ dum non repelluntur, valida sunt, sed hoc additur absque sufficienti fundamento, quia pro nullitate instrumenti tabellionis est expressus canon, & non pro valore quando non repellitur, & est expressus pro valore factorum ab actore quando non repelluntur.

Vnde nos addimus, tabellionem excommunicatum non posse stipendium, saltem ordinatum, accipere pro instrumento, ut pote nullo & inutili.

DIFFICULTAS VI.

Utrum excommunicatus possit esse testis.

Conueniunt Doctores, excommunicatum non posse licite testificari, neque in iudicio nec extra (nisi in casu fidei, ex cap. in *Fidei*, de Hæreticis, in 6.) quia ei est prohibita communicatio, quod specialiter supponitur in cap. *Veniens*. 38. de Testibus: neque posse licite admitti ad testificandum, quando est non toleratus, quia est prohibita communicatio cum illo; quod specialiter supponitur in c. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunic. in 6.

Addimus contra nonnullos, ut optime Val. quez dub. 5. testimonium excommunicati esse nullum, cum ei credendum non sit, ut dicitur in can. *Nullus*. 3. q. 4. quod contra Ægidium & alios verum existimamus, etiam si non repellatur; ut potest non repelli quando testis est toleratus; licet diximus de instrumento tabellionis qui est testis qualificatus. Et id etiam existimamus verum, quamvis testis sit toleratus, quia ei, quamvis tolerato, non est obligatio credendi; valor autem testimonij consistit in eo quod ei debeat credi.

DIFFICULTAS VII.

Utrum excommunicatus possit esse Aduocatus.

Conueniunt Doctores, excommunicatum non posse licite aduocare (nisi quando est toleratus, & inducitur à fidelibus) & quando non est toleratus, non posse licite admitti ad id, ut supponitur in cap. *Decernimus*. 8. de Sententia excommunic. in 6. Quod si à Iudice de facto admittatur, & ei non obiciatur excommunicatio, patrocinia ab ipso facta valida sunt, quia nullibi irritantur; & tunc poterit pro illis stipendium accipere, non verò pro factis postquam ei obiecta est excommunicatio; & repelluntur, quia tunc sunt inutilia ad decisionem causæ. Idem quoque, & eadem proportionem dicendum est de procuratore excommunicato.

DISPV.

DISPUTATIO IX.

De septimo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

*Utrum Excommunicatio maior priuet
omni communicatione fidelium.*

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem priuare omni communicatione fidelium (id est baptizatorum) per modum commercij, societatis & conuersionis, quo excommunicatus priuatur tractare cum fidelibus, & ab eis tractari, vt generaliter constat ex cap. pænult. de Sententia excommunicat. dum de excommunicatione maiori dicitur, quod separet à communicatione fidelium; & specialiter ex can. *Excommunicatus*, & ex can. *Cum excommunicato*, & ex can. *Qui communicauerit*, & ex can. *Ad mensam*. 11. qu. 3. & ex cap. *Illud*. 5. de Clerico excommunicato, & Extrauagante *Ad emenda scandala*, & ex aliis Iuribus, ex quibus desumptæ sunt quinque voces hoc versu contentæ:

Os, orare, uale, communio, mensa, negantur.

Quibus significantur actiones, in quibus excommunicatus prohibitus est communicare cum fidelibus, & fideles cum illo.

Explicemus ergo quid per singulas dictas voces & particulas significetur & prohibeatur.

In primis per particulam *os* significatur & prohibetur osculum pacis; quod expresse prohibetur in Iure: & sub osculo comprehenditur quodcumque signum beneuolentiæ, vt amplexus, missio muneris, & receptio illius. Per *os* etiam significatur alloqui, siue per uerba, siue per literas, siue per natus, & etiã audire, vt communiter exponunt Doctores.

Per particulam *orare* significatur & prohibetur communicare in recitando aut cantando idem diuinum officium simul, aut alternatim, & etiam in illud & in idem Sacrum audiendo, in quo Doctores conueniunt contra Durandum; qui existimat, non esse prohibitum audire idem Sacrum cum excommunicato, quasi id non sit communicare cum excommunicato, sed tantum cum dicente Sacrum, in quo sanè fallitur. Quod si excommunicatus idem officium aut Sacrum velit audire, reiiciendus est ab aliis, adhuc vi, si opus fuerit, sed absque scandalo & percussione; & si ei non possit, cessandum est adhuc à Sacro, quamuis inchoatus sit Canon, si consecratio non sit inchoata, quia hac inchoata illo non exeunte omnes tenentur exire, & Sacerdos cum solo ministro procedere, vsque ad consumptionem, & reliqua in Sacristia perficere. Quod si excommunicatus sit in templo, & non causa audiendi diuina, neque ad ea attendens, quamuis necessariò audiat, eiiciendus non est, sed permittendus. Addidimus *idem officium & Sacrum*, quia audire diuersum, quamuis in eodem templo & tempore, non est prohibitum; quia id non est communicare cum excommunicato.

Per particulam *uale* significatur & prohibetur omnis salutatio honorifica; & non tantum verbalis est prohibita, sed etiam aliis signis facta, vt aperiendo caput, aut assurgendo, vt contra Angelum

& Sayrum docent Vasquez dub. 8. & Egidius disput. 14. dub. 4. quia est quedam communicatio: & non tantum prohibetur salutatio, quando fit animo salutandi, sed etiam quando non fit eo animo, sed ne quis se ostendat inurbanum, vt contra Nauarrum & Henriquez docet Suarez disp. 15. sect. 1. *Suarez*. quia illa est vera salutatio exterior, & vera communicatio. Addimus, *omnis salutatio honorifica*; quia salutatio deprecatoria, vt *Deus te illuminet*, aut *redducat*, non prohibetur, vt deducitur ex c. *Responsio*. 43. de Sententia excommun. Et non tantum est prohibita salutatio, sed etiam resalutatio, vt contra Henriquez & Egidiu docet Auila c. 6. d. 9. dub. 9. *Auila*.

Per particulam *communio* significatur & prohibetur quæcumque cooperatio seu societas in negotio aliquo gerendo, quæ reliquis quatuor uocibus non significatur, vt docent communiter Doctores, quia ex vi excommunicationis generaliter quæcumque communicatio humana prohibetur. Ex vi ergo dictæ particule significatur & prohibetur cohabitare, & simul vt comites iter agere, communicare in Sacramentis, & in quocumque humano contractu, vt emptionis, & venditionis, & donationis. Contractus autem quamuis prohibiti sint, sunt tamen validi, vt contra nonnullos docent Vasquez dub. 8. Egidius dub. 12. & communiter Doctores, *Vasquez*, & deducitur ex c. ult. de Pœnis, in 6. & ex c. *Cum illorum*. 32. de Sententia excommun. & ex c. *Significasti*. 6. de eo qui duxit, & ex c. *Infer dilector*. 8. de Donationibus. Testamentum quoque & institutio heredis validè sunt, quamuis illicitè, cum sint quedam communicatio, quamuis non loquendo cum excommunicato, sed ei tribuendo, aut ab eo recipiendo.

Tandem per particulam *mensa* significatur & prohibetur in eadem mensa simul comedere: quod intelligendum est formaliter (vt exprimit Suarez) id est cum alio per modum societatis comedere, & tamquam cum comite, quia tunc est vera communicatio vnus cum alio, quamuis fiat in diuersis mensis materialibus; non verò casu & absque societate comedere, quamuis fiat in eadem mensa, quia tunc verè vnus non communicat cum alio. Eisdem est de cohabitatione, significata per particulam *communio*, quod scilicet prohibita sit in eadem domo, quamuis in diuersis cubiculis, per modum societatis facta, non verò à casu & solum materialiter, adhuc in eodem cubiculo, inò etiam in eodem lecto, vt Suarez aduertit. *Suarez*.

DIFFICULTAS II.

Utrum communicatio ex vi Excommunicationis prohibita sit mortalis, an tantum venialis.

Supponimus, communicationem excommunicati cum baptizatis, & econtra baptizatorum cum excommunicato, prædictis quinque particulis significatam, esse peccatum, quia prohibita est ex vi excommunicationis maioris; & esse peccatum sacrilegij contra religionem etiam in rebus ciuilibus, quia prohibita est in odium excommunicati,

cas, tamquam indigni communicatione membrorum Ecclesiae.

Hoc supposito est difficultas, An sit mortale, an tantum veniale. Circa quam conveniunt Doctores, communicationem in divinis, ut in Sacramentis, in Missa, in officiis divinis solemniter seu publice celebratis, & in Ecclesiasticis sepeliendo, esse mortalem ex suo genere, seu ex suo obiecto; quia dicta communicatio est materia gravis non solum in ratione actionis, sed etiam in ratione communicationis. Addimus Primò, ex suo genere: quia proleuitate communicationis potest esse tantum peccatum veniale, ut si communicatio sit in parva parte Missae aut officii divini. Secundo addimus, in officiis divinis solemniter celebratis, quia communicatio in officio divino privatum dicto, ut quando excommunicatus & alter recitant Horas canonicas, tantum est venialis, ut docent Couarruias 1. p. §. 3. n. 8. & Vasquez dub. 7. & 10. & communiter Doctores, quia in ordine ad finem, quem Ecclesia intendit privatione communicationis, non est gravis in ratione communicationis, quamvis sit in ratione actionis.

Est tamen difficultas, An communicatio in humanis seu temporalibus sit etiam mortalis.

Circa quam quamvis Raymundus absolute existimet, communicationem in humanis adhuc civilibus, in colloquiis, & in contractibus, & in exercitio iurisdictionis secularis, esse ex suo obiecto mortalem. Caietan. tamen v. *Excommunicatio*, ad finem, Couarruias, Henriquez, & communiter Doctores absolute docent, communicationem in humanis adhuc Ecclesiasticis, ut in collatione & receptione beneficii, & in exercitio iurisdictionis Ecclesiasticae, non esse ex suo obiecto mortalem (excepta malitia iniustitiae in actibus iudicis, quae ex suo obiecto censetur mortalis) & merito: quia communicatio in humanis non censetur gravis in ratione communicationis, quamvis in aliquibus censetur gravis in ratione actionis.

Addimus (in quo Doctores communiter conveniunt) communicationem alias ex obiecto, venialem posse fieri mortalem ex circumstantia aliqua, ut ex circumstantia contemptus, si ex eo fiat, vel ex circumstantia scandali, ut si communicatione cum excommunicato ipse excommunicatus abstinere ad perseverandum in sua contumacia mortali (quod raro eveniet) imò hoc est communicare cum excommunicato in crimine criminoso; vel ex circumstantia finis noviter intenti à Iudice ad noviter prohibendam communicationem cum excommunicato, ut contingit quando fertur excommunicatio maior contra communicantes, seu participantibus cum excommunicato.

DIFFICULTAS III.

Quibus penis afficiatur qui illicitè communicat cum excommunicato.

10 Conveniunt Doctores, eum, qui illicitè communicat cum excommunicato, regulariter tantum puniri excommunicatione minori lata à Iure (ac proinde etiam ipse excommunicans, excepto Papa, eam incurrit, si communicet cum excommunicato ab ipso) ut constat ex c. *A nobis*. 2. de Exceptionibus, & ex aliis pluribus Iuribus. Unde can. *Excommunicatos*. 11. qu. 3. ubi dicitur,

communicantem cum excommunicato innotat simili excommunicatione, quia antiquus est, applicandus est per Iura posteriora de excommunicatione simili in ratione quasi communi & generalis, id est, quod etiam incurrit excommunicationem, sed non maiorem, quamvis communicatio ob quam incurritur, sit mortalis, qualis est communicatio in divinis. Ad eam tamen excommunicationem minorem incurram requiritur, quod communicatio cum excommunicato sit culpabilis, quia excommunicatio minor est vera poena; imò requiritur, quod communicatio sit ex plena deliberatione ex se sufficiente ad mortalem, quia absque plena deliberatione non est peccatum contumaciae, sine qua nulla incurritur censura.

Addimus, regulariter tantum puniri excommunicatione minori: quia in quibuldam paucis casibus puniuntur excommunicatione maiori.

Primus est, quando quis scienter communicat cum excommunicato in crimine criminoso seu damnato, id est in eo crimine ob quod incurritur excommunicatio, influendo per se in illud, aut per auxilium, aut per consilium, auraliter, ut constat ex c. *Nuper*. 29. & ex cap. *Si concubina*. 11. de Sententia excommuni. in Decretalibus, & ex c. *Statimus*. 3. de Sententia excommuni. in 6. Ad eam tamen incurram requiritur Primò (in quo Doctores conveniunt) quod communice in crimine ob quod lata & incurritur excommunicatio, ut aperte dicitur in dictis capp. Secundo requiritur, quod communiceet cum excommunicato in crimine iam damnato, seu punito ipsa excommunicatione, id est, postquam ob illud is, cum quo communicat, fuit excommunicatus, alias non communicaret cum iam excommunicato, & deducitur ex particula *criminoso*, reperta in c. *Nuper*. & clarius ex particula *damnato*, reperta in c. *Statimus*, de Sententia excommunicationis, in 6. Tertiò requiritur, quod communiceet scilicet illum iam incurrisse excommunicationem, alias excusabitur à transgressione prohibitionis communicationis in crimine iam damnato, ob quam excommunicatio fertur contra ipsum communicantem; imò requiritur, quod communiceet scilicet ignorantia aliqua, adhuc crassa: quia qui cum hac ignorantia communicat, non communiceet scienter, sed ignoranter. Quarto requiritur, quod is, cum quo communicat in crimine, sit nominatim excommunicatus, ut constat ex dicto c. *Nuper*. ac proinde non sufficit quod sit notorius percursor Clerici, neque quod excommunicationem generaliter latam ob illud crimen incurrit. Quintò, ut contra Sotum docent Avila cap. 6. de peccat. 10. dub. 4. Nauarrus & Suarez post *Excommunicantem* *Ad evitanda*. requiritur, quod nominatim excommunicatus seu scriptus, talis sit etiam denunciatus seu publicatus: & quamvis hoc excommunicatio sit iuris (ob quod etiam eam incurrit ipse excommunicans, excepto Papa) requiritur absoluti, nisi ab eo à quo potest ipse excommunicatus cum quo communicavit, quia id specialiter decernitur in dicto c. *Nuper*.

Secundus casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurritur excommunicatio maior, est, quando Clericus scienter & sponte abstinere excommunicatum à Papa ad officia divina: imò ipsi Papa specialiter referatur in cap. *Significavit*. 18. de Sententia excommunicationis. Ad

eam ergo incurrendam requiritur, Primò, quòd communicans seu admittens sit Clericus. Secundo, quòd communicatio sit admissio ad officia diuina, & non sufficit quòd cum illo intersit diuinis officiis sicut vnus de populo. Tertiò, quòd communicet sciens absque ignorantia esse excommunicatum à Papa. Quarto, quòd communicet sponte, id est non motus metu aliquo, aut vi adhuc leui. Quintò, quòd sit excommunicatus à Papa, & tamquam ab homine, ad quod non sufficit quòd excommunicatio sit contenta in Iure, vel in Bulla Cœna, imò & quòd sit denunciatus.

Tertius casus, in quo ob communicationem cum excommunicato incurritur excommunicatio maior, est, quando quis communicat cum excommunicato excommunicatione, etiam lata contra participantes seu communicantes cum illo, vt constat ex cap. *In dubiis*. 30. de Sententia excommun. hæc autem excommunicatio maior numquam fertur à Iure, sed tantum ab homine; & non fertur validdè contra sic communicantes, nisi specialiter feratur contra certam & determinatam personam, eam prius canonicè monendo ne communicet, vt constat ex Iure nouo cap. *Statuimus*. 3. & c. *Constitutionem*. 9. de Sententia excommun. in 6. Ob quod Iudices, qui generaliter contra participantes ferunt excommunicationes, nihil faciunt, vt aduertunt communiter Doctores: imò illicitè, nisi forsam iam consuetudo eos excuset.

Et non solum nihil faciunt, seu inualiddè excommunicant, quando absque dicta monitione ferunt excommunicationem contra communicantes cum excommunicato ab ipso eodem Iudice (in quo Doctores conueniunt) sed etiam quando ferunt illam contra communicantes cum excommunicato ab alio Iudice, vt contra Conarruiam docent

Vasquez. Vasquez dub. 10. & communiter Doctores, quia in dicto cap. *Constitutionem*. absoluit & absque distinctione aliqua excommunicati, requiritur dicta monitio; vt excommunicatio validdè feratur contra communicantes cum excommunicato, quamuis in dicto c. *Statuimus*. tantum sit sermo de communicantibus cum excommunicato ab ipso eodem Iudice.

Addimus, vt contra Auilam c. 6. disp. 10. dub. 5. & contra Henriquez docent Nauarrus cap. 27. n. 31. & Sotus in 4. dist. 12. q. 1. ar. 4. quòd quamuis excommunicatio nouiter lata à Iudice contra communicantes cum excommunicato sit nulla, quando non sit canonica monitio, & ideo non incurritur; nihilominus ipsa noua prohibitio communicationis cum eo excommunicato obligat sub mortali: quia ex vna parte ea prohibitio fit ex nouo & sufficienti motivo, vt ob eius transgressionem feratur excommunicatio maior; ex altera parte prohibitio ipsa non impeditur, neque irritatur ex defectu dictæ monitionis; quamuis irritetur ipsa excommunicatio, & ideo non incurritur, vt ex contextu dictorum capp. patet.

Quartus casus est, quando quis scienter propriæ temeritatis audacia præsumit seipsum in loco sacro publicè aut nominatim excommunicatum (& iam post Extravagantem *Ad vitandam*. adde denuntiatum) vt constat ex Clementina 1. de Sepulturis, de quo egimus Disp. v. Diff. 1. 11.

Quintus casus solet tradi, nempe quando quis scienter præsumit seipsum in loco sacro hæreticos, aut eorum fautores & defensores, ex c. 2. de Hæ-

reticis, in 6. Hæc tamen excommunicatio maior non incurritur ob communicationem cum hæretico, aut eius fautore in quantum excommunicato, sed in quantum hæretico aut fautore, de quo etiam egimus Disp. v. Diffic. 111.

DIFFICULTAS IV.

Quibus modis communicatio cum excommunicato non tolerato excusetur à culpa, & consequenter à pœna Excommunicationis.

Supponimus, ex natura rei communicationem aliorum cum excommunicato (imò etiam ipsius excommunicati cum illis) etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, excusari à culpa, & consequenter à pœna excommunicationis, ob ignorantiam inculpabilem tam facti, id est excommunicationis excommunicati, quam iuris, id est prohibitionis communicandi; & etiam ad vitandum graue aliquod detrimentum, siue in corpore, siue in fama, siue in bonis fortunæ.

Et ex misericordia & benignitate Ecclesiæ, vt dicitur in can. *Quoniam multos*. 11. qu. 3. prohibitio communicationis fidelium cum excommunicato (quamuis alias non tolerato) subtrahitur, seu aufertur in quinque casibus hoc versu contentis:

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

vt constat ex dicto can. & ex aliis Iuribus.

Primò ergo ob utilitatem excommunicati, significatam particulâ *vtile*, aufertur prohibitio communicationis cum illo; & in primis ob utilitatem spiritualem excommunicati, vt constat ex cap. *Cum voluntate*. 54. de Sententia excommun. ob quam eum possumus admittere ad concionem, vt dicitur in cap. *Responsio*. 43. de Sententia excommun. (non tamen ad lectionem Theologiae, vt contra Sotum & Sayrum docent Aegidius dub. 12. & plures alij, quia non ordinatur per se ad bonum animæ excommunicati) & ob eandem possumus admonere priuatim excommunicatum, etiam interponendo alia verba & alia signa beneuolentiæ, vt magis proficiat, vt dicitur in dicto cap. *Cum voluntate*. & ob id, quando admonitio fit in epistola potest poni solita salutatio, vt contra Siluestrum & Auilam docent non pauci: & ob eandem utilitatem potest audiri ab excommunicato confessio Sacramentalis ante absolutionem ab excommunicatione. Et non tantum ob utilitatem spiritualem excommunicati, sed etiam ob temporalem, in qua non tam agatur de lucro augendo, quam de vita aut statu sustentandi, aufertur prohibitio communicationis cum illo; ac proinde ei possumus subuenire eleemosyna in indigentia communi, vt dicitur in dicto can. *Quoniam multos*. & etiam possumus ei nostro auxilio aut defensione subuenire, ne ei graue aliquod damnum eueniat.

Et non minus ipse excommunicatus ob suam utilitatem, aut spiritualem aut temporalem, poterit cum aliis communicare, quam alij cum ipso; ac proinde poterit concionem audire, & orationes, & consilium, & eleemosynam petere, &c., vt constat ex cap. *Si vere*. 34. de Sententia excommun. etiam poterit debitum priuatim exigere.

Et non solum ob utilitatem excommunicati, aut spiritualem aut temporalem, sed etiam ob propriam potest quis communicare cum excommunicato,

nicato, quando nequit æquè commodè ab aliis subueniri, quia excommunicatio non debet esse magis incommoda aliis fidelibus, quàm ipsi excommunicato; ac proinde tunc potest quis audire ab excommunicato concionem, & consilium & fauorem, & elemosynam petere, & necessaria emere: imò prædicatores & Confessores possunt ab excommunicato elemosynam petere, quamuis possint aliunde æquè commodè sibi providere, vt indicatur in dicto c. *Cum voluntate*, & vt constat ex dicto cap. *Si verè*, & ex c. *Intelleximus*. 7. de Iudiciis. Potest quis ab excommunicato debitum exigere, & legatum ab ipso relictum potest recipi, vt pote iam mortuo; quia quando recipitur, non accipitur ab illo excommunicato, quia iam est mortuus, quo cessauit excommunicatio (sicut epistola scripta ab excommunicato potest recipi & legi, quando iam non est excommunicatus) etiam si iure prohibiti sumus cum ante absolutionem Ecclesiasticè sepelire, sed non profanè, nec cum aliter tractare.

21. Secundò, ob legem matrimonij, significatam particulà *lex*, excipitur vxor à prohibitione communicationis cum marito excommunicato (adhuc de participantibus) in can. *Quoniam multos*, non solum quoad vsum coniugalem, & quoad obsequia solita, sed etiam quoad omnia alia: nec excommunicatione mariti eximitur ab obligatione communicationis debita: ratione matrimonij, vt constat ex c. *Inter alia*. 3. 1. de Sententia excomm.

Tertiò, ob subiectionem significatam particulà *humile*, excipiuntur filij, seu liberi tam masculi quàm femina à prohibitione communicationis cum parentibus excommunicatis (etiam de participantibus) in dicto can. *Quoniam multos*, imò, vt Sayrus aduertit lib. 2. c. 14. etiam cum aliis progenitoribus remotioribus, vt cum auis & proauis; quia etiam respectu horum dicuntur liberi in iure: & nomine liberorum etiam comprehenduntur filij emancipati, quamuis non sint commensales, vt contra non paucos docent Paludanus in 4. dist. 18. qu. 6. ar. 2. & Hugolinus Tabula 2. c. 23. quia verè sunt filij: & etiam comprehenduntur illegitimi, ob eandem rationem; & etiam comprehenduntur adoptiui, quamdiu non sunt emancipati, quia quamdiu non sunt, verè dicuntur filij: imò, vt aduertit Sayrus, etiam comprehenduntur nurus & gener, & priuignus & priuigna, quia ratione affinitatis habentur vt filij, & in dicto can. *Quoniam multos*, priuilegiuntur liberi absque vlla restrictione.

22. Deinde ob subiectionem, eadem particulà *humile* significatam, excipiuntur à prohibitione communicationis mancipia, & etiam seruientes, cum suis dominis & heris excommunicatis (etiam de participantibus) & non tantum seruientes rusticani, sed etiam alij, dum eorum consilio aut ope non fuerit perpetratum scelus ob quod incurta est excommunicatio, vt constat ex dicto Canone.

Tandem ob subiectionem excipiuntur subditi Religiosi à prohibitione communicationis cum suis Prælati excommunicatis (etiam de participantibus) vt contra nonnullos docent Vasquez dub. 9. Auila c. 6. disp. 1. 1. dub. 7. & communiter Doctores, non tamquam cum Iudicibus, quia à iurisdictione sunt suspensi, sed tamquam cum patribus familias gubernantibus domum; excipiuntur autem, vel quia habentur pro filiis, vel quia

sunt de familia sui Prælati, & familia excusantur in dicto c. *Si verè*.

Dicto autem priuilegio communicandi cum marito excommunicato, & cum parentibus, & cum dictis superioribus, nempe dominis, heris, & Prælati excommunicatis, etiam gaudent vxor & filij, & inferiores, quamuis tantum ipsi sint excommunicati; quia absq; vlla restrictione excommunicationis propriæ, aut mariti, & parentum, & superiorum eximuntur à prohibitione communicationis cum marito, & parentibus, & superioribus. Vnde vt contra Siluestrum & Rosellam aduertunt Conar. rarius 1. p. §. 1. Vasquez dub. 9. Egidius dub. 11. & communiter Doctores, non solum vxor, & liberi, & inferiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum marito, & cum parentibus, & superioribus excommunicatis, vt exprimitur in dicto can. *Quoniam*, sed etiam econtra maritus, & parentes, & superiores sunt exempti à prohibitione communicationis cum vxore, & cum liberis, & cum inferioribus excommunicatis; quia eo ipso quod vxori, & filio, & inferiori excommunicato conceditur communicare cum marito, & cum parente, & cum superiore, etiam conceditur ipsi marito, & parenti, & superiori communicare cum illis excommunicatis; cum maritus, & pater, & superior non excludantur ab eo fauore, sicut excluditur excommunicatus toleratus per Extraneitatem *Ad emenda*.

Eximuntur autem omnes prædicti, etiam si ipsi excommunicati, iam excommunicati, & alij post horum excommunicationem denuntiatam inter tales, nempe coniuges, & famuli, & domini, & superiores, & inferiores, vt contra Angelum docent Egidius & alij; quia quamuis post excommunicationem modo declarato illicitè fiant tales (sunt ratione utilitatis, aut necessitatis) nihilominus absolute, & absque restrictione.

Ob dictam tamen subiectionem, significatam particulà *humile*, non excipiuntur valalli à prohibitione communicationis cum domino temporali excommunicato, nec econtra, quia valalli non sunt filij, nec seruientes, nec aliter de familia domini temporalis: & ob eandem rationem Clerici non excipiuntur à prohibitione communicationis cum suo Episcopo excommunicato, nec econtra.

Et quamuis sint qui existiment, inferiores eisdem familiæ gaudere dicta exemptione à prohibitionem communicationis inter se; id tamen abque fundamento dicitur, nec est verum, nisi quatenus necessarium sit vt communicent cum superioribus & superiores cum ipsis: possunt tamen absq; alio titulo communicare in cohabitando in eadem domo, in qua erant ante excommunicationem, quia nullus excommunicatione cogitur proprium habitaculum deferere.

Quartò, ob ignorantiam, significatam particulà *res ignorata*, ignorantes excipiuntur à prohibitionem communicationis cum excommunicato, vt constat ex dicto can. *Quoniam multos*, quod intelligitur tam de ignorantia facti, id est excommunicationis (imò non toleratæ) quàm iuris, id est prohibitionis communicationis cum excommunicato, quia dictus Canon absolute & absque vlla restrictione loquitur de ignorantibus.

Et quamuis communiter Doctores ad id erigunt

ignorantiam inuincibilem, sed absque efficaci fundamento, imò contra dictum Canonem, quia in eo Pontifex significat se ex misericordia eximere ignorantes, & reliquas supra dictas personas; & tamen ignorantia inuincibilis non ex misericordia, sed ex natura rei excusat. Et huic non parum fauet, quòd in initio, antequam dictam indulgentiam concedat, praeiungit pro causa & motivo confessionis, quam statim facit, quòd multi occasione excommunicationis perierint partim ignorantia, partim nimia simplicitate; & tamen nullus perierit ignorantia inuincibili: ergo quando statim eximit ignorantes, eximit eos qui vincibiliter ignorant: quod in dicto Canone etiam indicatur, dum absolute & absque ulla restrictione ignorantia eximit ignorantes, quia ignorantia vincibilis est vera ignorantia.

26 Ut ergo quis peccet communicando cum excommunicato, non sufficit dubium de excommunicatione (in quo Doctores communiter conveniunt) imò in dubio non potest tractari, ut excommunicatus absque iniuria illius, quia in materia iustitiae melior est conditio possidentis; sed requiritur notitia moraliter certa excommunicationis, imò extra confessionem habita, imò etiam requiritur notitia moraliter certa denuntiationis excommunicationis, aut incurtionis notitiae in excommunicationem ob percussione Clerici. Qui autem est dubius de dicta denuntiatione, aut incurusione, si sit moraliter certus de excommunicatione, quamvis absque iniuria possit vitare publicum publice, & occultum occulte, iuxta antiquam dispositionem c. Cum non ab homine. 14. de Sententia excommunicata. non tamen tenetur illum non vitare; quia etiam in Extrauagante *Ad evitanda*, concedatur licentia tolerandi seu non vitandi non denuntiarum, & non excommunicatum notorie ob percussione Clerici, sed in ea non obligatur ad illum tolerandum. Dicitur autem notitia moraliter certa, quae est prudens, seu probabilis. Unde si quis extra confessionem audierit ab ipso excommunicato non tolerato ipsum esse talem, aut si id audiuit à Parocho fide digno, aut si id publica fama ei constet, non potest cum tali communicare, quia notitia sic habita est moraliter certa.

28 Postquam verò quis certò nouit aliquem esse excommunicatum & vitandum, tamdiu est ab ipso vitandus, quamdiu ipsi non constet prudenter seu probabiliter esse absolutum ab excommunicatione, ut constat quando plures fide digni id pro certo affirmant, imò & quando unus, imò & quando ipse excommunicatus, si fide dignus sit. Sufficit

quoque publica fama absolutionis, aut quòd multum tempus transierit post incursum excommunicationem, & quòd, considerata conditione personae & negotij, prudenter iudicetur non insurdisse tanto tempore in excommunicatione. Imò etiam sufficit, si non sit male fama, & in principio se gerebat ut excommunicatus, quòd postea se gerat ut absolutus.

Observandum est, ut contra nonnullos optimè Vasquez dub. 8. & Auila c. 6. disp. 11. dub. 11. ex Vasquez. Ania. communicatos vitandos in vna Prouincia, aut in vna ciuitate, vitandos esse vbique; ita tamen, ut si in alio loco id sit publicum, publice vitetur; & si occultum, occulte tantum, iuxta dictum c. Cum ab homine. quia in dicta Extrauagante nihil circa hoc innouatur, sed tantum quantum ad qualitatem excommunicatorum, quòd scilicet, ut debeant vitari (publici publice, & occulti occulte) sint denuntiati, aut notorie excommunicati ob percussione Clerici.

29 Tandem Quintò ob necessitatem, significatam particula *neceffe*, aufertur prohibitio communicationis cum excommunicato, quae est necessitas simpliciter & absolute etiam morali modo (ad differentiam utilitatis, quae est necessitas ad melius esse) ut constat ex dicto can. *Quoniam multos*, & ex cap. *Inter alia*. 31. de Sententia excommunicationis: & ob necessitatem tam ipsius excommunicati, quam aliorum, & tam ob corporalem, quam ob spiritualem, in quo Doctores communiter conveniunt: & non tantum ob necessitatem obligantem, sed etiam ob communem; & non minus ipse ob suam necessitatem poterit communicare cum aliis, quam alij cum ipso. Praedicta autem sunt vera, quando patienti necessitatem siue ipse siue alius eam pariat, non possit aliunde commodè subueniri, nisi media communicatione ipsius excommunicati cum aliis, & aliorum cum ipso: sicut nec ratione utilitatis aufertur prohibitio communicationis, quando aequè commodè potest quis aliunde subueniri; quia quando aequè commodè potest aliunde, non melius subuenitur media communicatione: ac proinde in ea communicatione comparata cum alio medio, non est utilitas; & quando commodè potest aliunde subueniri, non est necessitas in communicatione, comparata cum alio medio. Necessitas tamen ob quam aufertur prohibitio communicationis, non est scrupulose examinanda; quia ubi examinatur necessitas, vix deficiet manifesta utilitas, quae etiam sufficit ad excusandam dictam communicationem.

DISPUTATIO X.

De octauo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS VNICA.

Utrum rescriptum ab excommunicato impetratum sit nullum.

CONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem efficere nulla, rescripta Papæ ab excommunicato impetrata, & processum virtute illorum factum super alio quam super excommunicationis aut appellationis articulo, vt expressè constat ex c. 1. de Rescriptis, in 6. nisi rescripta dentur cum clausula absolutionis ad effectum validationis eorum, vt iam semper fit, quamvis sub ea conditione (contenta in Regula Cancellariæ de Infurdescensibus) nempe quòd excommunicatus non insurduerit per annum in excommunicatione: imò nec per quatuor menses in octo casibus contentis in eadem Regula, quam referunt Toletus lib. 1. cap. 13. & Nauarrus tom. 1. Consiliorum lib. 5. tit. de Sententia excommuni. cons. 44.

Toletus.
Nauarrus.

Id autem quod dicimus, nempe excommunicationem maiorem efficere nulla, rescripta Papæ, non est extendendum ad rescripta Prælatorum Papæ inferiorum, vt aduertunt Nauarrus vbi supra, & Suarez disp. 17. sect. 1. quia non dicuntur simpliciter rescripta, sed tantum rescripta supremorum Principum: imò non est extendendum ad rescripta supremorum Principum secularium, vt contra Nauarrum aduertit Suarez, quia in dicto cap. 1. tantum est sermo de rescriptis Apostolicis, vt ex contextu cap. & ex discursu Tituli deducitur. Quæ ratio etiam habet locum in dictis rescriptis Prælatorum Papæ inferiorum.

Predictam autem nullitatem rescriptorum Papæ, concessorum excommunicato, difficile credimus habere locum in rescriptis absolute concessis excommunicato tolerato: id autem difficile credimus, vt faueamus Papæ concedenti rescripta, vt absque scrupulo possit ea absolute conferre, quia iure communi prohibitionis excommunicationis alienæ, quoad vim directam neatur.

DISPUTATIO XI.

De effectibus remotis Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS VNICA.

Utrum præter dictos sint alij effectus Excommunicationis maioris.

CONVENIUNT Doctores, præter effectus, quos excommunicatio maior causat per se & immediatè, de quibus iam egimus, esse alios qui remotè & quasi per accidens ex illa oriuntur.

Primus ergo effectus remotus excommunicationis maioris est pœna, quæ incurritur non immediatè ob excommunicationem, sed ob transgressionem excommunicationis seu prohibitionis ipsius, vt est irregularitas, quam incurrit Clericus, qui excommunicatus exercet vt minister, seu solemniter officium Ordinis sacri quem habet, vt constat ex cap. 1. de Sententia & re iudicata, & ex cap. 7. qui. 18. & ex c. 1. s. cui. 20. de Sententia excommuni. in 6. & suspensio, quam incurrit, qui excommunicatus ob percussione Clerici suscipit Ordinem, vt constat ex c. Cum illorum. 32. de Sententia excommuni. & etiam excommunicatio, siue maior siue minor, quam incurrit illicitè communicans cum excommunicato.

Secundus effectus remotus est, eum, qui conuenitur super crimine, siue civiliter siue criminaliter, & ob contumaciam in ea causa excommunicatur, & in ea excommunicatione per annum perseuerat, censi conuictum de eo crimine, vt deducitur ex can. Rursus, & ex can. Quicumque. 11. quæst. 3. ac proinde, qui suspectus de hæresi vocatur ab Inquisitoribus vt respondeat de fide, & non compareret, & ob id excommunicatur, & in excommunicatione per annum perseuerat, censi conuictus de hæresi, & vt talis puniendus est, vt deducitur ex cap. Cum contumacia. 7. de Hæreticis, in 6.

Tertius effectus remotus est, eum, qui excommunicatione innodatus (& idem est de suspensione & interdicto) obdurato animo in ea per annum perseuerat, fieri suspectum de hæresi, & vt talem posse puniri, vt constat ex Tridentino sessione 25. c. 3. de Reformat. Hac tamen suspicio est leuis, vt constat ex praxi Inquisitorum, & dicitur in Directorio Inquisitorum 2. part. quæst. 47. inducit tamen purgationem, in qua si debeat, poterit vt hæreticus puniri. Addidimus (vt additur in Tridentino) obdurato animo, quia si ignorantia, aut impotentia in excommunicatione perseueret, non fit suspectus.

DISPUTATIO XII.

De causis Excommunicationis maioris.

QUAMVIS de causis censurarum indistincte & generaliter egerimus in Tractatu de Censuris in comuni, nihilominus, quæ ibi diximus, in hac Disputatione breui collectione ad excommunicationem applicabimus, ne Tractatus iste de Excommunicatione, adeo necessarius, mutilus relinqueretur.

DIFFICULTAS I.

Qui possint excommunicare.

CONVENIUNT Doctores, in omnibus illis & solis, in quibus est potestas Ecclesiastica ordinaria in foro contentioso, esse potestatem ordinariam excommunicandi, quos Tract. de Censuris in communi Difficultate I. v. assignauimus.

Est tamen difficultas, An Parochus habeat potestatem ordinariam excommunicandi.

Circa quam etiam si non desint, qui existiment Parochum eam habere pro casu furti & rapinae, imò qui existiment eam habere pro quibuscunque calibus adeo notoriis, ut non indigeant iudiciali indagatione: Vasquez tamen dub. 17. Auila 2. p. cap. 3. disputat. 1. dubio 1. & communiter Doctores negant Parochi potestatem ordinariam excommunicandi, & merito, quia nec ex suo munere, nec ex iure habet potestatem, seu iurisdictionem in foro contentioso: & licet forsitan aliquando ex iure excommunicare poterint, ut indicari videntur in cap. Cum ab Ecclesiis. 3. de Officio Ordinarii, iam tamen consuetudine abolitum est, quod si alicubi Parochus eam habeat, aut retineat, standum est ibi consuetudini.

In illis vero omnibus & solis reperitur potestas delegata excommunicandi, quibus, alias capacibus, fuerit commissa ab habente potestatem ordinariam, à qua ita dependet potestas delegata, ut quando potestas ordinaria delegantis deficit, aut impeditur, etiam potestas delegati deficiat aut impediatur, quando res est integra, id est non incepta: & delegatus, cui reuocata est iurisdictione, valide excommunicat quousque ad eum perueniat reuocatio.

Quæ verò requirantur in ferente excommunicationem, ut eam valide ferat, & quibus modis ferri possit, constat ex dicto Tractatu Difficultate v. & vi.

DIFFICULTAS II.

Qui possint excommunicari.

CONVENIUNT Doctores, eos omnes & solos, qui alicui superiori Ecclesiastico habenti iurisdictionem in foro contentioso, subditi sunt, posse excommunicari, ut generaliter de omni Censura diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate vi. 1. & sequentibus.

Vnde nec creaturæ irrationales, nec Angeli, nec homines non baptizati excommunicari possunt, nec Papa, nisi forsitan in aliquo casu à Concilio generali, de quo in Tract. de Potestate Papæ & Ecclesiæ: nec idem à se ipso, nec defuncti, nisi vel indirecte quoad alios, ut alij nequeant ipsos Ecclesiasticè sepepire, nec pro eis suffragia communia offerre; vel si directe, sumpta tamen excommunicatione pro declaratione, qua declarantur ex hac vita decessisse in excommunicatione: nec pueri ante vsum rationis, nec perpetuo amentes, qui ante vsum rationis in amentiam inciderunt; bene tamen qui post vsum rationis facti sunt amentes: pueri quoque impuberes ratione videntes excommunicari possunt, non solum à iure, sed etiam ab homine.

Subditus autem Episcopi existens in alieno Episcopatu, ut alienigena excommunicari nequit à suo Episcopo, nec medio statuto, nec medio præcepto, nisi ratione delicti in suo Episcopatu commissi, nec ab Episcopo Episcopatus in quo est, ut alienigena, nec medio statuto nec præcepto, nisi post delictum commissum, ut pro eo satisfaciatur. Vagabundi verò excommunicari possunt ab Episcopo loci in quo actu habitant; quia ratione actualis habitationis, quæ in vagabundis est loco domicilij, sunt subditi Episcopo illius loci: neque subditus Episcopi excommunicari potest à suo Episcopo existente extra suum Episcopatum, nisi quando Episcopus fuit expulsum à suo Episcopatu; quia tunc in loco viciniore suo Episcopatu potest, petita licentia ab Episcopo Episcopatus in quo est, quamvis non obtenta, suos subditos excommunicare, ut patet ex Clementina vnica de foro competentis: nec subditus Episcopi Suffraganei Archiepiscopo potest ab Archiepiscopo excommunicari: nec Principes supremi excommunicari possunt, nisi à Papa, ut docent communiter Doctores, siue privilegio illis omnibus communi, aut viua voce, aut aliter tradito, siue privilegiis peculiaribus: nec Religiosi, nisi à suis Prælati, aut à Papa, aut ab eius Legato. Addit tamen Henriquez lib. 13. cap. 25. excommunicatione lata à Legato non comprehendit, nisi in litteris fiat expressa eorum mentio.

Est tamen difficultas Primò, An communitas, ut populus, Capitulum, & Collegium, possit excommunicari.

Circa quam conueniunt Doctores, communitatem secundum se & immediate (id est personas communitatis, ut sunt membra & partes communitatis) non posse licite ab homine excommunicari ob idem crimen commune in vno negotio, v.g. in vna electione, etiam quando omnes peccant, quia ad minus hoc prohibetur ab Innocentio I. V. in cap. Romana. 5. de Sententia excommunic. dum ait, In vniuersitatem vel Collegium proferri excommunicationis sententiam penitus prohibemus, sed in illos dumtaxat de Collegio vel vniuersitate, quos culpabiles esse constiterit promulgetur.

Et non solum prohibita est, seu illicita excommunicatio lata ab homine contra communitatem,

D d d in

Vasquez.
Auila.

Henriquez.

Vasquez. in quo Doctores conueniunt; sed etiam est nulla, ut contra non paucos docent Vasquez dub. 17. Nauarrus & Antoninus: quia quoties lex prohibet, ne circa aliquod genus personarum aliquid fiat, ut assignet legitimam personam circa quam fiat, & excludat personam circa quam non sit faciendum, ut contingit in presenti casu, irritat actum quem prohibet, ut quando lex prohibet ne talis persona instituitur haeres, ut docet Vasquez 1.2. disputat. 164. num. 34.

Vasquez. Sed quamuis communitas excommunicari non possit ab homine ob crimen commune in aliquo vno negotio; potest tamen excommunicari excommunicatione Iuri annexa: & quamuis non possit communitas excommunicari ab homine, possunt tamen excommunicari plures communitates ex his qui astiterunt ei negotio, etiam ut membra communitatis, ob idem commune crimen in aliquo vno negotio, dum non excommunicentur omnes illi, qui in eo negotio assistentes, & representantes communitatem, illud crimen commiserunt, quia omnes isti non possunt ut membra communitatis excommunicari ab homine, quamuis aliqui communitatis non astiterint ei negotio; possunt tamen omnes, ut membra communitatis, excommunicari ab homine ob diuersa crimina, alij ob vnum, & alij ob aliud; & etiam omnes ut particulares personae etiam ob idem commune crimen ab illis, ut à particularibus personis commissum, quia in dicto cap. tantum est sermo de excommunicatione ab homine lata contra communitatem, ut talem ob peccatum commune ab ea commissum, quia non praesumitur omnes communitatis, qui assistunt alicui negotio, delinquere eodem communi crimine.

Secundò est difficultas, An excommunicatus nondum absolutus possit iterum excommunicari.

Glossa. Non desunt, ut refert Glossa in can. *Engeltrudam*. 3. quæst. 4. qui doceant non posse, quia eis videtur, quòd qui per excommunicationem existit priuatus bonis Ecclesiae, nequeat iterum illis eisdem nondum restitutus priuari.

Doctores tamen communiter docent, posse, & deducitur efficaciter ex cap. *Cum pro causa*. 27. de Sententia excommunic. & constat ex praxi Ecclesiae, quae id facit. Et merito: quia Ecclesia ex vna parte punire potest prout expedit, & ex altera iteratio censuræ nulli Iuri aduersatur. Ecclesia autem multiplicat excommunicationes, vel medià noua sententià ob diuersa crimina (quamuis etiam possit ob idem) vel medio Iure aut mandato (quibus sit annexa excommunicatio) ob multiplicem transgressionem Iuris aut mandati.

Secunda autem excommunicatio (& idem est de tertia, & de alijs) priuat antea excommunicatum eisdem bonis, non ea auferendo, quod fieri non potest, ut probatur ratione aduersariorum, sed impediendo ne restituantur, quousque etiam etiam ipsa secunda auferatur, quia, quantum est ex se, priuat illis.

DIFFICULTAS III.

Ob quam causam possit ferri & infligi Excommunicatio maior.

10 COnueniunt Doctores, excommunicationem maiorem non posse ferri & infligi, nisi ob

peccatum mortale, ut dicitur in can. *Nemo Episcoporum*. 11. quæst. 3. & in Tridentino sess. 24. cap. de Reformatione: & non solum non posse infligi, sed nec validè, adhuc à Papa; quia excommunicatio maior est poena nimis excedens, iniusta, & aequalis peccato veniali, ac proinde nulla, ut etiam diximus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate x.

Ex quo fit, eum, qui in transgressionem statuti præcepti, cui annectitur excommunicatio maior ipso facto incurrenda, excusatur à culpa mortali siue defectu plenæ aduertentiae, siue vi aut metu, siue graui aliqua necessitate, siue alia via, non currere eam excommunicationem.

Excommunicatio ergo maior ipso facto incurrenda, annexa legi aut præcepto, indicium est obligationis legis aut præcepti sub mortali, & sic iudicandum est obligare, quamdiu oppositum non constat, in quo Doctores conueniunt: imò etiam excommunicatio maior comminatoria, ut contra nonnullos docent Suarez dist. 18. sect. 3. Anst. 2. p. cap. 5. disp. 1. dub. 4. & Vasquez 1.2. disputat. 158. cap. 5. quia statim post transgressionem legis aut præcepti potest excommunicatio validè ferri & infligi, & nequit validè ferri & infligi nisi ob peccatum mortale. Quòd si post transgressionem non potest ferri licitè, quando in Iure aut in præcepto, cui est annexa excommunicatio comminatoria, non fuit facta trina monitio, vel pro tribus cum competentibus temporum intervalis, non est ex defectu grauitatis transgressionis; quia transgressio tali monitione non fit graui, quando ante talem monitionem non erat graui (nisi aliquando ex nouo fine, aut ex noua circumstantia) sed quia Iudicibus Iure præcipitur, vidèto modo admonere ad ferendam excommunicationem sententia superaddita legi aut præcepto.

Et non solum excommunicatio maior non potest ferri, adhuc validè, nisi ob peccatum mortale, sed etiam non potest nisi ob mortale exterius, non inobedientia respectu Ecclesiae præcipientis: sed non potest licitè ferri, nisi ob peccatum inobedientiae respectu Ecclesiae præcipientis, saltem sub comminatione censuræ; bene tamen validè, ut contra Suarez & Auilam indicant *Concordantia* 1. p. §. 9. & 10. & Vasquez dub. 16. ad finem.

Obseruandum est, quòd quamuis excommunicatio maior possit validè ferri pro quacumque mortali inobedientia respectu Ecclesiae, quicquidque mortalis digna est excommunicatione maiori; tamen illicitè fiet: quia si pro quacumque feratur, fiet ut excommunicatio maior, quæ instituta est in animarum medicinam, reducat in eorum perniciem, quia fideles nimis exacerbat, si ita temerè & ita facile feratur.

Et non solum excommunicatio maior potest validè & licitè ferri à Iure, & etiam ab homine pro peccatis præteritis, sed etiam pro futuris sub conditione, si fiant, vel expressè, vel subintelligèta. v. g. Si quis non admiserit, vel, Qui non admiserit conceptionem Virginis absque peccato originali, si ipso facto excommunicatus.

Et quando excommunicatio maior fertur contra facientes aliquid opus, non comprehendit consulentes nec mandantes opus illud; quando in Iure ipso, aut in præcepto cui annectitur, non significatur; nec comprehendit opus non com-

pletum seu perfectum in suo genere, ut excommunicatio, quæ fertur contra scribentes ad Moniales, non incurritur, nisi scriptura ad illas perveniat; & quæ fertur contra occidentes Clericum, non incurritur à propinante venenum, nisi sequatur mors; & quæ fertur contra hæreticos, non incurritur ob solam exteriorē prolationem hæresis (quamvis plenè voluntariam) absque assensu interiori hæretico. Ratio utriusque supradicti est, quia latio seu impositio pœnæ est odiosa, ac proinde omnino strictè interpretanda; qui autem consulit vel mandat opus, aut efficit illud non perfectum, non dicitur omnino strictè illud opus facere.

Addimus, quòd quando excommunicatio maior etiam fertur ob consilium, vel ob mandatum operis, non incurritur non secuto opere, quamvis opus miraculosè impediatur, quando fertur principaliter tantum ob opus, ut fertur excommunicatio contra mandantes & consulentes percussorem Clerici: at quando etiam fertur principaliter ob consilium aut mandatum, statim incurritur ante opus secutum. Imò quamvis numquam sequatur, ut in Clementina de Pœnis cap. i. fertur excommunicatio maior contra Religiosos Mendicantes, qui in concionibus docent aliquid animo retrahendi populū à solutione decimarum. Quomodo verò excommunicatio lata ob consilium, vel ob mandatum lata principaliter ob opus, non incurritur, quando ante opus secutum præcedit respicientia efficax consilij aut mandati, constat ex dictis Tractatu de Censuris in communi, Diff. xv. & etiam quomodo non incurritur excommunicatio lata ob opus completum, quando inchoationis antea factæ præcedit respicientia efficax.

DIFFICULTAS IV.

Quomodo ferenda est Excommunicatio maior.

Supponimus, ad ferendam excommunicationem maiorem requiri plenam advertentiam & intentionem ferendi illam; & non sufficere intentionem excommunicandi non expressam exterius, utpote non sensibilem, & non humanam, sed requiri expressionem exteriorē dictæ intentionis siue verbis, siue scripturâ, siue nutibus factam.

Hoc supposito, conveniunt Doctores, excommunicationem maiorem ferendam esse signis exterioribus, quibus Superior sufficienter exprimat se excommunicare aliquem, ut dicendo: *Te excommunico*, aut *Te vinculo excommunicationis in nodo*, aut *Te muncrone excommunicationis percuto*, aut *Te prius seu separo à communione fidelium*, aut *Te ab Ecclesia præscindo*, aut aliis æquivalentibus. Et quamvis his verbis, *Denuntio te excommunicatum*, ex vi eorum non sufficienter exprimat se excommunicare, quia eis vi eorum solum significatur denuntiatio excommunicationis, quæ ipsam excommunicationem supponit. Ex circumstantiis tamen, aut ex aliis verbis adiunctis, solet illis exprimi excommunicatio, ut fit quando proferuntur à Superiore, sicut etiam quando profert verba illa, *Novis te excommunicationem incursum*; quia à Superiore proferuntur practicè, ut significant denuntiationem seu notificationem practicam, seu effectivam excommunicationis. Illis quoque ver-

bis, *Nullus cum Petro communicet*, sufficienter exprimitur excommunicatio, quando proferuntur à Superiore post cognitionem causæ, & per modum sententiæ: imò eis significatur excommunicatio maior, & non minor, ut contra Hugolinū & Sayrum aduertit Suarez disp. 18. sect. 4. quia eis significatur, illum privari communione fidelium, per quod definitur excommunicatio maior in cap. penult. de Sententia excommunicat.

Et ut constat ex Tractatu de Censuris in communi, Difficul. v. eis verbis imponitur excommunicatio maior lata, quæ statim incurritur, & non ferenda postea, quibus significatur excommunicationem vel tunc seu actu infligi, vel statim ac fit transgressio iuris aut præcepti: ut quando imponitur verbis excommunicationis Præsentis Indicativi, ut quando dicitur, *Te excommunicamus*; & quando imponitur Verbis Imperativi, aut Optativi, quibus non committitur, aut quasi imperatur alteri executio excommunicationis, ut quando dicitur, *Incidus aut incurras excommunicationem*; & etiam quando imponitur Verbo Substantivo Præsentis Imperativi, aut Optativi, aut Futuri Indicativi, addito Participio præteriti excommunicationis, ut quando dicitur, *Sis excommunicatus*, *Eris excommunicatus*; & etiam quando imponitur aliis verbis idem significantibus, ut quando dicitur, *Incidus, incurras excommunicationem*; & etiam quando imponitur annexa Iuri aut præcepto sub conditione (siue expressa siue subintellecta) transgressionis futuræ verbis comminatoriis excommunicationis, superaddito verbo *lata sententia*, aut *ipso facto*, aut *ipso Iure*, ut quando dicitur: *Fiat hoc sub pœna excommunicationis maioris lata sententia*, &c.

Eis verò verbis imponitur excommunicatio maior non lata, sed tantum ferenda à Iudice, quibus non significatur statim, ac fit transgressio iuris aut præcepti, quibus comminatoriè annectitur, ut quando annectitur solis verbis comminatoriis excommunicationis, non addito verbo *lata sententia*, nec *ipso facto*, nec *ipso Iure*, nec alio æquivalente; ut quando solum dicitur, *Fiat hoc sub pœna excommunicationis maioris*, & etiam quando annectitur verbis excommunicationis de futuro, ut quando dicitur, *Excommunicabimus*; & quando annectitur Verbis Præsentis Imperativi, aut Optativi, quibus quasi imperatur, & committitur alteri executio seu inflictio excommunicationis, ut quando dicitur, *Qui hoc fecerit excommunicetur*.

Addimus, quòd quando est dubium an verba contineant excommunicationem latam, iudicandum est eam non continere, sed tantum ferendam, quia odia sunt restringenda: secus est quando quis est dubius an sit lata excommunicatio verbis non dubiis; sicut quis non obligatur lege dubia verbis dubiis tradita, bene tamen quando est dubius, an sit lex verbis non dubiis tradita.

DIFFICULTAS V.

Utrum Excommunicatio maior possit ferri absque prævia monitione canonica.

Circa monitionem præviam ad ferendam excommunicationem maiorem, constat ex Tract. de Censuris in communi, Difficul. xvi. 1. ad ferendam excommunicationem maiorem medio

Ddd 2 Iure

Iure aut medio præcepto, siue generali siue speciali, pro transgressione futura sub conditione si fiat, siue expresse siue subintellecæ (vt quando dicitur, *Qui scit aliquem deliquisse tali delicto id patefaciat intra tres dies sub pena excommunicationis maioris, ipso facto incurrenda*) non prærequiritur aliam monitionem, quàm lationem Iuris aut præcepti, ei annexando excommunicationem ipso facto incurrendam: quod quoad lationem excommunicationis medio præcepto, siue generali siue speciali (in quo est maior difficultas, quàm medio Iure) satis indicatur in cap. *Romana*. 5. de Sententia excommunicationis, in 6. & in cap. *Reprehensibilis*. 26. de Appellationibus. Ad ferendam tamen excommunicationem siue generaliter siue specialiter ob peccatum iam præteritum, quæ tantum fertur ab homine, & sententia noua post peccatum iam omnino commissum, prærequiritur monitionem, constat ex cap. *Sacro*. 48. de Sententia excommunicationis, & ex dictis capp. *Romana*. & *Reprehensibilis*.

Est autem generaliter prærequisita monitio, vt sic feratur excommunicatio, nempe ab homine, noua sententia post peccatum omnino commissum propter illud, etiam quando fertur à Prælato spoliato sua Ecclesia, ad defensionem sui Iuris, & etiam vt Iudex ferat nouam excommunicationem ob delictum iam factum, ob quod iam est incurta excommunicatio aliàs Iuri aut præcepto annexa ipso facto, & vt Iudex ferat excommunicationem quam Ius comminatur, & non imponit ipso facto, quia pro nullo ex his tribus casibus, nec pro alio sit alicubi exceptio. Habet autem locum monitio ad ferendam excommunicationem ob peccatum iam præteritum, quando, antequam excommunicatio feratur à Iudice, factum est peccatum contra Ius aut præceptum aliquod siue naturale siue positium, cui non est annexa excommunicatio saltem ipso facto, quia tunc vt à Iudice feratur excommunicatio, debet ante commissum peccatum præsupponi monitio, & sub comminatione excommunicationis siue generaliter siue specialiter facta.

Hæc autem monitio prærequisita, vt feratur excommunicatio ab homine pro peccato omnino præterito noua sententia post illud omnino commissum, debet imprimis esse iussio Iudicis: quia prærequiritur, vt excommunicatio non feratur nisi contra inobedientes Ecclesiæ; imò ipsi excommunicanti, aut eius antecessori, quia non erunt tales nisi contra iussionem illius. Secundò debet esse sub comminatione excommunicationis, vt indicatur in cap. *Sacro*. 48. de Senten-

tia excommunicationis. Tertiò debet esse iudicialis, id est, non priuatim facta, sed ordine Iuris, & nomine Iudicis, & ipsi reo in persona propria, nisi malitiosè abscondatur: quia si abscondatur, iusticiet quod fiat in loco, vnde præsumatur quod ad eius notitiam perueniet, dum verè perueniat. Quartò debet esse trina, vel vna pro tribus, pro tribus interuallis, nisi necessitas postulat temporum interualla moderari, vt disponitur in c. *Constitutionem*. 9. de Sententia excommunicationis, in 6. Deinde quintò, vt feratur excommunicatio contra eos qui communicant cum excommunicato in locutione, & in aliis ob quæ Iure incurritur excommunicatio minor, requiritur vt monitio canonica, & competens, & quod ea monetur nominatim ille qui excommunicatione est ligandus, vt disponitur in dicto cap. Tandem sextò, quod monitio fiat coram personis, quibus possit iurisdicte probari, vt disponitur in dicto cap. *Sacro*. Etiam generaliter prærequisita monitio cum comibus dictis conditionibus in omni casu, vt modo dicto feratur excommunicatio ab homine, quæ absque fundamento aliquis excipitur, vt latè diximus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate XVI. II.

Ita tamen monitio debet esse præceptiua & iudicialis, imò & quod ad notitiam rei perueniat, vt excommunicatio aliter lata sit nulla Iure Ecclesiastico naturali. Quod verò sit trina, vel vna pro tribus, & cum competentibus dierum interuallis, iam quando necessitas id non postulat moderari, non est necessarium ad valorem excommunicationis (sicut neque quod fiat sub comminatione excommunicationis) sed vt licite feratur, quantum feratur à Iudice delegato, etiam quando in delegatione additur, quod feratur trina monitio: quod fiat coram personis quibus possit iurisdicte probari, tantum prærequiritur vt licite fiat, vt disponitur in dicto cap. *Sacro*: & quod ea monetur nominatim qui excommunicandus est, necessarium est ad valorem excommunicationis, quæ fertur contra eos qui communicant cum excommunicatis in locutione, & in aliis ob quæ Iure incurritur excommunicatio minor, vt disponitur in dicto *Constitutionem*, imò & quod sit canonica & competens, vt patet ex ipso cap. & ex cap. *Statutum*. 13. Ac prout ex ceteris ad valorem dictæ excommunicationis prærequiritur monitionem cum sex conditionibus enumeratis §. præcedenti, quia aliter non erit competens & completè canonica.

DISPUTATIO XIII.

De impedientibus incurfionem Excommunicationis.

DIFFICULTAS I.

Utrum ignorantia impediatur incurfionem Excommunicationis maioris.

CONVENIUNT Doctores, ignorantiam, siue physicè siue moraliter inuincibilem (adhuc comitantem) siue facti, ut homicidij, siue Iuris (cuius nomine etiam comprehenditur præceptum transitorij)

ob cuius transgressionem fertur excommunicatio maior, impedire incurfionem excommunicationis maioris. Quod verum existimamus contra nonnullos Tract. de Censuris in communi, Difficultate XXI. etiam si operans det operam rei aliàs illicitæ, quia ignorantia inuincibilis tam facti v.g. homicidij quam Iuris, quo prohibitum est factum v.g. homicidium, excusat homicidium à culpa homicidij, ob quam fertur excommunicatio, & ob eandem rationem inaduertentia actualis omnimoda tam facti quam Iuris impedit incurfionem excommunicationis, quia scilicet excusat à culpa.

Et quia ignorantia inuincibilis & omnimoda inaduertentia actualis Iuris Ecclesiastici, quo factum est prohibitum, excusat ab inobedientia respectu Ecclesiæ, ob quam solam incurritur excommunicatio; ideo quamuis factum etiam sit prohibitum Iure naturali aut diuino, impedit incurfionem excommunicationis.

Ignorantia tamen vincibilis plene voluntaria siue facti siue Iuris, adhuc Ecclesiastici, non impedit incurfionem excommunicationis maioris late absolute contra eos qui aliquid fecerint, quia neutrius ignorantia vincibilis, quamuis crassa, excusat à culpa & inobedientia, ob quam imposita est excommunicatio maior: impedit tamen incurfionem excommunicationis late contra eos qui aliquid scienter seu ausu temerario fecerint, seu aliquid præsumperint, seu aliquid facere contempserint, etiam si ignorantia vincibilis sit affectata, quia qui ex ignorantia, aut cum ignorantia adhuc affectata non obedit Ecclesiæ, non dicitur scienter nec ausu temerario non obedire, nec præsumere non obedire, nec contemnere obedire.

Sed quamuis ignorantia siue facti siue Iuris, quando est inuincibilis, impediatur incurfionem excommunicationis, non tamen ignorantia inuincibilis ipsius lationis, seu impositionis excommunicationis, ut contra Suarez & Agidium docent Couarruias & Vasquez, quia absque scientia excommunicationis potest esse peccatum mortale inobedientiæ respectu Ecclesiæ præcipientis: peculiariter tamen privilegio cap. *Vi animarum*. 2. de Constitutionibus, in 6. ignorantia inuincibilis, quamuis solum moraliter, seu probabilis excommunicationis annexæ statutis perpetuis Ordinariis, impedit incurfionem illius.

Addit Filiucius Tract. 11. cap. 8. quæst. 13. à quo non multum diferepat Suarez disp. 4. sect. 11. excommunicatum à Iudice, non teneri se gerere

ut talem quoad effectus excommunicationis in pura prohibitionem consistentes, absque irritatione, quousque ei legitime notificetur excommunicatio iam lata & incurfa: id tamen quamuis non careat probabilitate, & possit tuta conscientia amplecti, non approbamus, dum excommunicatus id aliunde sciat, aut prudenter timeat, cum ante dictam legitimam notificationem præsupponatur verè excommunicatus, de quo latius egimus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate XXI. & XXI.

DIFFICULTAS II.

Utrum metus impediatur incurfionem Excommunicationis maioris.

CONVENIUNT Doctores, metum leuem (id est damni leuis) non impedire incurfionem excommunicationis maioris, quia non excusat ab inobedientia mortali ob quam incurritur. Et de tali metu est sermo in cap. *Sacris*. 5. de his quæ vi metusve causa sunt, dum Pontifex ait, cum, qui communicat excommunicatis, quamuis ob metum communicet, excommunicatione teneri, ut expendimus Tractatu de Censuris in communi, Difficultate XXI. & metum grauem (id est damni grauis, siue in vita, siue in fama, siue in diuitiis) impedire incurfionem excommunicationis maioris, quoties excusat à peccato mortali inobedientiæ respectu Ecclesiæ, quia solum ob tale peccatum mortale incurritur: sed quando metus grauis excuset à peccato mortali inobedientiæ respectu Ecclesiæ, disputatur in Tractatu de Legibus. Interim tamen existimamus, regulariter excusare, quoties non est incensus in contemptum legis, & opus, ob quod imponitur excommunicatio maior, non est etiam contra Ius naturale, sed tantum contra Ius posituum, siue humanum, siue diuinum. Addidimus *regulariter excusare*, quia non semper excusat, sed tantum quando impletio Iuris positui, siue humani siue diuini, censetur minoris momenti seu utilitatis bono communi, quam indemnitas à graui damno, quod imminet ex impletione illius; quod semper contingit, nisi in aliquo raro casu, quia pro tunc Ius illud non obligat.

Ex quo deducimus, cum, qui incurrit excommunicationem maiorem, posse efficere id, quod ipsa pure prohibetur, & non inualidatur, quando ex omissione imminet excommunicato graue aliquod damnum: quia prohibitio excommunicationis maioris, est pure humana, & eius impletio non censetur maioris momenti, quam indemnitas à graui damno. Vnde qui secretò commisit delictum cui annexa est excommunicatio maior, potest etiam absque præuia confessione, si aliàs est in statu gratiæ, celebrare, quoties id sit necessarium, ne cum ipsius infamia alij coniciant eum commisisse aliquod delictum, ob quod non audeat celebrare: ac proinde celebrando non fiet irregularis, quia irregularitas hæc non incurritur absque

Ddd 3 peccato

Couarru.
Vasquez.

Filiucius.
Suarez.

peccato mortali. Addidimus etiam, *absque praua confessione*; quia pramissio confessionis ante celebrationem, tantum est iuris positui, siue diuini siue Ecclesiastici, & eius impletio non videtur maioris momenti, quam indemnitas à graui damno, de qua re latius diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate XXI I.

DIFFICULTAS III.

Utrum iniustitia Excommunicationis maioris impediatur incurfionem illius.

Conueniunt Doctores, iniustitiam excommunicationis maioris, prouenientem ex defectu alicuius requisiti ad valorem excommunicationis, ut ex defectu prauae monitionis iuridicae, impedire incursum illius: non verò iniustitiam prouenientem ex defectu alicuius non requisiti ad valorem, ut ex defectu pronuntiationis excommunicationis in scriptis, ut supponitur in cap. 1. de Sententia excommunicat. in 6. nec iniustitiam, seu illicitudinem prouenientem ex malo sine Iudicis.

Est tamen difficultas, An iniustitia excommunicationis, proueniens ex defectu causae, nempe inobedientiae mortalis respectu Ecclesiae, quando videlicet non est verè, est tamen iuridicè probata, impediatur incurfionem excommunicationis.

Sotus.
Egidius.

Circa quod, ut optimè Sotus in 4. distinct. 22. quæst. 1. dub. 3. & Egidius disp. 13. dub. 83. cōtra Durandum & Cordubam existimamus, dictam iniustitiam impedire incurfionem excommunicationis; quia excommunicatio maior non fertur valde, nisi ob veram inobedientiam, & non ob probatam, quando verè non est. Et confirmatur, quia tunc sententia excommunicationis fundatur in præsumptione in casu particulari, ergo cum præsumptio sit falsa, sententia illa est nulla, ac proinde verè non obligat in conscientia, & quoad Deum: id tamen non tollit, excommunicatum teneri ratione scandalis se gerere ut talem coram eis, quibus excommunicatio lata nota est, & innocentia ignota, ex vi tamen excommunicationis, utpote inualida, non tenetur, ac proinde celebrando etiam coram prædictis, & publicè, non fiet irregularis, quia quamuis teneatur abstinere, non tamen ex vi excommunicationis, de quo latius diximus Tract. de Censuris in communi, Difficultate XXIV.

DIFFICULTAS IV.

Utrum appellatio legitima impediatur incurfionem Excommunicationis maioris.

Conueniunt Primò Doctores, appellationem legitimam (id est, ex rationabili causa) factam, antè quam Iudex absolute ferat excommunicationem ipso facto ob peccatum iam factum, impedire incurfionem excommunicationis maioris (nisi quando Iudici concessum est, ut non obstante appellatione procedat in causam) ut constat ex cap. Pastoralis. § 3. de Appellationibus, in 6. quia, ut dicitur in hoc cap. per appellationem à puncto appellationis eximitur quis, quoad eum articulum, à potestate Iudicis, & eius potestas dormitat; & ut dicitur in cap. Si à Iudice. 10. eodem tit. eius iuris-

dictio suspenditur: ergo latio excommunicationis post appellationem factam, est nulla, utpote facta à non Iudice, seu à Iudice suspensio & dormitante.

Et ob eandem rationem, ut optimè Couarruias 1. p. §. 10. & communiter Doctores, appellatio post latationem excommunicationis sub conditione siue expressa, siue tacita transgressionis future (ut quando dicitur, *siue, vel si non solueris intra tres dies, &c.*) interposita ante impletionem conditionis, id est ante factam transgressionem, impedit incurfionem excommunicationis latae sub illa conditione, quia scilicet à puncto appellationis facta latio excommunicationis ex defectu iurisdictionis expedita in Iudice; ac proinde perfici nequit impletionem conditionis. Appellatio autem facta à latatione excommunicationis latae sub conditione future transgressionis, fieri potest etiam post decem dies à puncto latationis excommunicationis quousque impleatur conditio; quia quousque impleatur, non est perfecta sententia excommunicationis, ac proinde non comprehenditur sub late præscribente decem dies ad appellandum intra eos à sententia, quia terminus iste præscribitur per appellationem à sententia absolute & simpliciter, licet ac proinde pro appellatione à sententia perfecta & absoluta.

Ita tamen appellatio legitima interposita ante latationem excommunicationis, siue à sui principio absolutam, siue postea factam talem impletionem conditionis, impedit incurfionem excommunicationis, ut etiam impedit, etiam si appellatio intra tempus præscriptum ad sequendam appellationem, omnino deferatur, aut ei renuntietur, ut exprimitur in cap. Lices. 14. de Sententia excomm. in 6. quia appellatio interposita ante sententiam absolutam ab ipso puncto appellationis impedit ne perficiatur, si lata fuit sub conditione ante appellationem; & impedit valorem sententiae, si fuit omnino seu absolute lata post appellationem ob defectum iurisdictionis expedita in Iudice, quia à puncto appellationis iurisdictionis impeditur.

Quòd si appellatio non sit legitima, seu ex rationabili causa, non impedit incurfionem excommunicationis, nisi admitatur à Iudice, quia appellatio fuit nulla: si tamen admitatur, impedit non tam vi sua, quam voluntate Iudicis illam admittentis, seu se eximentis ab eo articulo.

Conueniunt Secundò Doctores, appellationem factam post sententiam excommunicationis latae, & absolutam siue à principio, siue impletionem conditionis, quamuis factam intra ipsos decem dies, non impedire incurfionem illius (quamuis deouat causam ad Iudicem superiorem ad quem appellatur) ut constat ex cap. Is em. 20. de Sententia excomm. in 6. & supponitur in dicto cap. Pastoralis, quia, ut in eo cap. dicitur, excommunicatio lata secum trahit executionem, ac proinde semel absolute lata incurritur, seu executioni mandatur, ut in eodem dicitur, nec impedit denuntiationem excommunicationis late faciendam. Appellatio tamen à sententia declaratoria excommunicationis non solum deuoluit causam ad superiorem, sed etiam suspendit eam sententiam, quia sententia declaratoria non secum trahit executionem. Id autem, quod dictum est de appellatione, dicendum etiam est de recursatione Iudicis excommunicantis, quia eadem est ratio.

DIFFICULTAS V.

*Vtrum consensus partis impediatur incur-
sionem Excommunicationis sub con-
ditione lata.*

¹⁴ **S**upponimus, consensum partis, in cuius fauorem lata est excommunicatio sub conditione futurae transgressionis, absolute praestitum, eam ante impletionem conditionis omnino impedire absque consensu Iudicis, v.g. consensum creditoris, ad cuius instantiam lata est excommunicatio contra debitorem, si non soluat intra tres dies, omnino impedire incursum excommunicationis absque consensu Iudicis, si intra eos tres dies omnino remittat debitum.

Est tamen difficultas, An consensus partis prorogantis terminum praefixum à Iudice impediatur ad tempus, seu suspendat incursum excommunicationis absque nouo consensu Iudicis ultra terminum à Iudice praefixum.

^{Angelus.}
^{Henriquez.}
^{Suarez.} Circa quam, vt contra Nauarrum, Siluestrum, & Hugolinum optimè Angelus v. *Excommunicatio*. 1. num. 20. Henriquez lib. 13. cap. 2. & Suarez disp. 3. sect. 6. existimamus suspendere, quia excommunicatio non incurritur nisi ob contumaciam, quae non reperitur quando pars consensit, quod non fiat v.g. solutio intra terminum à Iudice praefixum, sed contenta est quod fiat intra terminum ab ipsa parte prorogatum, quia intra terminum prorogatum non peccat non soluendo,

quod solum praecipit Iudex, & sub ea excommunicatione.

Addimus, vt contra Angelum, Siluestrum, Nauarrum & Henriquez aduertit Suarez, elapso termino à parte prorogato incurri excommunicationem absque nouo consensu Iudicis ex vi praepcepti à principio facti, & lationis excommunicationis ei annexae, quia Iudex qui praefixit terminum (v.g. trium dierum) vt intra illum fiat aliquid (v.g. solutio) non praefixit illum ad finiendum intra illum suum praepceptum, & lationem excommunicationis ei annexae, sed tantum ad finiendam permissionem aut licentiam differendi impletionem sui praepcepti: ergo etiam post terminum à Iudice praefixum, & post terminum à parte prorogatum, perseverat praepceptum Iudicis, & annexio excommunicationis; ac proinde ex vi lationis excommunicationis in principio factae absque nouo consensu Iudicis, incurritur excommunicatio, non quia pars directè & potestatiuè differat praepceptum & lationem excommunicationis, sed quia differendo, seu suspendendo obligationem naturalem in actu secundo (v.g. soluendi) cui Iudex praepcepit satisfieri à debitore, consequenter & indirectè differt & suspendit praepceptum Iudicis, & lationem excommunicationis ei annexae.

¹⁶ Resipiscientiam quoque efficacem consilij aut mandati, aut inchoationis operis, aut ipsius operis cui annexa est aut annectitur excommunicatio, siue Iure siue praepcepto, siue sententia, habitam ante incursum excommunicationis, impedire incursum illius, constat ex Tractatu de Censuris in communi, Difficultate xv.

DISPUTATIO XIV.

De absolute ab Excommunicatione maiori.

DIFFICULTAS I.

*Vtrum Excommunicatio possit auferri, aut
desinere esse absque absolute.*

¹ **D**IFFICULTAS haec procedit de ablatione excommunicationis ab excommunicato manente viuo: quia si moritur, sola ipsa morte, absque absolute aliqua, desinit esse propriè excommunicatus; quia iam defunctus nequit praepceptis & vinculis Ecclesiae militantis esse ligatus, etiam si dicatur impropiè & indirectè excommunicatus manere, quia alij fideles sunt prohibiti pro eo Sacrificium offerre, & corpus eius Ecclesiasticè sepelire, antequam absoluantur, vt constat ex cap. *A nobis*. 28. de Sententia excomm. Et quamuis excommunicatus sui morte desinat esse propriè excommunicatus, non tamen morte excommunicantis: nec ex eo quod aliter desinat esse sub iurisdictione illius; quia quamuis inflicto excommunicationis maioris pendeat à iurisdictione excommunicantis, non tamen perseverantia illius iam inflicta, quia tantum perseverat sua natura, seu institutione qua creata & instituta est ab Ecclesia.

² Procedit ergo difficultas de ablatione excommunicationis excommunicati manentis viui, an possit

absque absolute auferri, aut desinere esse, & non procedit, quando excommunicatio fuit absolute lata & incurta, quia tunc certum est non posse absque absolute auferri, sed tantum procedit, quando excommunicatio fuit lata vsque ad aliquem certum diem, vel vsque ad aliquem actum, vt quando dicitur, *Excommunico te vsque ad diem Dominicum*, vel *vsque ad satisfactionem*; an tunc sit necessaria absolute, an non, sed ipsa ex se ipsa cesset finito tempore, vel facto eo actu.

Circa quam Glossa in Clement. I. de Decimis, & Glossa. Nauarrus c. 27. n. 165. docent, etiam tunc non auferri absque absolute (quod etiam tenet Siluester, quoad excommunicationem latam à Iudicibus Papa inferioribus) quia in Iure reperitur forma absolute praescripta ad auferendam excommunicationem, ergo absque ea nequit excommunicatio auferri.

³ Couarruias verò 1. p. §. 11. Vasquez dub. 18. Aegidius disp. 14. nu. 219. & communiter Doctores docent, excommunicationem in casu dicto, à Vasquez. Aegidius. quocumque sit lata, cessare ex se ipsa absque absolute finito tempore, vel facto opere vsque ad quod lata fuit, & merito: quia excommunicatio maior est poena lata à Iure, vel à Iudice: ergo non durat amplius quam vult inflictor ipsius: quod etiam ob eandem rationem contingit in suspensione & interdicto.

Ddd 4

Et

Et addimus contra Vasquez & Aegidium, eo modo excommunicandi non fieri implicite absolutionem, sed tantum ferri excommunicationem usque ad eum terminum absque prolongatione ex voluntate excommunicandi usque ad illum terminum, cum carentia voluntatis prolongandi excommunicationem post illum terminum: quod in rigore non est excommunicationem auferre, & ab ea absolueri, sed tantum est eam non prolongare, & ideo cessat non ex voluntate positiua eam auferendi, sed ex defectu voluntatis eam prolongandi, quia absque voluntate excommunicantis nequit prolongari.

4 Forma autem absolutionis ab excommunicatione in Iure reperta tantum est pro excommunicatione absolute & absque termino lata.

DIFFICULTAS II.

Utrum absolutio ab Excommunicatione possit fieri sub conditione.

5 CONueniunt Doctores, absolutionem ab excommunicatione non potest fieri sub conditione de praterito, aut de presenti; & eo modo quotidie absoluimus ante absolutionem a peccatis, dicendo, *In quantum possum, absoluo te a vinculo excommunicationis maioris & minoris, si forte incurristi, & teneris.* Est tamen difficultas, An possit fieri sub conditione de futuro, verbi gratia, *si solueris intra mensem.*

Antonin. Siluester. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 27. & Siluester v. Absolutio. 3. num. 1. docent, absolutionem sic factam esse illicitam & nullam, quia absolutio Sacramentalis a peccatis, cui videtur aequiparanda, sic facta, est illicita & nulla.

Auila. Auila 2. p. c. 7. disp. 3. dub. 15. docet, absolutionem sic factam esse illicitam, quia est contra rationem, quod maneat in suspensio: esse tamen validam, utpote nullo Iure irritam.

Vasquez. Suarez. Aegidius. Vasquez verò dub. 18. Suarez disp. 7. sect. 8. & Aegidius disp. 4. nu. 218. docent (& merito) posse valide & licite fieri. Posse autem valide fieri, probatur, quia absolutio sic facta nullo Iure irritatur; ac proinde impleta conditione sub qua fuit facta, habebit effectum tollendi excommunicationem. Et quod possit licite fieri, probatur, quia nullo Iure prohibetur, quia non positiua, cum nullum extet; nec naturalis, quia sic absolueri non est contra rationem, sicut nec excommunicare sub conditione.

Absolutio tamen a peccatis sub conditione de futuro facta, est nulla, quia ex Christi institutione vis Sacramentalis est annexa ipsi prolationi verborum posita in rerum natura, absque potestate detinendi seu suspendendi effectum Sacramentalem post positionem prolationis: hæc autem nequit pendere a futuro, & esse suspensa (sicut nec actio latandi) etiam si intentio, ex qua procedit, & quæcumque alia actio voluntatis possit elici circa obiectum, ei annectendo conditionem de futuro; ac proinde si quando prolatio verborum finitur, non sunt posita omnia requisita, etiam impletio conditionis, nihil fiet, quia effectus Sacramentalis nequit differri post positionem actionis, cui est annexus a Christo.

DIFFICULTAS III.

Utrum ut absolutus ab Excommunicatione ad reincidentiam in eam reincident, sit necessaria noua culpa.

Supponimus, quod quamuis excommunicatio maior nequeat in se ipsa in rigore suspendi, perseverante, quia ipsa formaliter consistit in privatione communionis fidelium, ac proinde si ipsa perseverat, & afficit hominem, nequit homo non esse privatus communionem fidelium; sententiam ipsa, qua excommunicatio fertur, seu imponitur, potest ad tempus suspendi, quoad ipsam excommunicationem, quæ est effectus ipsius sententiae in genere causæ, aut causationis efficientis moraliter, & suspendi potest ab eo, qui eam potest absolueri & totaliter auferre & extinguere; quia nullo Iure cautæ est dicta suspensio; id tamen non tollit sententiam excommunicationis secum trahere executionem: quia secum trahere executionem nil aliud est, quam quod, ut executioni mandetur, seu indigatur, non sit necessaria aliqua alia coactio, antea iudicis, sicut est necessaria ad executionem pæne mortis, aut alterius corporalis; non verò quod sententia semel lata non possit suspendi a suo effectu, quia verè potest, sicut & omnino extingui; ex eo autem, quod sententia excommunicationis suspendi potest, quoad ipsam excommunicationem, etiam dici potest, quod excommunicatio suspendi possit, quia eo tantum significatur excommunicationem cessare ad tempus suspensione sue sententiae. Quod autem dictum est de excommunicatione, de eius sententia, quoad suspensionem eorum, etiam est verum de aliis duabus censuris.

Hoc ergo supposito, absolutio ab excommunicatione ad reincidentiam dicitur, quia quis non absoluitur omnino & simpliciter ab illa. Quæ potest dupliciter fieri: vno modo, ad determinatum tempus, absque vlla conditione; ut quando quis absoluitur vlla conditione absoluitur ad tres dies his verbis, *Absoluo te ab excommunicatione ad tres dies, & sic sic absolutus eo tempore transacto iterum incidit in eam, quod quotidie fit ex consensu partis: alio modo fieri potest absolutio ad reincidentiam ad determinatum tempus absque vlla conditione, & ultra illud tempus ad totum reliquum & subsequens, sub conditione faciendi aliquid intra illud prius tempus, & si id absolutus non faciat, reincident in eadem excommunicationem, his verbis, *Absoluo te ab excommunicatione, ita ut si intra tres dies non soluas, incidas iterum in eadem excommunicationem.**

Hoc supposito, Doctores Primo conveniunt, absolutum ab excommunicatione ad reincidentiam priori modo, nempe ad tempus determinatum, absque vlla conditione, iterum incidere in eam, eo transacto, absque noua culpa, ob antiquam, vi prioris sententiae, sicut ex vi eiusdem periculis, si sententia ipsa aut excommunicatio non suspenderetur (sicut ille cui auferretur pæna exilii ad certum tempus, absque vlla conditione, in eam reincident, eo transacto, absque noua culpa, ob antiquam, ex vi prioris sententiae; quia absolutio sic facta, non extinguitur omnino sententia, sed tantum suspenditur ad certum tempus; ac proinde

eo transacto iterum in excommunicationem reincidentur: sententia autem excommunicationis suspendi potest (sicut sententia aut poena exilij) & à quocumque iudice qui excommunicavit (sicut & omnino extingui) quia modus iste suspendendi sententiam aut excommunicationem, & absolvendi ab excommunicatione, nullibi est interdictus, sicut etiam sententia, aut poena corporalis exilij potest suspendi à quocumque, à quo potest omnino extingui.

10 Conueniunt Secundò Doctores, absolutum ab excommunicatione ad reincidentiam posteriori modo, nempe absolute ad certum tempus, & ultra illud ad totum reliquum, sub conditione faciendi aliquid, non reincidente in eam absque noua culpa, quando in conditione additur, si commodè possit illam implere, aut aliquid æquiualens, quomodo absoluntur, qui ob instans periculum mortis, aut ob aliquod legitimum impedimentum comparendi coram superiore, ad quem pertinebat absolutio, absoluntur ab illo qui non potest absolueri, nisi in eo periculo, aut eo impedimento existente; quia tunc, ut constat ex cap. *Eos*. 2. 2. de Sententia excommunicationis, in 6. absolutio fit absque conditione pro tempore impedimenti, & pro reliquo tempore fit saltem implicitè sub conditione comparendi coram eo, ad quem de iure pertinebat absolutio, si commodè possit fieri comparentia, quia his verbis, *si commodè possit*, aut aliis æquiualentibus, indicatur fieri absolutionem sub conditione operis non omitti culpabiliter; ac proinde quamuis deficiat opus, si non deficiat seu omittatur culpabiliter, perseverat absolutio.

11 Est tamen difficultas, An absolutus ad reincidentiam posteriori modo, nempe ad tres dies absque conditione, & ad reliquum tempus sub conditione alicuius operis, nullo superaddito, quo indicetur absolutio facta sub conditione operis non omitti culpabiliter (ut quando dicitur, *Absoluo te ab excommunicatione ad tres dies, ita ut si intra eos non soluas, reincidentas in eam*) an scilicet tunc sic absolutus reincidentat absque noua culpa, id est, si inculpabiliter omittat soluere, vel aliud facere, vel quia non potest, vel aliter.

Henriquez lib. 1. c. 29. Auila 2. p. cap. 7. disputat. 3. dub. 14. & Agidius disp. 14. num. 216. docent, in eo casu non reincidente absque dicta noua culpa, quia homo non potest incidere in nouam excommunicationem sine noua culpa, & contumacia; sed reincident in excommunicationem incidit in nouam, cum ab altera fuerit verè absolutus, ergo nequit in eam reincidente absque noua culpa.

12 Suarez verò dispnt. 7. sect. 8. & Filiucius Tractatu 11. cap. 10. quæst. 4. docent, in eo casu reincidente absque dicta noua culpa, id est, quamuis inculpabiliter omittat implicationem conditionis; & merito: quia tunc pro reliquo tempore ultra tempus determinatum, pro quo fuit absque conditione absolutus, non absoluitur absolute, sed sub conditione operis, nullo superaddito, quo indicetur respectus ad culpam; ergo deficiente conditione, quamuis absque culpa deficiat, non perseverat absolutus, sed reincident in excommunicationem: & non aliunde, quam ex vi sententiae, qua fuit primò lata, ex vi cuius perseveraret, quamuis excommunicatus fieret impotens ad soluendum, vel ad aliud opus sub cuius conditione fuit absolutus pro illo

reliquo tempore; quia excommunicatio primò inducta tantum fuit ablata pro dicto reliquo tempore sub conditione iam dicta, aut potius sententia ipsa, ex vi cuius excommunicatio fuit primò inducta, tantum fuit suspensa pro dicto reliquo tempore sub ea conditione. Et quamuis excommunicatio, in quam reincident in rigore, & quasi physice sit distincta, & noua, optimè & iuste potest infligi ob antiquam culpam, & ex vi antiquæ sententiae, quia id non est magis, sed minus puniri, quam si excommunicatio primò inducta perseveraret, & quamuis quasi physice sit numero distincta, moraliter tamen generetur eadem, quia infligitur ex vi antiquæ sententiae, & ob antiquam culpam.

Ex quo deducitur, hanc reincidentiam non fieri ab absolvente, sed tantum à primò excommunicante, sicut etiam reincidentia priori modo sumpta, quando scilicet absolutio fit tantum ad certum tempus, etiam omnino absolute; quia in utroque casu absolvens tantum suspendit sententiam, ex qua excommunicatio fuit primò inducta. Et idem est, quando reincidentia fit ob nouam culpam; quia etiam tunc fit ex vi antiquæ sententiae, & ob antiquam culpam tamquam ob causam, etiam si tunc requisita sit noua culpa tamquam defectus impletionis conditionis, sub qua, ut respiciente culpam nouam, facta fuit absolutio, & sententia suspensa. Imò id etiam est verum in casu dicti cap. *Eos*, quando scilicet absolutio fit ob articulum mortis, aut ob aliud legitimum impedimentum, ab eo à quo aliàs fieri non poterat; quia tunc absolutio fit sub conditione comparendi non omitti culpabiliter, etiam si absolvens velit absolute absolueri, quia non habet facultatem, nisi ad absoluendum sub dicta conditione, & ideo in dicto cap. *Eos*, dicitur non comparentem reincidente in eadem excommunicationem, eandem quidem moraliter, utpote reincidentem ob antiquam culpam, & ex vi antiquæ sententiae, quamuis noua culpa non comparendi sit requisita ad reincidentem tamquam defectus conditionis, sub qua facta fuit perseverantia absolutionis. Vnde qui potest absolute absolueri, potest etiam ad reincidentiam, ut contra Auilam aduertit Suarez, quamuis excommunicare non possit; quia absolvens ad reincidentiam non est qui secundò excommunicat, sed ille qui primò excommunicauit.

Vnde excommunicatus, qui non soluit debitum, & absolutus fuit ad reincidentiam ad tres dies siue omnino absolute seu priori modo dicto, siue pro reliquo tempore ultra tres dies, sub conditione alicuius absolute posita absque aliquo indicante respectum ad culpam, non impeditur à reincidentia in excommunicationem ex eo quod pars consentiat, quia consensus partis tantum potest deferuire, ut sic absolutus non peccet non soluendo, quod non sufficit ut non reincidentat, quia reincident ob antiquam culpam, & vi antiquæ sententiae, & absque noua culpa requisita, ut defectu conditionis requisita ad perseverantiam absolutionis; impeditur tamen quando fuit absolutus sub conditione actus omitti culpabiliter, quia consensus partis efficit, ut omisio illius actus sit inculpabilis; ac proinde, ut non deficiat conditio, sub qua facta fuit absolutionis perseverantia.

DIFFICULTAS IV.

Quæ forma sit necessaria ad absolutionem ab Excommunicatione.

- 16 **S**upponimus, ad validam absolutionem non sufficere voluntatem absoluentis, si absolutio non exprimitur signo aliquo exteriori, quia absque expressione exteriori, forma absoluentis non est humana, ac preinde nec potens habere effectum absolutionis, qui est humanus.

Hoc ergo supposito, conveniunt Primò Doctores, ad formam absolutionis ab excommunicatione sufficere quæcumque signa exteriora (quamvis non sint verba) quibus sufficienter significetur absolutio: quia ex natura rei sufficienter quæcumque signa exteriora, & aliàs Iure positivo nulla præscribuntur, ut necessaria ad valorem absolutionis; ex consuetudine tamen absolutio fit verbis eam sufficienter significantibus, & non aliis signis, contra quam consuetudinem nequit absque necessitate licite fieri, præsertim inter præsentis: id tamen non existimarem illicitum mortaliter.

Conveniunt Secundò Doctores, caerimonias præscriptas ad absolutionem pro foro iudiciali in cap. *A nobis*. 28. de Sent. excomm. non esse necessarias ad valorem absolutionis, quia non est Iure præscriptum esse sic necessarias; ut tamen absolutio in foro iudiciali licite fiat, standum est consuetudini loci ubi fit absolutio: earum tamen omisio, etiam ubi sunt in usu, non videtur mortalis, nisi in solemnibus aliqua absolutione ad Ecclesiæ satisfactionem facta. Addidimus præscriptas pro foro iudiciali; quia pro foro conscientie non videntur necessariae, adhuc ut absolutio licite fiat: ante absolutionem tamen etiam in foro conscientie faciendam exigendum est iuramentum ab excommunicato, quod amplius non committet tale crimen, ut deducitur ex cap. *Ex tenore*. 10. & ex cap. *De cetero*. 11. de Sententia excomm. quamvis non nisi in criminibus horrendis (ut in incendiis, & in grauib. percussionibus Clericorum) ut contra nonnullos docent Henriquez l. 13. c. 18. Aulæ 2. p. c. 7. disp. 2. dub. 3. & Agidius disp. 14. dub. 16. quia de eis criminibus est tantum sermo in Iure.

Henriquez
Aulæ.
Agidius.

DIFFICULTAS V.

Utrum possit quis absolui ab Excommunicatione incurfa ob iniuriam alteri factam, non satisfacta parte.

- 18 **C**onveniunt Primò Doctores, excommunicatum ob iniuriam seu iniustitiam alteri illatam, non posse licite absolui etiam à suo Ordinario, nisi prius satisfaciatur parti (si possit, & absque graui detrimento) ut deducitur ex c. 2. de Sententia excomm. in 6. & ex cap. *Ex parte*. 23. de Verborum significatione.

Conveniunt Secundò, excommunicatum, qui non potest satisfacere saltem absque graui detrimento, posse licite absolui à Iudice ordinario, & etiam à Iudice ex privilegio, quando in eo non additur, quòd fiat absolutio satisfacta parte, & etiam à quocumque in articulo mortis, si præter pignus, aut fidei iussorem, prout maluerit, aut si neutrum possit, si iuret quòd satisfaciatur statim ac possit, abs-

que graui detrimento: quia ex vna parte in quocumque absolvente ex tribus dictis est iurisdicção, aliàs absque limitatione ad absolendum ab excommunicatione; & ex altera, dicto excommunicato est debita absolutio, quia omnino cessauit eo contumacia, cum sit paratus exhibere omnem satisfactionem quam potest, & amplius non requiritur.

Est tamen difficultas Primò, An quando absolutio faciendæ est à delegato ex privilegio (& idem est ex commissione peculiari) quando in eo additur quòd fiat absolutio satisfacta parte, ut additur in Bulla Cruciatæ, possit excommunicatus absolui, si re ipsa non est facta satisfactio, quia non possit fieri, aut quia non possit absque graui detrimento, si facta est sufficiens cautio, pignoratitia videlicet, aut fidei iussoria, aut quando neutrum fieri possit, si facta sit iuratoria.

Sotus in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. & Corduba Tract. de Indulgentiis, q. 43. docent, non posse licite nec valide absolui, quia dicta absolutio esset à non Iudice, quia ei data est iurisdicção non absolute, sed cum ea limitatione, nempe satisfacta parte.

Vasquez verò dub. 20. Henriquez lib. 13. c. 18. Aulæ 2. p. c. 7. disp. 3. dub. 8. & Agidius disp. 14. dubio 26. docent posse valide & licite absolui, merito: quia ea additio de satisfactione partis intelligitur, quando fieri potest, & absque graui detrimento, sicut etiam intelligitur pro eis qui Iure communi in articulo mortis absoluntur, qui licet & valide absoluntur, quamvis non sit facta satisfactio, quando fieri non potest, aut absque graui detrimento; quia verba privilegii accipiendæ sunt sicut & Iuris communis, quòd in privilegio non adhibentur speciali cautela, quod non fit in Bulla Cruciatæ, nec in similibus privilegiis.

Quòd si absolutus virtute Bullæ Cruciatæ, aut alterius privilegii Pontificij, non satisfaciatur cum primò possit, iterum incidit in eandem excommunicationem, ut aduertit Vasquez ex cap. *Qui*. 22. de Sententia excomm. in 6. non verò ille, qui absolutus fuit à Iudice ordinario, potest eum extra articulum mortis, & nullo existente impedimento, absolueret, etiam si potens non satisfaciatur; quia iste nullo Iure, adhuc dicti cap. *Qui*, in eam reincident.

Secundò est difficultas, An excommunicatus valide absoluitur, quòd non est facta satisfactio, & commodè fieri potest. Supponimus etiam ab Ordinario illicitè absolui, ut diximus in principio Difficultatis; & deducitur ex proximè dictis cap.

Circa difficultatem ergo conveniunt Doctores, posse valide absolui ab Ordinario Iudice, qui non habet potestatem absque limitatione ad absolendum: & ob eandem rationem etiam à delegato, cui absque privilegio generaliter delegata & commissa est potestas simpliciter, nulla addita limitatione, ad absolendum, etiam ab eo cui delegata est potestas ad absolendum, etiam si in commissione addatur, Prius satisfacta parte, si subdatur, & aliter non absoluitur, quia his verbis subditur denotatur non irritari, sed tantum prohiberi absolventem, & inualidè absolui, quando in commissione subditur, aliàs absolutio sit nulla.

Est ergo difficultas, An valide absoluitur à delegato ex privilegio (& idem est ex commissione peculiari) quòd in privilegio simpliciter additur, satisfacta parte, absque verbis, quibus denotatur nullitas

aut valor absolutionis, vt delegatur virtute Bullæ Cruciatæ, & aliorum priuilegiorum.

Vasquez. dub. 20. Suarez disp. 7. sect. 5. & Egidius nu. 211. docent, non absolui validè; quia credendum non est, superiorem ordinarium potestatem ad eam amplam delegato concedere, vt contra dispositionem Iuris in duobus illis capitibus absoluat; aliàs eam sic amplam delegans peccaret, quod non est præsumendum de delegante.

Auila. Auila verò 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 9. & alij, quos ipse refert, docent, validè absolui ab eo delegato (quod probabilissimè iudicat Sancius l. 3. disp. 33.)

Sancius. & meritò; quia prædictis verbis ei conceditur potestas simpliciter absq; limitatione; quia dicta additione, nempe *satisfacta parte*, non limitatur delegato potestas, sed admonetur vt seruet formam Iuris communis, quam etiam delegans seruare debet; quia verba priuilegij accipièda sunt sicut verba Iuris communis, quando in priuilegio non adhibentur speciali cautela, vt non adhibentur in Bulla Cruciatæ, nec in similibus priuilegijs. In Iure autem communi dicta verba non irritant absolutionem, etiam si eam illicitam reddant, ergo nec in priuilegio; ac proinde in priuilegio addita, tantum admonent delegatum de obligatione Iuris communis: vnde multò melius erit valida absolutio facta à delegato, quando in priuilegio conceditur facultas simpliciter, nullo addito: in quo cōtra Ledesinam conueniunt communiter Doctores, nec in eo delegans præiudicat parti læsæ, cum deleget sub obligatione seruandi formam Iuris communis, sicut nec præiudicat qui confert officium Ordinarium, ex quo conuenit potestas ad eam ampla, vt absolutio supra dicto modo facta sit valida.

Auila. Addimus, vt optime Auila & Egidius, eum, qui absque dicta satisfactione, aut cautione absoluit excommunicatum, teneri ad restitutionem damni inde secuti parti læsæ; quia absolvens tenetur ad non absolvendum ante prædicta, attendendo ad fauorem partis læsæ, vt deducitur ex dictis duobus capp. 2. de Sententia excommunicationis, in 6. & ex 28. de Verborum significatione.

24 Vasquez. Obseruandum est, nominatim excommunicatum ab homine, aut excommunicatum à Iure, excommunicatione iam deducta ad forum iudiciale, & lite pendente, non posse validè absolui, adhuc pro foro conscientie, virtute priuilegij absoluedi ab excommunicatione ab homine & à Iure lata (vt conceditur virtute Bullæ Cruciatæ, & concessum est Mendicantibus) vt cōtra Auilam dub. 10. aduertit Vasquez nu. 8. quia non est credendum, dicta priuilegia ad id concedi: aliàs perturbaretur tribunal Iudicis, si verè, & quoad Deum, reus absolueretur. Quod intelligimus, quamuis reus sit in loco, in quo excommunicatus, & lis est ignota, si lis nondum cessauit, & quamuis consentiat pars, & quāuis sit notabilis aliqua necessitas. Virtute ergo dicti priuilegij tantum potest validè absolui ille excommunicatus ab homine & à Iure, cum quo non est lis, vel quia numquam fuit, vel quia si fuit, iam cessauit, vt contingit quando excommunicatus tantum est excommunicatus generaliter, siue ab homine siue à Iure, & etiam quando est specialiter ab homine, si excommunicatio lata fuit pro peccato futuro, & non est declaratus excommunicatus, & lis cessauit, quia absolute in his casibus non perturbatur tribunal Iudicis.

DIFFICULTAS VI.

Qua ratione pluribus Excommunicationibus ligatus absoluitur ab illis.

25 Supponimus, excommunicatum pluribus excommunicationibus posse absolui ab vna, absque eo quod absoluitur ab alijs, quia non sunt connexæ quoad ablationem; sicut sunt peccata mortalia.

Secundò supponimus, quod si quis sit à diuersis Iudicibus excommunicatus, & consequenter diuersis excommunicationibus, nequit validè absolui ab omnibus excommunicationibus, nisi ab omnibus illis Iudicibus, & non ab vno tantum, nisi ab illis habeat commissionem, aut sit illis superior.

26 Tertiò supponimus, absoluentem, quamuis ignarum excommunicationis rei, validè absoluerè, si habeat animum absoluedi ab illa, si fortè sit: & ipsum reum etiam ignarum suæ excommunicationis validè absolui, imò & inuitum, quamuis cōtumacia, ob quam lata est excommunicatio, perseveret actualiter, vt quando lata est cōtentionem bonorum alienorum, & non sunt restituta: nisi quando contumacia est cōtra Ius seu legem excommunicantem, quam absolvens nequit tollere; quia tunc etiam si excommunicatus velit absolui, & alter absoluerè, absolutio est nulla, quia lex illa continuò excommunicat ob contumaciam illam actu perseverantem. Et idem est, quando contumacia est contra præceptum excommunicans, quod nondum cessauit quando fit absolutio. Sed quamuis absolutio possit inuito conferri, collata tamè ab inuito Iudice, coactò vi aut metu, est nulla dispositione Iuris in cap. vñico, de His quæ vi metusve causa fiunt.

His ergo suppositis, dicendum existimamus, eum, qui verbis communibus & indefinitis, nempe, *Absoluo te à vinculo excommunicationis*, seu *ab excommunicatione* (vt fieri solet ante absolutionem à peccatis) absoluit reum pluribus excommunicationibus ligatum, si habeat animum expressum absoluedi ab omnibus à quibus validè potest, verè ab omnibus absoluerè reum, etiam si reus nullā exprimat, omnes spontè tacendo, aut tantum exprimat vnā, reliquas spontè tacendo; quia absolvens habet potestatem ad id, & verè vult, & id efficit verbis, quibus id sufficienter significatur, & silentium, imò & resistentia excommunicati, non obstat valori absolutionis.

27 Addidimus Primò, absoluentem verbis communibus & indefinitis; quia si absoluat verbis singularibus, vnā tantum excommunicationem significatibus, nempe, *Absoluo te ab hoc vinculo excommunicationis*, seu *ab hac excommunicatione*, non absoluit, nisi ab excommunicatione explicata ab excommunicato, & non ab alijs excommunicationibus; & si nullam explicuerit, excommunicatus à nulla absoluitur, si habeat plures; quia non est maior ratio, quare absoluat ab vna, quàm ab alia: bene tamen si tantum habeat vnā.

28 Addidimus Secundò, si habeat animum expressum absoluedi ab omnibus; quia si non habeat animum sic expressum, sed talè vt coniecturà sit coniiciendus, censendum est absoluentem verbis communibus, eum, qui pluribus excommunicationibus est ligatus, absoluerè ab excommunicationibus

expressis ab excommunicato, & etiam à naturaliter oblitis, & etiam ab excommunicationibus bona fide tacitis, dum oblitæ, vel bona fide tacitæ, possint licitè auferri ab absolvente, ut possunt, quando non prærequirunt satisfactionem, aut cautio-

nem, aut si prærequirunt, iam est facta; non vero ab excommunicationibus mala fide tacitis, nec ab illis à quibus nequit licitè de hac tamen relegendi sunt Vasquez dub. 18. Auila 2. p. c. 7. disp. 2. & Egidius disp. 14. à n. 221.

DISPUTATIO XV.

De potente absolvere ab Excommunicatione maiori.

DIFFICULTAS I.

Utrum Clericus non Sacerdos possit absolvere ab Excommunicatione maiori.

SUPPONIMVS, omnem Sacerdotem habentem iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori seu iudiciali, siue ordinariam siue delegatam, posse absolvere ab excommunicatione maiori. Qui autem sint qui eam habeant, diximus Disput. XI. Difficultate 1.

Hoc ergo supposito, Primò est difficultas, an Clericus non Sacerdos, qui habet iurisdictionem Ecclesiasticam in foro exteriori seu iudiciali, & qui eo ipso in eo foro potest excommunicare, & ab excommunicatione absolvere, possit etiam verè quoad Deum, & in foro interno conscientie absolvere ab excommunicatione.

Silvester. v. *Absolutio*. 1. §. 3. casu 5. & non pauci Canonistæ docent, non posse absolvere verè, & quoad Deum; quod deduci videtur ex cap. *Canonica*. 50. de Sententia excommunic. dum dicitur: *Statuentes, ut in tali casu per Priorem vestrum, qui Presbyter esse debet, fratribus vestris absolutionis beneficium impendatur.*

Antonin. **Couarr.** **P. Auila.** Antoninus verò 3. p. titulo 24. cap. 77. Couarrunias 1. p. §. 11. num. 9. P. Auila 2. p. cap. 7. disp. 1. docent, prædictum posse verè absolvere, & in foro conscientie, & meritò: quia Matth. 18. eis, quibus conceditur potestas verè ligandi, etiam conceditur potestas verè soluendi: Clerici autem, quamvis non Sacerdotes, iure communi capaces sunt iurisdictionis Ecclesiasticæ in foro exteriori seu iudiciali, quia sicut verè & quoad Deum possunt ligare, ita etiam verè & quoad Deum possunt absolvere.

In dicto autem cap. *Canonica*, idèd requiritur Presbyter ad absolendum ab excommunicatione, quia in eo etiam est sermo de absolutione à culpa reservata Pontifici, ob quam incurta est excommunicatio; à culpa autem nullus, qui non sit Presbyter, potest absolvere.

Secundò est difficultas, An Clericus non Sacerdos, nullam habens iurisdictionem in foro exteriori, possit existentem in articulo mortis ab excommunicatione absolvere. Supponimus enim, quemcumque Sacerdotem posse in articulo mortis absolvere ab omni excommunicatione, quando deficit qui extra eum articulum potest, ut dicemus Difficultate 111.

Silvester. **Angelus.** Circa difficultatē ergo Silvester v. *Absolutio*. 1. n. 4 & Angelus v. *Absolutio*. 3. n. 57. parte affirmatiua tuentur, quia Ecclesia potest eam facultatem concedere; ergo, cum sit pia mater, eam concedit.

Suarez verò disp. 7. sect. 7. Vasquez dub. 18. & communiter Doctores partem negatiuam tradunt, & meritò: quia ea potestas nullo iure, nec scriptis, nec consuetudine habito, aut constante, concessa inuenitur, nisi solis Sacerdotibus, & solum eo finit ut à peccatis absoluant; quia absolutio à peccatis est maximè necessaria ad saluationem, non verò absolutio ab excommunicatione; quia excommunicationis ratio non impedit saluationem, imò id quod post mortem manet excommunicatio, auferri potest post ipsam mortem. Vnde non est contra pietatem Ecclesiæ, quòd eam non concedat non Sacerdotibus.

Quòd verò potestas ad absolendum ab excommunicatione in eo articulo concessa cuiusque Sacerdoti sit ob absolutionem à peccatis, non tollit quin ea semel concessa possit ut Sacerdos, quamvis aliquando ob aliquas circumstantias nequeat à peccatis absolvere, ut si excommunicatus in eo articulo nequeat signa contritionis conferre.

DIFFICULTAS II.

Quis possit absolvere ab Excommunicatione maiori lata à Jure, non reservata.

CONVENIUNT Doctores, ab excommunicatione lata à iure siue Pontificio siue Synodico, quamvis à Papa confirmato, non reservata, potest Episcopum absolvere. Quod efficaciter deducunt ex cap. *Nuper*. 29. de Sententia excommunic. quia, ut ibi dicitur, quando canonis conditio absolutionem sibi non reservat, eo ipso videtur concedere aliis facultatem relaxandi. Et quamvis in eo cap. tantum sit sermo de excommunicatione minori, ratio tamen dicta, & ibi adducta, etiam est pro maiori: & cum ea ratio tantum deserviat Pontifici ad declarandam voluntatem excommunicandi, non ad decernendum; idèd ubi eadem sit ratio, idem est dicendum. Is tamen, qui cum iam excommunicato nominatim communicat in crimine ob quod excommunicatus est, quamvis ipso excommunicetur, tamen quoad absolutionem censetur excommunicatus nominatim ab homine, ab eo videlicet qui excommunicatus est, cum quo in crimine iam damnato communicavit; & idèd solum est absolendus ab eo qui iterum damnauit, aut ab eius superiore, ut dicitur in dicto cap. *Nuper*.

Nomine autem Episcopi, quem dicimus potest absolvere ab excommunicatione non reservata, à iure, comprehenditur omnis qui habet iurisdictionem Episcopalem.

Est tamen difficultas, An Sacerdos parochialis

etiam possit absolvere à dicta excommunicatione Iuris non reservata.

Paludan. Paludanus in 4. dist. 18. quaest. 5. artic. 1. Couar-
Couarr. tuas 1. par. §. 12. numero 5. & plures alij partem
negatiuam tuentur, quia Parochus non habet ex
suo officio iurisdictionem in foro exteriori, quae
necessaria est ad absolutionem ab excommunica-
tione maiori.

Nauarrus. Nauarrus verò cap. 27. num. 39. Vasquez du-
Vasquez. bio 19. Auila 2. par. cap. 27. disput. 1. dub. 4. & A-
Auila. egidius dub. 16. partem affirmatiuam tradunt, &
Aegidius. merito: quia in dicto cap. *Nuper.* quoad hoc a-
quiparantur Episcopus & proprius Parochus. Et
quidem eo ipso quod excommunicatio non reser-
uatur, eius absolutio committi videtur ei, qui
alias potest à peccato, cui annexa est, absolvere, vt
non impediatur absolvere à peccato à quo alias
potest; quia ad absolutionem à peccato praerqui-
sita est absolutio ab ea excommunicatione, ob
quod etiam Confessarius ordinarius non Pa-
rochus potest à dicta excommunicatione Iuris ab-
solvere, vt aduertunt Nauarrus, Vasquez, Auila, &
Aegidius.

Nauarrus. Quod autem ab aduersariis dicitur, ad absol-
Vasquez. uionem ab excommunicatione esse necessariam iu-
Auila. risdictionem exteriori ex officio, absque funda-
Aegidius. mento est; quia ad absolutionem ab ea, sufficit
concessio potestatis exterioris ad id, tantum ex vo-
luntate interpretatiua excommunicantis non reser-
uantis eam absolutionem, declarata à Pontifice
in eo cap. *Nuper.* siue potestas haec contentiosa
partialis, ad absolendum videlicet, & non ad li-
gandum, dicatur ordinaria, vt à nonnullis dicitur,
siue delegata, vt dicitur ab alijs.

Absolutio autem à dicta excommunicatione
maiori non solum ab Episcopo potest fieri extra
confessionem, sed etiam à proprio Parocho, & à
Confessario ordinario, etiam si praedictis remittat-
ur ob absolutionem à peccatis, seu in ordine ad
eam: quia potest quis vt potestate sibi concessa
quoad aliquid, & nolle vt ea in totum, vt etiam
dicemus Difficul. v. de absolutione ab excommu-
nicatione facta virtute Bullae Cruciatæ, aut alterius
similis privilegij.

8 Et in articulo mortis quicumque Sacerdos (eti-
am non approbatus, & excommunicatus non to-
leratus) potest à dicta excommunicatione absol-
uere, quando deficit qui alias extra eum articulum
potest facere, vt constat ex Tridentino sess. 14. c. 7.
eo tamen modo, quo generaliter dicemus de absol-
utione ab omni excommunicatione, Difficultate
sequenti.

Trident. Trident. de Reformatione, conceditur facultas absoluendi
suos subditos ab omnibus excommunicationibus
reseruatis oculis, etiam ab excommunicatione
haereticæ annexæ, quamuis ab hac ipsis tantum per
se ipsos. Quae Henriquez 7. de Indulgentiis c. 13.
Sancius in Summa libro 2. cap. 11. nu. 10. exten-
dunt ad Episcopos respectu Religiosorum parti-
cularium ex licetia Praelati eorum, & respectu ip-
sorum Praelatorum voluntarie se subicientium
Episcopo, & non absque ratione; quia id est quid
favorabile Religiosis, quod non deperdunt per
exemptionem quæ est ipsis fauorabilis.

DIFFICULTAS III.

*Quis possit absolvere ab Excommunica-
tione lata à Iure reservata.*

9 C Onueniunt Doctores, ab excommunica-
tione à Iure reservata tantum posse absolue-
re eum cui est reservata, aut eius superiorem, aut
eum cui ipsi commiserint; quia eo ipso quod re-
servatur, non conceditur facultas alijs inferiori-
bus.

Pro articulo tamen mortis conceditur omnibus
Sacerdotibus, quamuis excommunicatis & non
toleratis, facultas ad absolendum ab omni ex-

communicatione (etiam ab homine, & specialiter
lata) quando deficit qui alias extra eum articulum
id potest facere, vt patet ex Tridentino sess. 14. c. 7. *Trident.*
sub conditione tamen, aut sub onere comparendi
coram eo à quo extra eum articulum erat absol-
uendus, vt generaliter dicitur in cap. *Eos qui.* 22.
de Sententia excommunicationis, in 6. exigendo
tamen prius ab excommunicato (exceptis pueris)
iuramentum com parendi, vt aduertunt Sancius in *Sancius.*
Summa lib. 2. cap. 13. nu. 26. & Aegidius nu. 236. *Aegidius.*
vt pro absolutione ab excommunicatione ob per-
cussionem Clerici exprimitur in cap. *Nos scitur.* 13.
& in cap. *Quamuis.* 58. de Sententia excommuni-
cat. quod etiam Doctores extendunt ad quascum-
que alias excommunicationes, adhuc Pontifici reser-
uatas.

Episcopis quoque conceditur facultas absol-
uendi à quacumque excommunicatione Pontifi-
ci reservata, quando excommunicatus est legitime
impeditus adire summum Pontificem, siue ætate
senili, siue impubertate, siue infirmitate, siue in-
imicitia capitali periculosa, siue fragilitate sexus,
siue cura familiae, siue quia est sub cura parentum,
siue paupertate in eo qui non solet mendicare, siue
quocumque alio impedimento ad arbitrium pru-
dentis sufficienti, quamuis possit ad Pontificem
mittere, & non mittat, vt pro absolutione ab ex-
communicatione ob percussionem Clerici dicitur
in dictis capp. *Quamuis.* & *Ea nos scitur.* quod Do-
ctores extendunt ad quascumque alias excommu-
nicationes reservatas, vt supponi videtur in dic-
to cap. *Eos qui.* sub conditione tamen, aut sub
onere comparendi cessante impedimento (excep-
to impubertatis) & exigendo prius iuramentum
com parendi, vt pro absolutione ab excommunica-
tione ob percussionem Clerici exprimitur in dicto
c. *Quamuis.* & à Doctoribus extenditur ad quacum-
que alias Pontifici reservatas.

11 Id verò quod addit Nauarrus cap. 27. num. 89.
nempe, excommunicatum aliquo modo ex dictis
impeditum, non posse absolui ab Episcopo, quan-
do potest adire Legatum Pontificis, aut alium ha-
bentem privilegium absoluendi, dicitur absque
fundamento; quia nullibi, adhuc in dicto cap.
Quamuis. amplius requiritur vt possit Episcopus,
nisi quod non possit adiri Pontifex.

Deinde Episcopis per se, aut per Vicarios ad id
specialiter deputatos, in Tridentino sess. 24. cap. 6. *Trident.*
de Reformatione, conceditur facultas absoluendi
suos subditos ab omnibus excommunicationibus
reseruatis oculis, etiam ab excommunicatione
haereticæ annexæ, quamuis ab hac ipsis tantum per
se ipsos. Quae Henriquez 7. de Indulgentiis c. 13.
Sancius in Summa libro 2. cap. 11. nu. 10. exten-
dunt ad Episcopos respectu Religiosorum parti-
cularium ex licetia Praelati eorum, & respectu ip-
sorum Praelatorum voluntarie se subicientium
Episcopo, & non absque ratione; quia id est quid
favorabile Religiosis, quod non deperdunt per
exemptionem quæ est ipsis fauorabilis.

12 Sed an nunc possit Episcopus vt dicta concessio-
ne Tridentini quoad casus Bullae Censæ Do-
mini, etiam haereticæ, & quoad excommunicationes
eis annexas, non conuenit inter Doctores; quia
Henriquez libro 6. de Penitentia cap. 14. Pe-
trus Ledesma, Rodriguez, Lorea disp. 45. Gra-
nada Tractat. 15. disp. 14. sectione 2. & plures
alii Granado.

Aquila.

Aegidius.

Toletus.

Azor.

Molina.

Suarez.

alij docent, quod possit, in quod inclinat Aquila 2. parte, cap. 7. disputatione 1. dub. 6. & approbat Aegidius numero 243, quoad omnes casus, excepto hæresis. Toletus verò in Summa, in Bulla Cœnæ Excommunicatio 14. ad finem, Azor, Molina, Suarez disputat. 21. sectione 4. & plures alij docent, quod non possit ut dicta concessione, quia ei videtur derogari in vltima clausula Bullæ Cœnæ. Vtraque tamen pars non caret probabilitate, & non minus pars affirmatiua, etiam quoad casum hæresis, quam negatiua.

Tandem variis religionibus, & aliis variis personis conceditur facultas absoluedi ab omnibus excommunicationibus Papæ reservatis, & per Bullam Cruciatæ conceditur, ut ea habentes semel in vita, & iterum in articulo mortis possint absolui à Sacerdotibus approbatis ab excommunicationibus Papæ reservatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ, excepta excommunicatione hæresi annexa.

13 Obseruandum est, ut communiter Doctores, quod quando generaliter conceditur facultas absoluedi ab omnibus casibus Papæ reservatis, non comprehenduntur casus Bullæ Cœnæ; quia isti specialissimè referuntur, ut patet ex vltima clausula dictæ Bullæ; ac proinde eorum reservatio non censetur tolli generali concessione, quia, ut habetur in regula 81. Iuris in 6. in concessione generali non veniunt, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus: imò specialissima reservatione casuum Bullæ Cœnæ Domini derogatur dictæ concessioni generali, quoad hos casus; quia, ut habetur in regula 34. in 6. generi per speciem derogatur, id est generali concessioni per specialem: & ideo Pontifex, quando alicui concedere vult facultatem absoluedi à casibus Bullæ Cœnæ, id exprimit, ut fit in Bulla Cruciatæ.

Et ob eandem rationem, ut optime Nauarrus cap. 27. numero 275. & alij contra nonnullos, existimamus, quod non eo ipso, quod conceditur facultas absoluedi à casibus Bullæ Cœnæ, concedatur à casu hæresis, quia scilicet iste specialissimè referatur Pontifici, & sanctæ Inquisitioni.

14 Addunt quoque communiter Doctores, quod quoties conceditur facultas absoluedi à casibus Pontifici reservatis, etiam censetur concedi à casibus reservatis Episcopo: & merito, cum hæc facultas sit minor, & faciliior, quam illa. Et id est manifestum, quando conceditur facultas absoluedi ab omnibus casibus reservatis, addendo, adhuc summo Pontifici, ut conceditur virtute Bullæ Cruciatæ.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum absolutio facta virtute Bullæ Cruciatæ, aut fubilei, aut alius privilegij, etiam valeat pro foro exteriori & contentioso.

15 SUpponimus, quod quando in privilegio additur, quod fiat pro foro tantum conscientie, non valet nisi pro eo, quidquid dicat Suarez, quia absque dubio ea additio ad id forum restringet absolutionem; & quod, quando additur quod etiam fiat pro foro exteriori seu contentioso, etiam valet pro eo.

Difficultas ergo hæc procedit, quando in priui-

legio absolute conceditur facultas absoluedi, nulla posita additione, nec restrictione fori, ut conceditur in Bulla Cruciatæ, & etiā Mendicantiis.

Suarez disp. 7. sect. 5. nu. 20. Rodriguez in Bulla 8. 9. n. 55. & Medina in Summa lib. 2. c. 12. in fine docent, tunc absolutionem etiam valere pro foro exteriori seu contentioso: quia ex vna parte in dicto privilegio facultas absoluedi absolute & absolute restrictione conceditur, & ex altera est gratia liberalis; ergo non est restringenda & limitanda. Imò addit Suarez, quod quando in privilegio dicitur, in foro tantum conscientie, ea restrictio non additur, ut ex vi illius absolutus non habeatur in foro exteriori & contentioso, sed ut Iudex possit adhuc de delicto cognoscere, & penitentiam foro contentioso accommodatam imponere.

Couarruias verò 1. p. 6. 1. num. 16. Henriquez lib. 7. de Indulgent. cap. 13. & Aquila 2. par. cap. 3. dub. 12. & plures alij docent, tunc absolutionem ab excommunicatione non valere in foro exteriori (ac proinde sic absolutum posse à Iudice tractari ut excommunicatum) & merito: quia id est contra rigorem Iuris & iurisdictionem Ordinatum, quo tribunal eorum non patitur turbatur, quod non est credendum concedi generali & absoluta concessione, præsertim quando in privilegio dicitur, pro foro tantum conscientie.

DIFFICULTAS V.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, & similibus privilegiorum, possit quis absolui ab Excommunicatione extra Sacramentum Pœnitentiæ.

16 Nauarrus c. 16. n. 31. quem sequi videtur Valquez du. 20. n. 8. docet, ex vi huiusmodi privilegij non posse excommunicatum absolui ab excommunicatione, nisi in confessione Sacramentali, quia dictum privilegiū conceditur in ordine ad absolutionem à peccatis, quod ob hanc rationem, existimat verū, quamvis in privilegio non addatur peccatis in confessione auditis, ut in nonnullis privilegiis additur, & quauis absolutio non remittatur Sacerdoti approbato, ut remittitur in Bulla Cruciatæ.

Aquila verò 2. p. c. 7. dis. 3. du. 3. & Aegidius dant. docent, ex vi huiusmodi privilegij posse excommunicatum absolui extra confessionem, & merito: quia absolutio ab excommunicatione non pendet à Sacramento Pœnitentiæ, & absq; fundamento & necessitate ei alligatur; quia non cogit ad hoc, quod facultas absoluedi ab excommunicatione concedatur in ordine ad absolutionem à peccatis, ut conceditur in Bulla Cruciatæ, quia potest quis esse contentus sola absolutione ab excommunicatione, & non gaudere privilegio in totū, & quoad principaliter nec quod absolutio ab excommunicatione remittatur Sacerdoti approbato, ut in eadem Bulla remittitur; quia ei, & non idiotæ, vult Pontifex eam absolutionem remittere: præsertim cum eam remittat in ordine ad absolutionem à peccatis. Nec cogit ad id, ut prædicti docent, quamvis in privilegio addatur, peccatis in confessione auditis, seu confessione audita, quia id additur pro absolutione à peccatis, quæ principaliter privilegio intenditur, & quamvis addatur, pro foro tantum conscientie.

& penitentiali; quia quamvis absolutio ab excommunicatione fiat extra confessionem, potest tantum valere pro foro conscientie, relinquendo Iudici potestatem tractandi excommunicatum ut talem, & puniendi peccatum, ob quod fuit excommunicatio incurra.

DIFFICULTAS VI.

Quis possit absolvere ab Excommunicatione lata ab homine.

19 **C**onueniunt Primò Doctores, ab excommunicatione ab homine specialiter lata, siue medio præcepto speciali, siue media sententia speciali, posse absolvere ipsum Iudicem qui excommunicauit (exceptis extraordinariis quibusdam casibus, relatis ab *Aegidio* numero 256.) & eo superiorem, & etiam eum, cui aliquis eorum commiserit, & non posse alium, quamvis excommunicatio non sit reueruata, quia absolutio à dicta excommunicatione nullo Iure conceditur, & satis congruenter, ut tribunal Iudicis sit ordinariè illæsum, & non turbatum.

Aegidius.

Et ob eandem rationem nec potest ille, cui ex privilegio conceditur facultas absoluedi ab omni excommunicatione, tam à Iure quam ab homine, ut conceditur in Bulla Cruciatæ, & Mendicantibus, ut contra *Henriquez* libro 13, cap. 28. *Auilam* 2. p. cap. 7. disputatione 7. dub. 10. & *Aegidium* numero 255. docent *Vasquez* dub. 10. numero 8. quia id est contra iurisdictionem Iudicis; quia & tribunal eorum aliquando turbabitur, quod non est credendum concedi generali concessione: excipimus tamen excommunicatum specialiter ab homine excommunicatione lata pro peccato futuro, qui non est declaratus excommunicatus, qui dicto privilegio potest absolui quando lis cessauit, quia tunc absolute non turbabitur tribunal.

Vasquez.

20 **I**n articulo tamen mortis quicumque Sacerdos potest ab ea absolvere deficiente legitimo Iudice, ut deducitur ex Tridentino sess. 14. c. 7. exigendo tamen prius (si tempus non deficiat) iuramentum comparandi cum primùm commodè possit, eoram eo à quo extra eum articulum potest legitime absolui.

Trident.

Conueniunt Secundò Doctores, ab excommunicatione ab homine generaliter lata, siue media sententia generaliter lata, siue medio præcepto generaliter lato, posse absolvere omnes, quos diximus posse ab excommunicatione ab homine specialiter lata, nempe eum qui excommunicauit, & eo superiorem, & eum cui aliquis eorum commiserit, & in articulo mortis quemcumque Sacerdotem deficiente legitimo Iudice, & absque dubio etiam eum cui ex privilegio conceditur facultas absoluedi ab omni excommunicatione, tam à Iure quam ab homine; quia ad minus intelligitur de excommunicatione ab homine generaliter lata.

Est tamen difficultas, An ab hac excommunicatione, lata videlicet generaliter ab homine, quando non referuatur, possit absolvere qui potest ab excommunicatione à Iure lata non reueruata.

Caietanus v. *Absolutio ab excommunicatione*. *Caietanus*. §. 2. & *Vasquez* dub. 19. numer. 09. docent, non posse; quia ex vna parte eiusdem est absolvere cuius est ligare, & ex altera in cap. *Nuper*, ubi inferioribus supponitur concessa facultas absoluedi ab excommunicatione superioris, tantum est sermo de excommunicatione lata à Iure.

Nauarrus verò cap. 27. nu. 44. *Aegidius* dub. 16. & communiter Doctores docent posse, & merito: quia cum absoluedo à dicta excommunicatione, non turbetur tribunal Iudicis illam ferentis, eo ipso quod eius absolutio non referuatur, committi videtur cuiusque, qui potest absolvere à peccato, ob quod incurritur non minus quam absolutio ab excommunicatione à Iure lata, quamvis in dicto cap. *Nuper*. id non exprimitur, cum eadem ratio, ob quam id declarauit Pontifex de voluntate legislatoris, lege seu Iure excommunicantis non referuantis, eurrat etiam pro excommunicatione lata generaliter ab homine eam non referuante.

Ex dictis constat, ab excommunicatione maiori lata generaliter ab homine (etiam à Papa ut homine, id est non medio Iure, sed media sententia, aut medio præcepto transitorio) quando non referuatur, posse absolvere quemcumque qui potest à peccato, ob quod imponitur, absolvere.

DISPUTATIO XVI.

De Excommunicatione minori.

QUAMVIS olim plures fuerint excommunicationes minores, & quæ ab homine infligi solebant, ut insinuat 11. q. 3. per varios canones, iam tamen solum est in usu excommunicatio minor, quæ à Iure infligitur ob illicitam communicationem per modum commercij cum excommunicato excommunicatione maiori, iuxta c. *Statutus*. 3. de Sententia excomm. in 6. & iuxta can. *Cum excommunicato*. 11. q. 3. & post Extravagantem, *Ad evitanda scandala*. tantum infligitur ob dictam communicationem cum excommunicato denunciato, aut notoriè excommunicato ob percussione Clerici: & quamvis excommunicatio minor regulariter solo Iure infligitur, potest tamen etiam infligi ab homine, præsupponendo tamen ea, quæ Disput. XI. prærequiritæ esse diximus ad ferendam excommunicationem maiorem.

DIFFICULTAS I.

De effectu Excommunicationis minoris, quæ nunc est in usu.

Conueniunt Doctores, excommunicationem minorem directè tantum priuare receptione, seu passiva participatione Sacramentorum. Ita dicitur, ablata particula *directè*, in c. 2. de Exceptionibus, & in cap. vlt. de Clerico excommunicato, & in cap. penult. de Sententia excomm. quamvis in hoc non ponatur expressè particula *tantum*.

Vnde sic excommunicatus ad minus est prohibitus Sacramenta suscipere: ac proinde suscipiendo peccat, imò mortaliter (ut de eo, quando celebrat, dicitur in c. vlt. de Clerico excommunicato) quia susceptio Sacramenti est materia gravis.

Est tamen difficultas, Primò, An non solum sit prohibitus Sacramenta suscipere, sed etiam sit inhabilis ad validè ea suscipienda. Et solum est difficultas, an sit inhabilis ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ; quia ad reliqua, cuius baptizatus est capax, non est inhabilis, sicut nec excommunicatus excommunicatione maiori, ut diximus Disput. IV. Difficultate I I I.

NAUARRUS. Circa difficultatem ergo Nauarrus c. 9. num. 3. Couarruias 1. p. §. 2. & plures alij docent non esse inhabilem ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, quia nullibi videtur inhabilitari.

VASQUEZ. Vasquez verò dub. 4. Paludanus, Adrianus & **SILVESTER.** Silvester docent, esse inhabilem ad validam susceptionem Sacramenti Pœnitentiæ, & merito: quia à susceptione Sacramentorum remouetur, quantum potest, ab Ecclesia, ac proinde fit inhabilis. Vnde Sacramentum Pœnitentiæ susceptum à sic excommunicato, quamvis naturaliter obliuio excommunicationis, esset nullum, si esset denunciatus, quod numquam fit.

Addimus, excommunicationem minorem tantum priuare receptione Sacramentorum, quia sic excommunicatus validè administrat illa (in quo Docto-

res conueniunt) & id ad minus significatur in dicto c. vlt. dum de sic excommunicato dicitur, *esse remotum à collatione Sacramentorum*.

Est tamen Secundò difficultas, An sic excommunicatus administret illicitè Sacramenta.

Vasquez dub. 4. Auila 2. p. c. 6. disp. 1. 2. dicitur. Egidius dub. 17. & Alterius 1. 1. disp. 4. c. 3. dicitur. Silvester & Armilla docent, sic excommunicatum administrare Sacramenta, quod expressum videtur in dicto c. vlt. dum de excommunicato excommunicatione minore dicitur, *peccat autem conferendo Ecclesiastica Sacramenta*. Ex dictis tamen Doctoribus Vasquez, Silvester, & Armilla docent, peccare mortaliter; Auila verò, Egidius, & Alterius docent, peccare tantum venialiter.

Nauarrus verò cap. 27. nu. 24. Suarez disp. 2. sect. 2. Petrus Sotus, & Filiucius docent, sic excommunicatum non peccare administrando Sacramenta, & merito: quia excommunicatio minor non prohibet, cum non priuet actus administratione Sacramentorum, sed tantum eorum receptione, ut dicitur in tribus prædictis capp.

In cap. autem illo ultimo, dum dicitur, *peccat autem conferendo Sacramenta*, tantum est sermo de Sacerdote celebrante, de quo in principio cap. sit sermo, ut denotatur illà particula *autem*, quæ refertur ad præteritum: dicitur autem peccare conferendo aliis y. g. Ordines sacros & Eucharistiam, sed non præcisè quia confert, ut denotatur illis insequentibus verbis, *Sed ab eo collata vixit in tantum effectu, quia non à collatione, sed à receptione est remota*; sed peccat, quia confert celebrando, quia tunc etiam suscipit Eucharistiam, in quo peccat. Dicitur autem à Pontifice, quod Sacramenta ab eo collata non careant effectu; quia sic excommunicatus illa administrans, non peccat ex eo quod illa confert, ac proinde alter suscipiens licet & fructuosè illa recipit ab eo, quod non fiet, si excommunicatus à illo illicitè conferret, quia illa, saltem excepta Eucharistia, conferret illicitè mortaliter, quia collatio illorum, saltem excepta collatione Eucharistia, est materia gravis.

Vnde quamvis celebrans peccet mortaliter, non fit irregularis, ut dicitur in eo cap. quia non peccat ipsa actione celebrandi, & effectione Eucharistia, sed tantum eam suscipiendo.

Addimus etiam, excommunicationem minorem directè tantum priuare receptione Sacramentorum; quia quamvis etiam priuet passiva electione ad beneficium, ut patet ex dicto c. vltimo, non tamen directè, sed indirectè; quia ex dispositione huius cap. ex eo priuat illa, quia priuat receptione Sacramentorum, ad quam beneficium saltem remotè ordinatur, quia ordinatur ad celebrandum, ac proinde ad susceptionem Ordinum & Eucharistia. Priuat autem passiva electione, quia inhabilitando; quia electio sic excommunicato facta scienter, est irritanda, ut dicitur in dicto cap. non tamen est irrita, ut contra Couarruiam 1. p. §. 3. & contra alios docent Vasquez dub. 6. Auila & Egidius: imò non est irritanda, quando ignoranter

fit, quamvis ignorantia vincibili. Vnde excommunicatus minori excommunicatione peccat, & mortaliter, acceptando beneficium; & eligens peccaret, si sic excommunicatus esset denunciatus.

DIFFICULTAS II.

Quis possit absolvere ab Excommunicatione minori.

7 IN cap. *Nuper*. 29. de Sententia excomm. dicitur, excommunicationem minorem posse absolui à proprio Episcopo, & à proprio Sacerdote seu Parocho: posse quoque absolui à Confessario ordinario approbato, constat ex dictis Disputat. xv. Difficultate 11.

Est tamen difficultas, An possit absolui à simplici Sacerdote non approbato, qui non potest à mortalibus, sed tantum à venialibus absolvere.

Vasquez dub. 21. Auila 2. par. cap. 7. disput. 1. dub. 1. Egidius dub. 17. & plures alij docent, non posse; quia ad absolutionem, etiam ab excommunicatione minori, requiritur iurisdicção contentiosa, quia non est à culpa, sed à pena à Iudice inflicta; in simplici autem Sacerdote non est iurisdicção contentiosa.

Felinus. Tabiena. Armilla. Nauarrus. Toletus. Felinus verò in cap. *A nobis*. de Exceptionibus, Tabiena v. *Absolutio*. 2. num. 3. Armilla nu. 38. Nauarrus cap. 27. num. 25. & 39. & Toletus lib. 1. cap. 17. docent posse: quod in primis est verum, quando sic excommunicatus non habet peccatum mortale, vt limitant Nauarrus & Toletus, quia eo ipso quòd absolutio ab excommunicatione minori non referuatur, potest fieri à quocumque potente absolvere sic excommunicatum à peccatis, vt possit eum à peccatis absolvere; quia absolutio ab excommunicatione minori est prærequisita ad absolutionem à peccatis, & ob hanc causam in dicto cap. *Nuper* dicitur, posse fieri à proprio Sacerdote, & tamen iste alias non habet iurisdiccionem contentiosam; & ob eandem causam id etiam concedimus Confessario ordinario. Ergo cum simplex Sacerdos possit sic excommunicatum, non habentem peccatum mortale, absolvere à suis peccatis, poterit illum absolvere ab excommunicatione

ne minori, quamvis alias non habeat iurisdiccionem contentiosam; & non solum in confessione Sacramentali, sed etiam extra, vt de absolutione ab excommunicatione maiori à Iure non referuata, id concessimus proprio Sacerdoti, & Confessario ordinario, Disput. xv. Difficultate 11. & à referuata id concessimus delegato virtute Bullæ, aut alterius similis priuilegij.

Quòd verò in c. *Nuper* tantum dicatur, posse absolui ab Episcopo, & à proprio Sacerdote, & non dicatur posse ab alijs, non obstat, quia prædicti id non possunt ex vi alicuius delegationis in eo c. à Pontifice illis facta, sed tantum id possunt ex voluntate superioris excommunicantis, & non referuantis à Pontifice in eo cap. declarata, ex eo quòd eam non referuet; & quia causa, ob quam id ab excommunicante interpretatiuè conceditur proprio Sacerdoti, vt scilicet possit sic excommunicatum à peccatis absolvere, etiam conuenit Confessario ordinario generaliter, & simplici Sacerdoti respectu sic excommunicati non habentis mortale, ideò absolutio ab ea excommunicatione conuenit Confessario ordinario generaliter, & simplici Sacerdoti respectu sic excommunicati non habentis mortale, quamvis alias non habeat iurisdiccionem contentiosam, ea sola parte iurisdiccionis contentiosæ ad absoluendum concessa interpretatiuè à superiore excommunicante.

Addimus, excommunicationem minorem incurram ob peccatum veniale, etiam posse absolui à simplici Sacerdote, quamvis sic excommunicatus habeat peccatum mortale, vt indicant Tabiena & Armilla, cum ille possit absolvere à peccato ob quod fuit incurfa, sicut etiam proprius Sacerdos & Confessarius ordinarius possunt ab illa absolvere, quamvis sic excommunicatus habeat alia peccata mortalia referuata, à quibus non possunt absolvere, ex eo quòd, quantum est ex se, possunt absolvere verè à peccato ob quod fuit incurfa. Imò posse absolui à simplici Sacerdote, quamvis sit incurfa ob mortale, indicat Felinus & Armilla, quod non est omnino à ratione alienum; quia cum excommunicatio minor non exigat ad sui incurfionem peccatum mortale, non videtur exigere absoluentem potentem absolvere ab eo peccato mortali.

